



**Graydon studie**  
**Betaalgedrag**  
**2018** (incl. tweede helft)

Februari 2019

## Over de studie betaalgedrag

Graydon Belgium nv verzamelt **systematisch en dagelijks aging listings**. Vele duizenden bedrijven, geven door op welke wijze (correct volgens de gemaakte afspraken of buiten termijn en in welke mate buiten termijn) ze door hun zakenpartners worden betaald.

De bedrijven die deze gegevens aanleveren situeren zich over een veelheid aan activiteitssectoren, veelal in de B2B- of B2G-sfeer. Voor de goede orde dient genoteerd dat de typische financiële instellingen, zoals banken, dergelijke gegevens NIET doorgeven. Noch is het zo dat wij zicht hebben op ALLE facturen die aan Belgische ondernemingen of overheden worden overgemaakt.

De waarnemingen die in deze studie worden weergegeven moeten dus steeds begrepen worden als het resultaat van een -zij het bijzonder uitgebreide- steekproef waarbij in eerste instantie wordt toegelicht hoe bedrijven, overheden en andere organisaties ageren binnen een klassieke leveranciers-klant verhouding.

De Graydoncomputers linken die verkregen informatie terug aan de individuele onderneming, waardoor op accurate wijze het **betalingsgedrag van elke actieve onderneming, vzw of overheidsinstantie wordt gemeten**.

Dergelijke **vinger-aan-de-polsgegevens**, die wij sedert 1984 systematisch verzamelen, vullen de elementen uit bijvoorbeeld de jaarrekening (per definitie zelden minder dan zeven maanden oud) uitstekend aan: de verwerking ervan toont de betalingsevolutie van elke onderneming en geeft direct inzicht op de korte termijn liquiditeitsevolutie en cashpositie ervan.

De betaalindex bewijst zich bovendien na seizoenszuivering als een **uitstekende korte termijn graadmeter met betrekking tot de conjunctuurevoluties**.

Overname en gebruik van dit onderzoek wordt aangemoedigd mits bronvermelding "Graydon Belgium". Deze brochure is louter ter informatie opgesteld. De gegevens zijn ontwikkeld en verwerkt op basis van de Graydon-databanken. Uitgever, informatieverstrekker noch auteurs kunnen aansprakelijk gesteld worden voor mogelijke onnauwkeurigheden. De uiteindelijke interpretatie van de gegevens is voor rekening van de lezer.

**Gelieve als bron 'Graydon Belgium' te vermelden**

**Graydon Belgium nv**  
Uitbreidingstraat 84-b1  
2600 Berchem

Contact: Gerd De Smyter - Corporate Communications  
Tel.: 0474 49 00 69  
[www.graydon.be](http://www.graydon.be)

## Inhoud

Over de studie betaalgedrag.....	2
Inhoud.....	3
Voorwoord.....	4
Samenvatting van de Graydon-studie.....	5
Na stagnatie in het eerste semester 2018 daalt de kwaliteit van de betalingen in de tweede jaarhelft 2018.....	5
Eén factuur op 10 is een wanbetaling: ze wordt véél te laat of niet meer betaald.....	5
Meeste B2B sectoren behouden een goede betaalkwaliteit. Daling beperkt tot enkele specifieke sectoren.....	6
Betaalgedrag van de federale overheid: negatieve tendens zet zich door.....	7
Alle regio's evolueren op dezelfde manier.....	8
Betaalindex: federale tendensen.....	10
Betaalindex: regionale & provinciale tendensen.....	13
Federaal.....	13
Vlaanderen.....	14
Wallonië.....	15
Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	16
Vlaamse provincies.....	17
Waalse provincies.....	20
Samenvattende regionale tabel.....	23
Tendensen binnen de federale en regionale openbare besturen, de centrumsteden.....	24
Federale overheid.....	24
Regionale overheden.....	31
Provinciale overheden.....	34
Gemeentelijke overheden.....	35
Vlaamse centrumsteden.....	37
Unizo-bevraging betaalgedrag bij KMO's.....	38
Betaaltermijnen.....	38
Eigen betaalgedrag.....	42
Oorzaken van laattijdige betalingen.....	45
Beleidsmaatregelen.....	49
Beleidsaanbevelingen van Unizo.....	50
Bijlage 1: Sectoranalyses betaalgedrag (NACE2).....	52
Totaaloverzicht betaalscores per sector (op basis van NACE-2).....	52
Bijlage 2: Sectorgrafieken (NACE2).....	55
Over Graydon.....	98

## Voorwoord

Vorig jaar sloegen Graydon Belgium NV en UNIZO de handen in elkaar om een omvattende studie te publiceren over het betaalgedrag van Belgische ondernemingen en overheden.

Reeds verschillende jaren melden ondernemers ons de last en de impact van laattijdige betalingen op de werking van hun onderneming. De sedert 2007 volgehouden periodieke publicaties van Graydon Belgium NV over de evolutie van het betaalgedrag steunen hen in hun verzuchtingen.

De gezamenlijke studie van UNIZO en Graydon Belgium NV van december 2017<sup>1</sup> becijferde deze impact: **laattijdige betalingen kosten het Belgische bedrijfsleven liefst 10 miljard euro per jaar, het equivalent van 20.000 banen**. Daarom beperkte de studie zich niet tot het becijferen van de impact van laattijdige betalingen, maar werden er ook enkele concrete aanbevelingen gedaan om deze impact te beperken.

We merken in de praktijk evenwel dat de situatie op het terrein niet drastisch is verbeterd.

**Op wetgevend vlak is er weinig gebeurd, en 8 op de 10 ondernemers blijft geconfronteerd met laattijdige betalingen.** Daarom publiceren Graydon Belgium NV, UNIZO en UCM ook dit jaar een overzicht van het betaalgedrag van het afgelopen jaar, en voegen we daar opnieuw onze beleidsaanbevelingen aan toe.

En die zijn nodig.

In deze studie zal u kunnen lezen dat het **betaalgedrag opnieuw een duidelijk neerwaartse trend vertoont**. Meer dan 10% van de facturen worden meer dan 90 dagen of gewoon niet betaald. De betaalindex blijft de dalende beweging die in 2015 werd ingezet, volhouden. *(zie blz. 11 en verder)*

Bijzonder betreurenswaardig is het **betaalgedrag van onze overheden**. Zij slagen er op zijn minst gezegd niet in om het goede voorbeeld te geven.

Een overheid die amper 40% van haar facturen tijdig betaalt, kan zich slechts bezwaarlijk profileren in een debat over de betalingsproblematiek bij bedrijven. *(zie blz. 14 en verder)*

Maar ook in de verhouding tussen KMO's en grotere ondernemingen is er nog werk aan de winkel. De vaststelling dat **ondernemingen zich eerder laten leiden door de identiteit van de klant dan door de omvang van het openstaande factuurbedrag** om te bepalen of ze openstaande facturen invorderen, is een teken aan de wand. *(zie blz. 39 en verder)*

**Deze vaststellingen vragen om concrete maatregelen.** Met een aantal concrete **beleidsaanbevelingen** willen we een duidelijker kader scheppen om laattijdige betalingen en hun impact op het bedrijfsleven te beperken. *(zie blz 50-52)*

Met de verkiezingen in het vooruitzicht, wil deze studie dan ook de basis vormen om deze problematiek ten gronde aan te pakken in de volgende legislatuur.

We wensen u alvast veel leesplezier en inspiratie.

Danny Van Assche  
Gedelegeerd bestuurder  
Unizo

Eric Van den Broele  
Senior Manager Research & Development  
Graydon Belgium NV

---

<sup>1</sup> <https://graydon.be/downloads/report-studie-betaalgedrag-q3-2017>

## Samenvatting van de Graydon-studie

### Na stagnatie in het eerste semester 2018 daalt de kwaliteit van de betalingen in de tweede jaarhelft 2018

De Graydon Betaalindex, die berekend wordt op basis van een weging die rekening houdt met de niveaus van correcte betaling of wanbetaling, bereikte gedurende het derde trimester 2018 een waarde van 101,2.

Ondanks het feit dat een derde trimester steeds een dip, vertoont, is **de daling van de betaalindex ten opzichte van het tweede trimester (-2,3 punten) bijzonder zwaar**. Met een index van 101,02 behalen we het **slechtste trimesterresultaat van de afgelopen 4 jaren**: we moeten naar de volle crisis terug om een slechtere indexwaarde terug te vinden.

In die zin blijkt de betaalindex een van de eerste indicatoren in België die **duidelijk wijst op een shift in de conjunctuurevolutie**<sup>2</sup>.

Gedurende elk vierde trimester neemt Graydon een positieve correctie waar. Zo ook het afgelopen vierde trimester 2018 waar de index stijgt naar 102,7. **Deze stijging is echter ongebruikelijk beperkt**.

**De tweede jaarhelft 2018 kenmerkt zich dus door een duidelijke neerwaartse tendens met betrekking tot het betaalgedrag tussen bedrijven onderling en van de overheid naar het bedrijfsleven.**

**Verder tonen de cijfers aan dat de invloed van de industrie op deze evolutie zich beperkt tot enkele sectoren, terwijl het sterk verzwakte betaalgedrag van sommige overheden van cruciale invloed is.**

### Eén factuur op 10 is een wanbetaling: ze wordt véél te laat of niet meer betaald.

Gedurende het derde trimester 2018 werden 67,16% van alle facturen die door bedrijven aan andere bedrijven, of die door de overheid aan bedrijven moesten worden voldaan correct betaald. Ook hier moeten we al **naar de volle crisisperiode terug** om –ongeacht het trimester waartegen wordt afgezet- een kleiner aantal correct betaalde facturen gedurende één trimester terug te vinden.

Ook gedurende het vierde trimester werden slechts 69,41% van de facturen correct betaald. Ter vergelijking: in de periode 2014-2015 maten wij telkens waarden boven de 70%.

Omgekeerd ziet Graydon het afgelopen halfjaar opnieuw **meer dan 10% van de facturen betaald met een achterstand op vervaldatum van meer dan 90 dagen**. Sommige van deze laatste facturen zullen uiteindelijk nooit betaald worden. Ook dat is een fundamentele ommekeer van de tendens die we in de betere jaren 2014-2015 mochten noteren. In vergelijking met die periode zien we sindsdien een evolutie waarbij nu ruim 25% facturen méér als wanbetalingen (betaling op 90 dagen of meer) moeten worden beschouwd.

---

<sup>2</sup> Zie hiervoor onder meer de berichtgeving in De Tijd van zaterdag 27 oktober 2018: *'Belgische bedrijven betalen facturen traagst sinds 2013: zwak betaalgedrag wijst op mogelijk economische dip'* op p.1., alsook het duidingsartikel *'Bedrijven zetten zich schrap voor economische storm'* op p 25

Inderdaad, daar waar in volle crisisperiode 1 factuur per 8 uitgegeven facturen al te laat (meer dan 90 dagen of niet meer) werden betaald, zakte dit postcrisis naar 1 per 12. Het afgelopen semester zitten we opnieuw op ruim 1 per 10.

Opnieuw blijven bbedrijfsleiders best bijzonder attent: ruim één factuur per 10 aan wanbetaling betekent een **aanslag op de liquiditeit van een onderneming**. Het blijft voor ondernemingen belangrijk om het betalingsgedrag en de financiële situatie van hun zakenpartners te blijven doorlichten. Zo vermijden ze immers dat ze zelf in de problemen komen<sup>3</sup>.

### **Meeste B2B sectoren behouden een goede betaalkwaliteit. Daling beperkt tot enkele specifieke sectoren.**

Observeren we het B2B betaalgedrag in relatie tot de industriële sectoren dan stellen we vast dat de meeste industrieën een goed tot uitstekend betaalgedrag vertonen, waar bovendien sprake is van een grote standvastigheid. Typische voorbeelden hiervan zijn de sector van de **'Vervaardiging van Chemische producten'**, de **'Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten'** of nog de **'Vervaardiging van metalen in primaire vorm'** en de sector van de **'Vervaardiging van elektrische apparatuur'**.

In sommige sectoren zien we dan weer duidelijke positieve correcties.

Zo worden facturen binnen de kleinere sector van bedrijven die actief zijn binnen de **'Vervaardiging van leer en producten van leer'** beduidend beter betaald dan het dieptepunt dat wij anderhalf jaar geleden moesten vaststellen (betaalscore van 5,15 in Q4 van 2016 en van 8,45 in Q4 2018).

Uiteraard zijn er een aantal sectoren die traditioneel gekend zijn als sectoren waar een belangrijke groep bedrijven zwak tot zeer zwak betaalt. De sector van **'eet- en drinkgelegenheden'** bijvoorbeeld, waar traditioneel ruim 25% tot 30% van de aan de bedrijven binnen de sector gerichte facturen meer dan 90 dagen na vervaldatum worden betaald.

Slechts binnen een beperkt aantal sectoren nemen we een duidelijke afname waar van de veelal goede betalingsgewoontes.

Zo stellen we een duidelijke vertraging vast binnen de sector van de **'Reparatie en installatie van machines en apparaten'**. Daar waar we tot halfweg 2017 een bijzonder mooi betaalgedrag konden vaststellen (betaalscore van 8,46 gedurende Q2 2017) is dit sedertdien systematisch beginnen afglijden (betaalscore van 6,91 in Q4 van 2018).

Binnen de sector van de **'sanering en het afvalbeheer'**, die zeker post-crisis zeer mooie waardes kon voorleggen (betaalscore van 9,16 gedurende Q4 van 2015) zien we een geleidelijk afname van het betaalgedrag sindsdien met een stabilisatie op iets lager niveau (betaalscore van 7,6 in Q4 2018).

---

<sup>3</sup> In onze studie met betrekking tot betaalgedrag met betrekking tot het eerste kwartaal 2015 (zie [www.graydon.be/downloads](http://www.graydon.be/downloads)) toonde Graydon aan dat wanbetalingen veeleer het gevolg zijn van (zware) financiële problemen binnen het bedrijf van de schuldenaar, dan dat het wanbetalen vanwege de schuldenaar niets anders zou zijn dan een moraliteits- of organisatorisch probleem. De meeste gezonde bedrijven betalen ook correct. Toch noteren we binnen de groep gezonde ondernemingen één bedrijf per twintig die hun facturen vertraagd betalen.

Eenzelfde beeld binnen de wereld van de **'Groot-en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen'** waar we tot begin 2016 betaalscores maten die de norm ruim overschreden. Dit is toen vrij plots gezakt om op een lager niveau (7,49 in Q4 2018) te stabiliseren.

De sector van de **Luchtvaart** kende op vlak van betaalgedrag een belangrijke dip vanaf begin 2016. Vanaf het derde kwartaal 2017 corrigeerde die evolutie positief tot een betaalscore van 9,15 in het vierde kwartaal 2017. Het afgelopen vierde kwartaal 2018 echter zakt de score weer naar 7,5.

Een gelijkaardige evolutie zien we binnen de sector van het **'verschaffen van accommodatie'** die na een geleidelijk herstel van een dip in 2016 opnieuw duidelijk afglijdt in het vierde kwartaal van 2018 (betaalscore van 6,05).

Binnen de sector van het **'Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, consultancy-activiteiten en aanverwante activiteiten'** zien we vanaf 2015 een duidelijke tendens van afglijden met een voorlopig dieptepunt (betaalscore van 6,93 gedurende Q4 van 2018) het afgelopen kwartaal.

Eenzelfde beeld binnen de aanverwante sector van **'dienstverlenende activiteiten op gebied van de informatie'** waar we afgelopen kwartaal met een betaalscore van 6,73 eveneens een dieptepunt meten.

Binnen de sector van de **'Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen'** nemen we, in het bijzonder sedert begin 2018 een duidelijke neergang waar. Waar gedurende de periode 2014-2015 systematisch betaalscores van 8 en meer werden genoteerd noteerden we 'slechts 6,31' gedurende het derde trimester en 6,69 gedurende het vierde trimester 2018.

Binnen de sector van de **'exploitatie van en handel in onroerend goed'** zagen wij een belangrijke dip (betaalscores tot 3,75 in Q3 2015) in de postcrisisperiode met een sterke verbetering de jaren erop tot en met het eerste halfjaar 2186 (6,9 in Q2 2018). De afgelopen twee trimesters meten we echter scores van respectievelijk 5,91 en 6,08.

## **Betaalgedrag van de federale overheid: negatieve tendens zet zich door**

Na een lange periode waarbij de overheid zich sedert 2008 profileerde als goede betaler zien we, in het bijzonder sedert aanvang 2017 een sterke achteruitgang, zij het met een correctie gedurende het eerste kwartaal 2018.

Tijdens het derde en vierde trimester 2018 nam de achteruitgang nog verder toe. Het volume aan correct betaalde facturen zakte verder naar slechts 38% gedurende het derde trimester en 34% gedurende het afgelopen vierde trimester.

Omgekeerd steeg het aantal zwaar te laat betaalde facturen naar maar liefst 29% gedurende het derde trimester en zelfs naar 41% gedurende het vierde.

Dit zijn zonder meer de zwakste waarnemingen sedert het jaar 2008. De problematiek situeert zich onder meer binnen het ministeries van Justitie, dat van Werkgelegenheid en dat van Financiën. <sup>4</sup>.

---

<sup>4</sup> Alle waarnemingen zijn gebaseerd op steekproeven genomen bij verschillende leveranciers. De bedrijven die deze gegevens aanleveren situeren zich over een veelheid aan activiteitssectoren, veelal in de B2B- of B2G-sfeer. Voor de goede orde dient genoteerd dat de typische financiële instellingen, zoals banken, dergelijke gegevens NIET doorgeven. Noch is het zo dat wij zicht hebben op ALLE facturen die aan Belgische ondernemingen of overheden worden overgemaakt

Door het huldigen van een correcte betaalpolitiek waar facturen vanwege het bedrijfsleven snel én stipt worden betaald kan de overheid in belangrijke mate bijdragen tot het pompen van liquiditeit (meer dan ooit noodzakelijke zuurstof) in de bedrijfseconomie. De afgelopen semester opnieuw sterk verzwakte situatie van het federale overheids-betaalgedrag draagt hier zeker niet toe bij<sup>5</sup> en dient nauwlettend te worden opgevolgd.

Ook de betaalkwaliteit van sommige regionale, provinciale en gemeentelijke overheden baart zorgen.

De Vlaamse overheid stond de afgelopen jaren te boek als bijzonder slechte betaler. Gedurende de eerste jaarhelft 2018 rapporteerden wij ter zake een fundamentele en uiterst positieve correctie. Dit wordt echter in het tweede halfjaar 2018 niet volgehouden. Gedurende het derde trimester zakt het aantal correct betaalde facturen terug naar 57% en zien we 25% van de facturen die meer dan 90 dagen na vervaldag worden betaald. Afgelopen vierde trimester zakt dit naar 48% correct betaalde facturen, 22% die kort na vervaldag worden betaald en 12% tussen 31 en 60 dagen. Ook constateert Graydon dat 18% van de aan de Vlaamse overheid gerichte facturen die meer dan 90 dagen na vervaldag worden betaald.

Ook de Brusselse Gemeenschap kent ter zake en minder gunstige evolutie. Waar we gedurende het derde trimester 2018 nog 53% tijdig betaalde facturen noteerden evolueerde dat in het vierde trimester naar 33%. Omgekeerd evolueerde het aantal betalingen op meer dan 90 dagen na vervaldatum van 16% gedurende het derde trimester naar 35% gedurende het afgelopen vierde trimester.

Het afgelopen vierde trimester 2018 zien we enerzijds dat de meeste (centrum)steden op hoog niveau blijven. Toch zien we een plotse en sterke achteruitgang van de betalingskwaliteit binnen de steden Antwerpen, Hasselt en Brussel. In Oostende is die betaalkwaliteit het afgelopen vierde trimester in grote mate afgenomen.

### **Alle regio's evolueren op dezelfde manier.**

Daar waar voorheen grote discrepanties konden worden vastgesteld met betrekking tot het betaalgedrag van bedrijven en opzichte van elkaar én de verschillende overheden ten opzichte van het bedrijfsleven zien we dat de evoluties alsook de waarden ter zake over die regio's steeds meer parallel lopen. Gedurende het derde trimester 2018 zagen we een daling van de index in de drie gewesten, om naderhand eveneens in de drie gewesten het voorzichtige herstel te zien tijdens het vierde trimester.

Sinds het derde trimester 2015 stelden we een inhaalbeweging vast binnen de Waalse regio, wat zelfs leidde tot een niveau waarbij de waarden in Wallonië voor het eerst die van de Vlaamse én de Brusselse overstegen. Sedertdien liggen de bekomen **waarden over de drie regio's bijzonder dicht bij elkaar**, zij het dat het Vlaamse gewest het afgelopen jaar meestal koploper is.

Brussel verloor in het eerste kwartaal 2017 zijn beste positie en zakte zo zelfs onder de waarden van de beide andere regio's. Sedert begin 2018 leek Brussel terug op niveau. Toch zien wij vanaf het tweede trimester 2018 een wegzakken van het betaalgedrag van bedrijven en overheden gevestigd binnen de Brusselse regio waardoor het **Brusselse gewest opnieuw een startpositie** inneemt.

Op dit ogenblik worden binnen het Vlaamse Gewest ruim 1 factuur per 10 véél te laat of niet meer betaald, in Wallonië is dat één per 8 en in Brussels zelf méér dan 1 op 8.

---

<sup>5</sup> Zie hiervoor onze bijdragen in de publicatie van dit rapport met betrekking tot het eerste kwartaal 2015. [www.graydon.be/downloads/studie-b2b-betaalgedrag-q1-2015](http://www.graydon.be/downloads/studie-b2b-betaalgedrag-q1-2015), meer bepaald het hoofdstuk "Wet ter bestrijding van betalingsachterstanden bij handelstransacties en overheid moet beter".



**Het betaalgedrag van de federale overheid (zie hierboven en verder in dit dossier) dat in belangrijke mate de hierboven vastgestelde cijfers beïnvloedt, vergt de nodige aandacht.** Ze zijn bovendien van invloed op het regionaal gemeten betaalgedrag van bedrijven en overheden gevestigd binnen het Brusselse gewest.

Eric Van den Broele

Senior Manager Research & Development  
Graydon Belgium NV

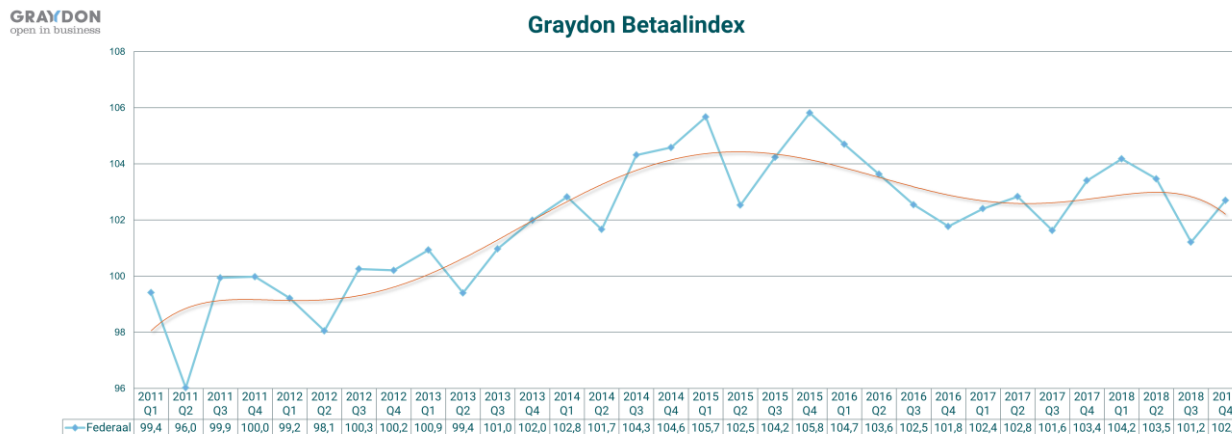
## Betaalindex: federale tendensen

Op basis van alle betalingen, ook diegene die niet of te laat worden uitgevoerd, berekenen we een globale **Graydon Bedrijven Betaalindex**. Hierbij worden 'goede betalingen' beloond, terwijl betalingen na afspraak zwaarder worden afgestraft naarmate ze langer na de vervaldatum worden betaald. De bekomen score wordt omgezet in een indexwaarde waarbij de resultaten van het jaar 2002 gelden als ijk (waarde 100). Hoe hoger de index, hoe beter het betaalgedrag.

Het afgelopen 2<sup>de</sup> semester 2018 was de tendens van de Graydon Betaalindex duidelijk neerwaarts. Dit na een even duidelijk herstel gedurende het eerste halfjaar.

In het derde trimester 2018 viel de index terug van 103,5 tijdens het tweede kwartaal naar 101,2 gedurende het derde kwartaal: een daling met 2,3 punten. Bovendien maten wij met een index van 101,2 de laagste score sinds het derde trimester van 2013 (index 101).

De evolutie van het betaalgedrag van ondernemingen is een duidelijk cyclisch gegeven. Daarom worden de metingen best niet enkel afgezet ten opzichte van het vorige trimester, maar eveneens ten opzichte van hetzelfde trimester het jaar of de jaren voordien. Zo was tot in 2015 het tweede trimester steeds opnieuw een periode waarbinnen het B2B en G2B betaalgedrag beduidend verzwakte. Sedert 2016 is dit verschoven naar het derde trimester.



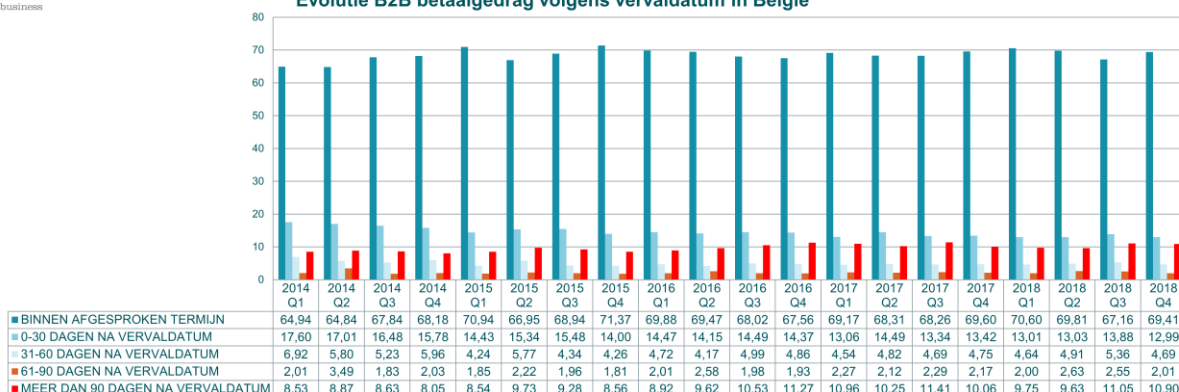
Sedert 2016 toont een derde trimester zich dus steevast beduidend zwakker. Toch was de terugval tijdens de voorgaande jaren minder fundamenteel: in 2016 viel de index van het tweede naar het derde trimester met 1,1 punten, in 2017 was dat met 1,2 punten. Dat de betaalindex gedurende het derde trimester, in het bijzonder als gevolg van sterk vertraagde betalingen in september, zo diep terugvalt is significant en moet duidelijk gekoppeld worden aan de vertraging van de economische heropleving<sup>6</sup>.

<sup>6</sup> Zie hiervoor onder meer de berichtgeving in De Tijd van zaterdag 27 oktober 2018: 'Belgische bedrijven betalen facturen traagst sinds 2013: zwak betaalgedrag wijst op mogelijk economische dip' op p.1., alsook het duidingsartikel 'Bedrijven zetten zich schrap voor economische storm' op p 25

Gedurende het afgelopen vierde trimester lijkt het B2B en G2B betaalgedrag dan weer –ten opzichte van het derde trimester 2018- een voor het vierde kwartaal gebruikelijke, maar ditmaal ook al te beperkte, heropleving te kennen: de index stijft met 1,5 punten naar 102,7. Toch stijgt de index hier met slechts 1,5 punten daar waar we van het derde naar het vierde trimester in 2017 een stijging maten van 1,8 punten. Bovendien haalt de score van het vierde trimester niet dat van het vierde trimester 2017 (103,4).

Conclusie: indien onze eerdere vaststellingen -waarbij de evolutie van de betaalindex zeer nauw aansluit bij de daadwerkelijke economische evolutie- kloppen **dan zorgt de huidige economische groeivertraging ervoor dat we teruggaan naar een situatie vergelijkbaar met de periode 2013-2014**. Het is duidelijk dat het bedrijfsleven (en de overheid) gedurende het derde trimester een afwachterende houding heeft aangenomen met betrekking tot het betalen van haar facturen en ervoor heeft geopteerd meer cash in huis te houden. Het herstel gedurende het vierde trimester is onvoldoende. De resultaten van de metingen in het voorjaar 2019 zullen ter zake bijzonder relevant zijn.

Evolutie B2B betaalgedrag volgens vervaldatum in België



Gedurende het derde trimester 2018 werden 67,16% van alle facturen die door bedrijven aan andere bedrijven, of die door de overheid aan bedrijven moesten worden betaald correct betaald. We moeten al naar de volle crisisperiode terug om –ongeacht het trimester waartegen wordt afgezet- een kleiner aantal correct betaalde facturen gedurende één trimester terug te vinden.

Gedurende het afgelopen vierde trimester werd 69,41% van de facturen tijdig en dus volgens afspraken betaald. Een iets minder goede score dan gedurende het vierde trimester 2017 (69,6%) maar beduidend beter dan gedurende het vierde trimester 2016 (67,56%). Anderzijds: gedurende het vierde trimester 2015 werden 71,37% facturen correct betaald. Bovendien valt op dat gedurende afgelopen vierde trimester 2018 slechts 12,99% van de facturen wordt betaald onmiddellijk na tot dertig dagen na vervalddag. Dit terwijl dit in dezelfde periode 2017 nog 13,42% en de vierde trimesters van de voorgaande jaren steevast de 14% overschreed.

10,9% van de facturen die door het bedrijfsleven aan het bedrijfsleven moesten worden betaald, of door de overheid aan het bedrijfsleven, werd gedurende het vierde trimester 2018 met méér dan 90 dagen na vervalddatum betaald. Gedurende het vierde trimester 2017 was dat ‘slechts’ 10,06%, gedurende het vierde trimester 2016 maar liefst 11,27%. Echter het vierde trimester percentage is beduidend slechter dan gedurende de jaren 2014 (8,05%) en 2015 (8,56%).

Eenzelfde beeld met betrekking tot dezelfde cijfers voor het derde trimester: in 2018 worden 11,05% van de facturen met meer dan 90 dagen na vervaldatum betaald. In 2017 was dat 11,41%, in 2016 10,53%. Maar de jaren voordien maten wij beduidend lagere waarden: in 2014 was dat gedurende het derde trimester 8,63% en in 2015 was dat 9,28%.

We kunnen concluderend vaststellen dat:

- de resultaten van de betaalindex aantonen dat het B2B en G2B betaalgedrag sedert het tweede halfjaar 2018 duidelijk aan kwaliteit inboeten: er wordt beduidend minder goed betaald dan tijdens de post-crisis periode 2014-2015.
- we zien dat in de betere periode 2014-2015 'slechts' een op 12 facturen met meer dan 90 dagen te laat of niet meer werden betaald. Nu stijgt dit terug naar 1 meer dan 1 per 10. Omgekeerd daalt het aantal correct betaalde facturen.

## Betaalindex: regionale & provinciale tendensen

Om de betaalevolutie per regio weer te geven delen wij de betalingservaringen van alle economisch actieve entiteiten-inclusief overheidsinstellingen- op in **tijdscategorieën voor of na vervaldatum**. In de grafieken "Evolutie van het betaalgedrag binnen de regio" worden de percentages weergegeven van facturen die binnen de tijdscategorie (bijvoorbeeld: tussen 31 en 60 dagen) worden betaald.

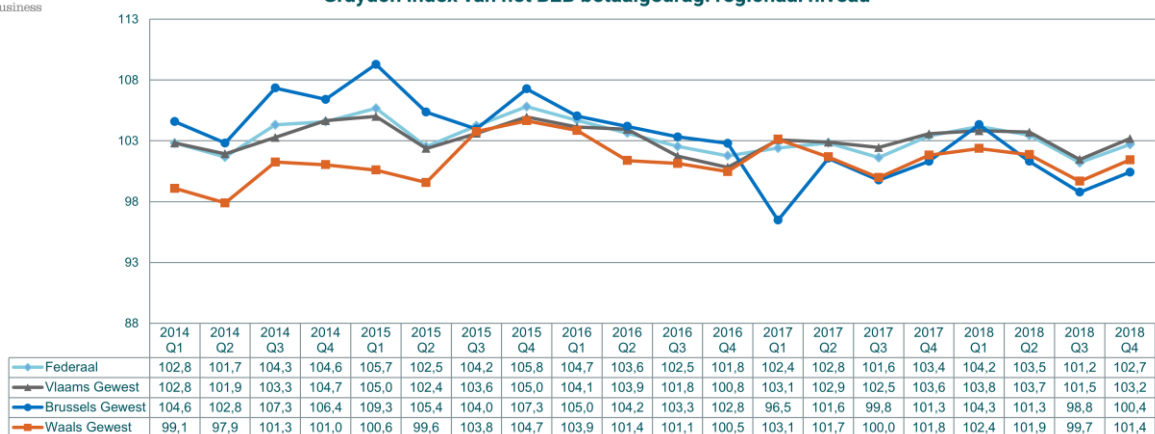
Deze worden naderhand omgezet in een **sectorscore** die evolueert tussen 0 en 10. De hoogste score (10) staat voor een perfecte betalingsmoraliteit binnen de regio, de 0-score voor een desastreuze betalingsmoraal. Net zoals bij de globale Graydon Betaalindex worden **betalingen door middel van weging meer afgestraft naarmate ze later worden betaald**. De evolutie van die score wordt weergegeven in de eerst onderstaande grafiek.

### Federaal

Daar waar voorheen grote discrepanties konden worden vastgesteld met betrekking tot het betaalgedrag van bedrijven en opzichte van elkaar én de verschillende overheden ten opzichte van het bedrijfsleven zien we dat de evoluties alsook de waarden ter zake over die regio's steeds meer parallel lopen. Gedurende het derde trimester 2018 zagen we een daling van de index in de drie gewesten, om naderhand het voorzichtige herstel te zien tijdens het vierde trimester.

Sinds het derde trimester 2015 stelden we een inhaalbeweging vast binnen de Waalse regio, wat zelfs leidde tot **tot een niveau waarbij de waarden in Wallonië voor het eerst die van de Vlaamse én de Brusselse overstegen**. Sedertdien liggen de bekomen waarden over de drie regio's bijzonder dicht bij elkaar, zij het dat het Vlaamse gewest het afgelopen jaar meestal koploper is.

Graydon index van het B2B betaalgedrag: regionaal niveau

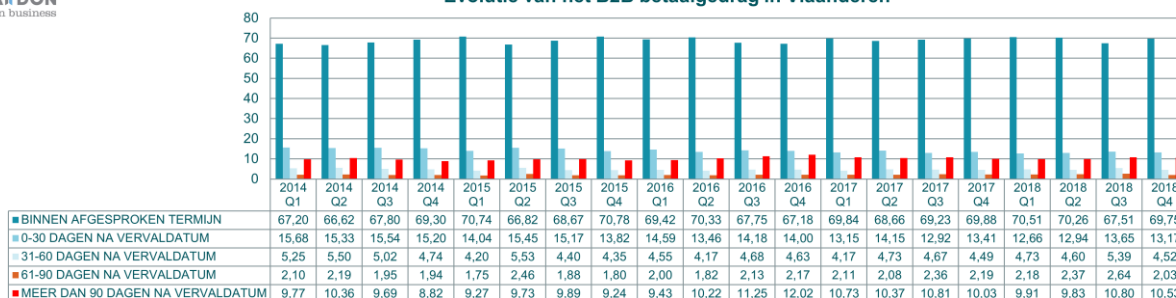


Brussel verloor in het eerste kwartaal 2017 zijn beste positie en zakte zo zelfs onder de waarden van de beide andere regio's. Sedert begin 2018 leek Brussel terug op niveau. Toch zien wij vanaf het tweede trimester 2018 een wegzakken van het betaalgedrag van bedrijven en overheden gevestigd binnen de Brusselse regio waardoor het Brusselse gewest opnieuw een startpositie inneemt.

## Vlaanderen

GRAYDON  
open in business

Evolutie van het B2B betaalgedrag in Vlaanderen



Voor het eerst sedert 2013 werd het Vlaamse bedrijfsleven, vanaf het tweede trimester 2017 met een betaalindex van 102,9, weer koploper inzake correct betaalgedrag. In het derde kwartaal 2017 zakte die index weliswaar naar 102,5 maar behield het bedrijfsleven binnen het Vlaamse Gewest haar koppositie. Gedurende het eerste trimester 2018 verloor het Vlaamse Gewest even haar koppositie aan het Brusselse gewest, echter dit was van korte duur.

Echter, net zoals binnen de andere gewesten noteerden we hier duidelijk waarden die onder het topniveau lagen die we in 2015 maten: een afkalking die duidelijk vanaf het tweede kwartaal 2016 was ingezet met het vierde kwartaal 2016 (index 100,8) als nieuw dieptepunt.

Met waarden die evolueren van 69,84% correct betaalde facturen tijdens het eerste trimester 2017, over 68,66% in het tweede trimester en 69,23% tijdens het derde trimester en zelfs 69,88% in het vierde trimester noteerden we waarden die net onder het niveau van 2015 lagen.

In 2018 zien we gedurende het eerste semester een verder stijgende tendens met 70,51% tijdig betaalde facturen tijdens het eerste trimester en 69,01% tijdig betaalde facturen tijdens het tweede.

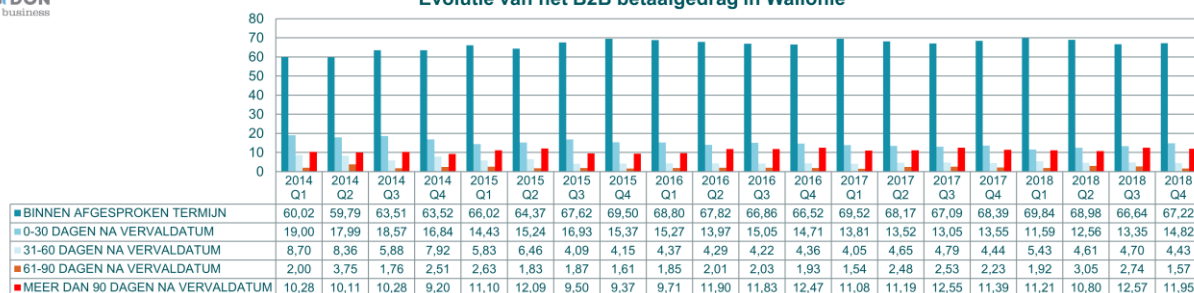
Met betrekking tot de tweede jaarhelft zien we dan een duidelijk afvlakking. Gedurende het derde trimester zien we een duidelijke daling van correct betaalde facturen naar slechts 67,51% (de zwakste waarde sinds de crisisperiode) correct betaalde facturen en 69,75% gedurende het tweede trimester

Bovendien blijft het volume te laat betaalde facturen bijzonder hoog. Zo werd het afgelopen derde trimester 2018 10,8% van, alle B2B en B2G facturen met meer dan 90 dagen vertraging of zelf helemaal niet meer betaald. Ook in het vierde trimester was dat nog steeds 10,53%. Anders gesteld: met betrekking tot het betaalgedrag van in Vlaanderen gevestigde bedrijven of overheden moeten we vaststellen dat méér dan 1 factuur op 10 véél te laat of niet meer wordt betaald.

## Wallonië

GRAYDON  
open in business

Evolutie van het B2B betaalgedrag in Wallonië



In Wallonië was er, na een gunstige evolutie tijdens het derde kwartaal 2014, sedert 3 opeenvolgende trimesters een lichte achteruitgang van de betaalindex. Vooral het duidelijk aanscherpen van de wanbetalingen (van 9,2% in het vierde kwartaal 2014 naar 11,11% in het eerste kwartaal 2015 en 12,1% in het tweede kwartaal 2015) speelde hierbij een rol. Anderzijds: ook hier noteerde Graydon een afname van het aantal correct betaalde facturen van 66,02% gedurende het eerste kwartaal 2015 naar 64,37% tijdens het tweede kwartaal.

Het derde kwartaal 2015 toonde een plotse en fundamentele verbetering. Het volume aan correct betaalde facturen steeg er naar 67,62% en het vierde trimester 2015 zelfs naar 69,50%. Het aandeel van betalingen met lichte overschrijding tot maximaal 30 dagen daalde verder naar 15,37%.

Gedurende het eerste kwartaal 2016 maten we een daling van het aantal correct betaalde facturen naar 68,8%, gedurende het tweede kwartaal evolueerde dit naar 66,39%. Na een dip gedurende het derde kwartaal 2016 (64,5%) zagen wij vervolgens een stabilisering op hoger niveau: zo noteerden we enerzijds gedurende het eerste trimester 2017 de tot dan toe hoogste waarde in Wallonië ooit (69,52% correct betaalde facturen), maar ook hier kalfden die waarden af naar 67,09% gedurende het derde trimester 2017. Daarna noteerden we een stijging gedurende het vierde trimester 2017 (68,39%) en het eerste trimester 2018 (69,84%) waarmee we voor Wallonië de beste waarde ooit maten en dus een nieuw record. Het derde trimester 2018 kon met slechts 66,64% correcte betalingen deze trend niet bevestigen. Ook het vierde trimester laat slechts 67,22% tijdig betaalde facturen noteren.

Het aantal echte wanbetalingen (meer dan 90 dagen na vervaldatum) is in het bijzonder vanaf het derde kwartaal 2015 spectaculair afgenomen. Waar we in volle crisisperiode nog waarden tussen 15% en 17% waarnamen, zagen we een duidelijke stelselmatige verbetering en een stabilisering naar 9,37% wanbetalingen tijdens het vierde kwartaal 2015, 9,71% tijdens het eerste kwartaal 2016, 9,27% tijdens het tweede kwartaal en zelfs voor het derde kwartaal 2016 8,98%.

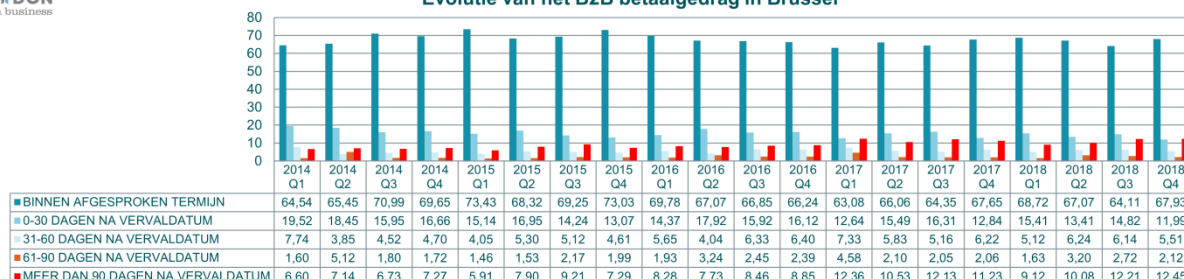
Vanaf het vierde kwartaal 2016 zien we echter een plotse verslechtering naar 12,47% wanbetalingen. Het derde trimester 2017 maten we een nog slechtere waarde: 12,55% van alle facturen werd toen meer dan 90 dagen te laat of niet meer betaald. Sindsdien zien we terug een geleidelijke daling: van 11,39% in het laatste kwartaal 2017 over 11,21% gedurende het eerste kwartaal 2018 en 10,74% gedurende het tweede. Gedurende het derde trimester gaat het over 12,57% en gedurende het vierde over 11,95%.

**Anders gesteld: zo goed als één factuur op 8 kan worden beschouwd als wanbetaald.**

## Brussels Hoofdstedelijk Gewest

GRAYDON  
open in business

Evolutie van het B2B betaalgedrag in Brussel



Na een eerste dip onmiddellijk na de aanslagen binnen het Brusselse gewest, duidelijk merkbaar gedurende het tweede kwartaal 2016, kende het betaalgedrag van de Brusselse ondernemingen vooral vanaf het eerste kwartaal 2017 een sterk negatieve evolutie.

Waar begin 2016 nog 69,78% van de facturen correct werd betaald, daalde dit begin 2017 naar 63,06%. Dit evolueerde licht gunstig naar 66,06% gedurende het tweede kwartaal 2017 maar zakte opnieuw naar 64,35% gedurende het derde kwartaal. Niveaus die vergelijkbaar waren met de periode 2012-2013. Sedertdien is er duidelijk sprake van herstel: gedurende het vierde kwartaal 2017 werden 67,65% van de facturen tijdig betaald, gedurende het eerste kwartaal 2018 steeg dit zelfs naar 68,72%. Echter, het tweede trimester 2018 zakte dit terug naar 65,13%, het derde zelfs naar 64,11%: de slechtste waarde sinds de crisisperiode. Ook de waarde van het vierde trimester 2018 (67,93%) scoort beduidend onder de goede scores uit de periode 2014-2015.

Beschouwen we het volume aan facturen dat meer dan 90 dagen na vervaldatum of niet meer wordt betaald, dan steeg dit van 8,86% in het derde kwartaal 2016 naar 12,36% in het eerste kwartaal 2017. Het tweede kwartaal vertoonde een iets beter maar blijvend zwak beeld met 10,53%. Het derde kwartaal 2017 sloten we af met een volume van 12,13% wanbetaalde facturen. Gedurende het vierde trimester 2017 corrigeerde dit naar 11,23% om dan gedurende het eerste trimester 2018 (9,12%). **Vanaf het tweede trimester 2018 zien we een duidelijk stijgende tendens met 10,08% véél te laat betaalde facturen. Dit percentage stijgt naar 12,21% en gedurende het afgelopen vierde trimester zelfs 12,45%: het hoogste cijfer sedert de crisisperiode.**

Hierbij gaat de aandacht ook uit naar het **betaalgedrag van de federale overheid wiens entiteiten eveneens hun vestigingszetel in Brussel kennen**. In het volgende hoofdstuk is te lezen dat de evolutie van het betaalgedrag van de federale overheid sterk achteruitgaat. De invloed van deze cijfers op het regionaal gemeten betaalgedrag van bedrijven en overheden gevestigd binnen het Brusselse gewest mag om die reden niet worden onderschat.



## Vlaamse provincies

Bekijken we de lange termijn evolutie van het betaalgedrag binnen de Vlaamse provincies, dan stellen we vast dat de discrepantie tussen die provincies –behalve Antwerpen– steeds kleiner wordt.

Reeds lang manifesteert het bedrijfsleven gevestigd binnen de **provincie Antwerpen** zich als minder goede betaler. Echter, de verbetering die we vanaf het derde kwartaal 2013 vaststellen verloopt sterker in deze provincie die zodoende in een inhaalbeweging maakte. Terwijl we tijdens het vierde kwartaal 2016 in alle andere Vlaamse provincies wel een sterke dip noteerden, zette die zich niet door binnen de provincie Antwerpen. Vanaf het vierde kwartaal 2016 zagen we dat de bedrijven binnen de provincie Antwerpen vaak zelfs beter betaalden dan de bedrijven gevestigd in Limburg.

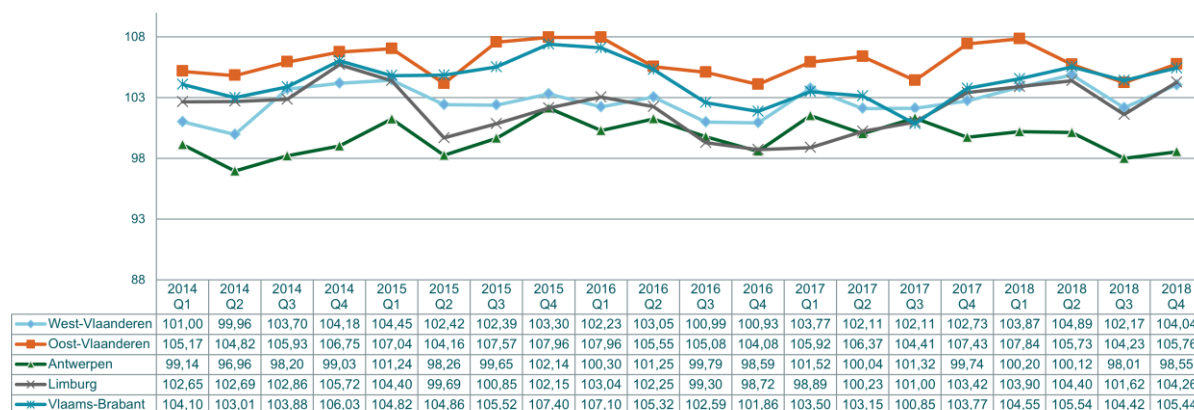
Inderdaad zakte het betaalgedrag binnen de provincie Limburg sterk vanaf datzelfde vierde kwartaal 2016. Ook in 2017 toonde de provincie Limburg zich, samen met de provincie Antwerpen als zwakkere provincie ter zake. Dit ondanks het feit dat beide provincies zowel tijdens het tweede als tijdens het derde kwartaal een verbeterende trend projecteerden. Vanaf het vierde kwartaal 2017 groeiden beide provincies weer uit elkaar.

**In 2018 is de zwakke tendens zich binnen de provincie Antwerpen duidelijk zichtbaar:** na een –in vergelijking met de andere-Vlaamse provincies- uiterst beperkte verbetering gedurende het eerste halfjaar zakt Antwerpen, net zoals de andere provincies, duidelijk weg tijdens het derde trimester en behaalt de provincie met een index van 98,01 een bijzonder zwakke score. De score van het afgelopen vierde trimester (98,55) toont een vooral beperkte verbetering.

Dit in tegenstelling tot het betaalgedrag dat wij binnen de **provincie Vlaams-Brabant** noteerden waarbij sedert het derde trimester 2017 de betaalkwaliteit sterk daalde, zover zelfs dat de provincie Vlaams-Brabant zich toen als de zwakste provincie profileerde. Nadien zagen we een duidelijk herstel waarbij **Vlaams-Brabant zich, samen met Oost-Vlaanderen als een van de sterkere provincies profileerde en nog steeds profileert.**

Sedert 2014 profileert het bedrijfsleven binnen de provincie **Oost-Vlaanderen** zich, op twee periodes na, systematisch als de betere leerling. Zo ook het afgelopen twee jaren. Toch zien we ook binnen deze provincie een sterke daling van de betaalkwaliteit van het bedrijfsleven gedurende tweede én derde trimester. Oost-Vlaanderen behoudt wel de koppositie.

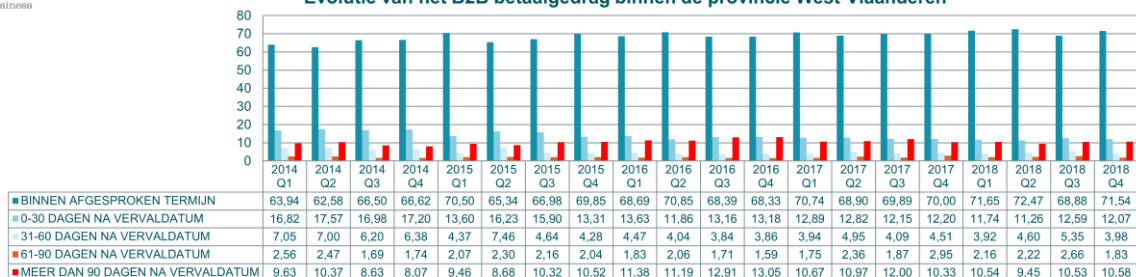
Graydon index van het B2B betaalgedrag: Vlaamse provincies



Hierna volgen de geregistreerde betalingen voor de verschillende Vlaamse provincies, telkens met aanduiding van het aantal correcte betalingen, betalingen na vervaldatum en wanbetaalde (meer dan 90 dagen na vervaldatum) facturen.

GRAYDON  
open in business

Evolutie van het B2B betaaldedrag binnen de provincie West-Vlaanderen



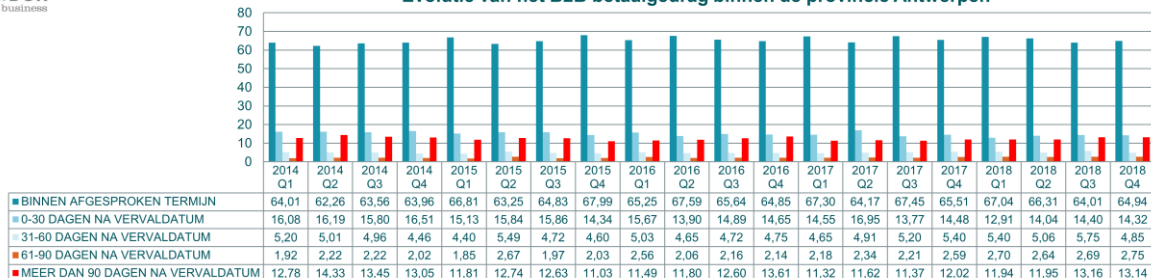
GRAYDON  
open in business

Evolutie van het B2B betaaldedrag binnen de provincie Oost-Vlaanderen



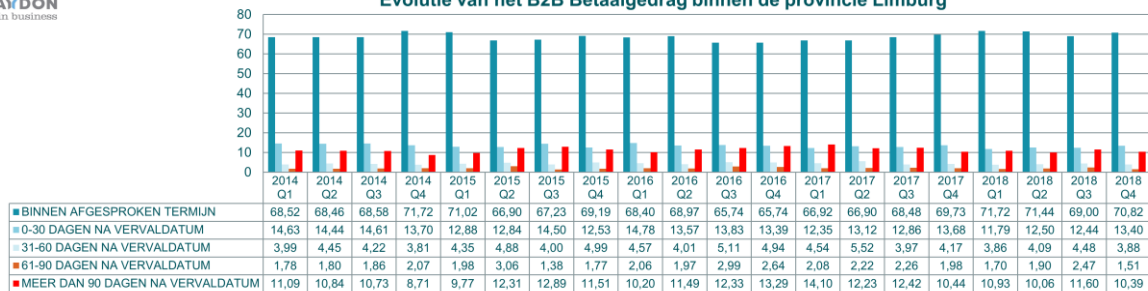
GRAYDON  
open in business

Evolutie van het B2B betaaldedrag binnen de provincie Antwerpen



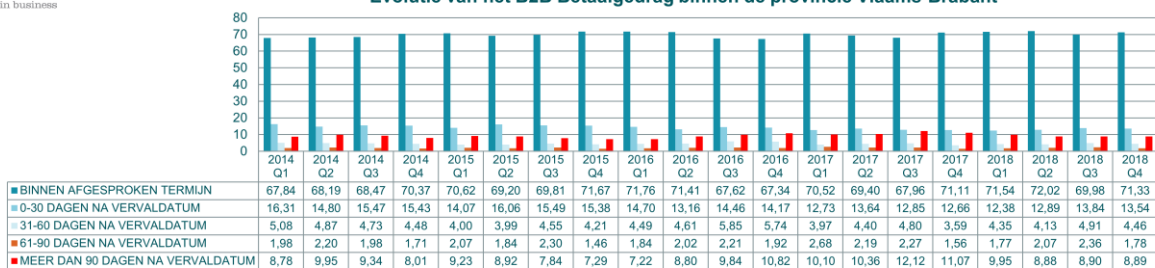
GRAYDON  
open in business

### Evolutie van het B2B Betaalgedrag binnen de provincie Limburg



GRAYDON  
open in business

### Evolutie van het B2B Betaalgedrag binnen de provincie Vlaams-Brabant



## Waalse provincies

Bij de Waalse provincies stelden we in het verleden sterke inhoudelijke verschillen vast. Op het vlak van betaalindex hinkte in het verleden de provincie Waals-Brabant duidelijk achterop ten opzichte van de overige Waalse provincies maar sinds midden 2014 toonde ze een stijgende tendens. Dit is het tweede kwartaal 2015 geëindigd. De betaalindex voor deze provincie stond toen op 89,51. Het derde en vierde kwartaal noteerden we opnieuw een sterke verbetering, echter sindsdien opnieuw een lichte daling tijdens het jaar 2016.

Gelijklopend met de verbetering die we ook in de andere Waalse provincies vaststelden maakte ook **Waals-Brabant** een sterke vooruitgang gedurende het eerste kwartaal 2017 om dan opnieuw weg te zakken, gedurende het eerste semester 2018 voorzichtig te stijgen maar een dalende tendens te tonen gedurende de tweede jaarhelft 2018.

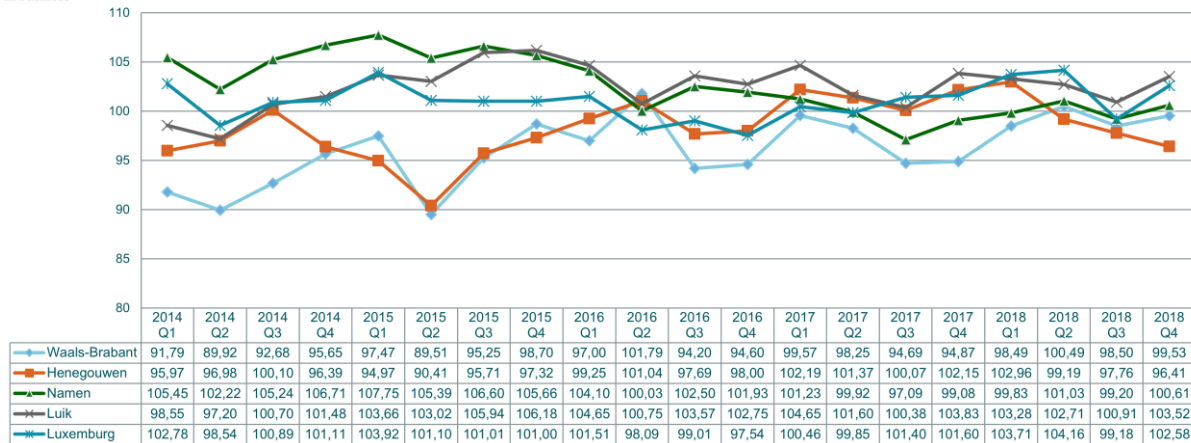
De huidige betaalindex ligt er nu op 99,53 punten.

In **Henegouwen** noteerden we eveneens in dat tweede kwartaal 2015 voor het derde trimester op rij een duidelijk dalende tendens die toen een dieptepunt bereikte. Ook hier was de daling in het tweede trimester van dit jaar enkel verscherpt waardoor de betaalindex uitkwam op een schamele 90,41. Daarentegen stelden we daarna gedurende drie opeenvolgende trimesters een sterke opwaartse beweging vast waardoor de betaalindex er boven die van Waals-Brabant uitkwam. Dit leek zich in het derde en vierde trimester 2016 te stabiliseren om gedurende het eerste kwartaal 2017 sterk te stijgen en daarna opnieuw licht weg te zakken. Na een degelijke verbetering gedurende het vierde trimester 2017 en het eerste kwartaal 2018 noteren we een duidelijke afzwakking vanaf het tweede trimester (indexwaarde 99,19) om dan de volgende trimesters verder weg te zakken. Belangrijk hierbij is de vaststelling dat er binnen de provincie Heegouwen gedurende het vierde trimester –en dit in tegenstelling tot elke andere Belgische provincie- géén sprake is van de voor dat seizoen gebruikelijke correctie in positieve zin. De huidige index staat er op 96,41 punten

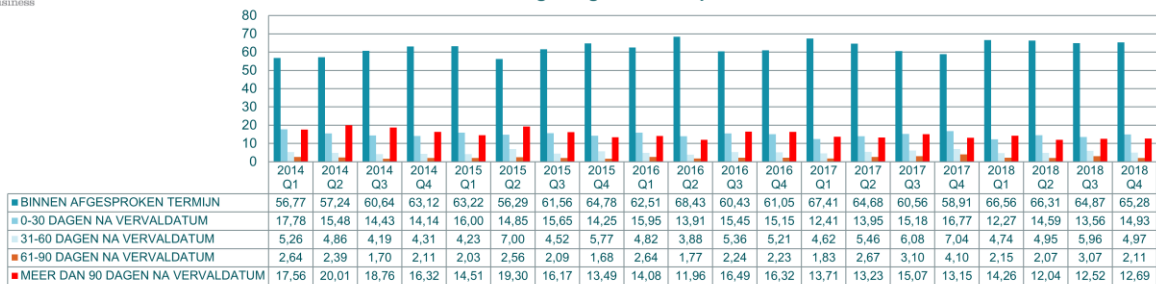
De bedrijven met zetel in **Namen** mochten sinds het laatste kwartaal van 2013 als de stiptste betalers gerekend worden met een index (106,56) die samen met die uit Luxemburg (101,01) en Luik (106,20) boven de 100 ging. Vanaf het vierde trimester 2015 echter daalde de betaalkwaliteit van het in Namen gevestigde bedrijfsleven gestaag. Vanaf het vierde kwartaal 2017 herstelde zich dit maar gedurende de tweede jaarhelft volgde ook Namen de neerwaartse tendens waardoor deze provincie het afgelopen kwartaal een betaalindex van 100,61 scoort.

Vanaf begin 2016 was **Luik**, ondanks een daling van de indexwaarde naar 104,65 tijdens het eerste trimester 2016 maar een lichte stijging gedurende het tweede trimester, en een even lichte daling in het derde (104,45) koploper geworden. Een positie die de provincie ook het eerste halfjaar van 2017 volhoudt, en enkel in het derde trimester kwijtspeelde aan Luxemburg die, in tegenstelling tot de andere Waalse provincies toen een stijgende tendens vertoonde. Ook hier zagen we in het vierde kwartaal 2017 een duidelijke verbetering maar een daling vanaf het tweede trimester 2018. De opmars van het vierde trimester profileert zich echter scherper dan in de ander Waalse provincies waardoor Luik met een indexwaarde van 103,52 zich als de betere Waalse provincie profileert.

## Graydon B2B index van het betaalgedrag: Waalse provincies



## Evolutie van het B2B betaalgedrag binnen de provincie Waals-Brabant



## Evolutie van het B2B betaalgedrag binnen de provincie Henegouwen



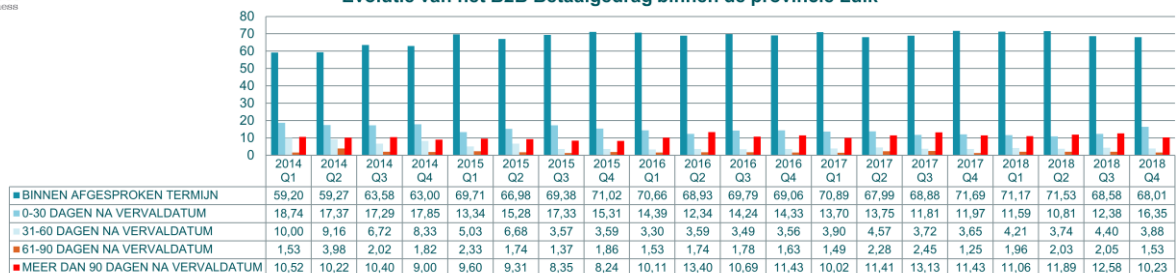
GRAYDON  
open in business

### Evolutie van het B2B Betaalgedrag binnen de provincie Namen



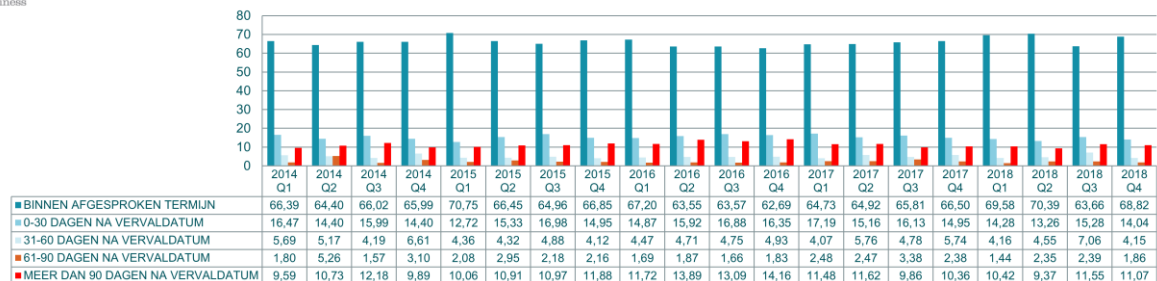
GRAYDON  
open in business

### Evolutie van het B2B Betaalgedrag binnen de provincie Luik



GRAYDON  
open in business

### Evolutie van het B2B Betaalgedrag binnen de provincie Luxemburg



## Samenvattende regionale tabel

Hieronder vatten we nogmaals de voornaamste waarnemingen samen van de regionale betaalindexen. We vergelijken eveneens het afgelopen 4<sup>e</sup> kwartaal 2018 met vorig derde kwartaal 2018 en met hetzelfde vierde kwartaal 2017.

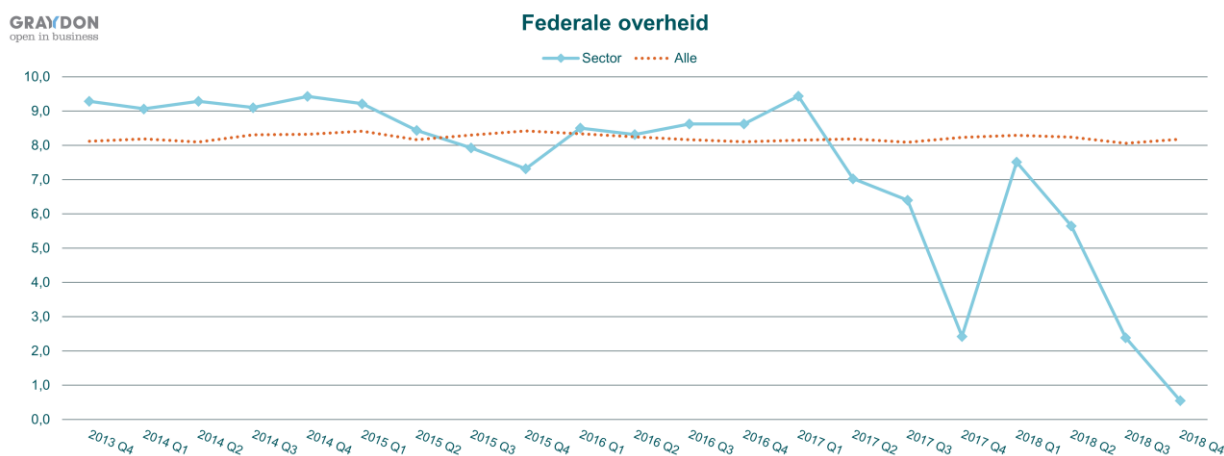
De betalingen kennen op jaarbasis een cyclisch verloop waarbij het vierde kwartaal beter presteert. Daarom is het zinvol ook om hetzelfde tijdstip te vergelijken op jaarbasis. Daaruit blijkt algemeen een verslechtering van de betaalindexen in alle gewesten en in de meeste provincies.

Enkel die betalingen die conform de gemaakte afspraken werden gedaan, worden tot de tijdige betalingen gerekend. Opmerking hierbij is wel dat in de praktijk een overschrijding tot maximaal 30 dagen na vervaldag nog als aanvaardbaar wordt beschouwd.

Betaalgedrag Q4 2018	Q4 2018	% op tijd	% te laat	Wanbetaling (>90 dagen te laat)	1 factuur per ..	Q3 2018	Vershil	Q4 2017	Vershil
West-Vlaanderen	104,04	71,54%	28,46%	10,58%	9,5	102,17	↑ 1,87	102,73	↑ 1,30
Oost-Vlaanderen	105,76	72,19%	27,81%	8,37%	12,0	104,23	↑ 1,53	107,43	↓ -1,67
Antwerpen	98,55	64,94%	35,06%	13,14%	7,6	98,01	↑ 0,54	99,74	↓ -1,19
Limburg	104,26	70,82%	29,18%	10,39%	9,6	101,62	↑ 2,65	103,42	↑ 0,85
Vlaams-Brabant	105,44	71,33%	28,67%	8,89%	11,2	104,42	↑ 1,02	103,77	↑ 1,67
Waals-Brabant	99,53	65,28%	34,72%	12,69%	7,9	98,50	↑ 1,03	94,87	↑ 4,66
Henegouwen	96,41	65,05%	34,95%	16,71%	6,0	97,76	↓ -1,36	102,15	↓ -5,74
Namen	100,61	67,45%	32,55%	13,05%	7,7	99,20	↑ 1,41	99,08	↑ 1,53
Luik	103,52	68,01%	31,99%	10,23%	9,8	100,91	↑ 2,61	103,83	↓ -0,31
Luxemburg	102,58	68,82%	31,18%	11,07%	9,0	99,18	↑ 3,40	101,60	↑ 0,98
Vlaams Gewest	103,19	69,75%	30,25%	10,53%	9,5	101,48	↑ 1,72	103,59	↓ -0,39
Brussels Gewest	100,43	67,93%	32,07%	12,45%	8,0	98,78	↑ 1,64	101,32	↓ -0,89
Waals Gewest	101,44	67,22%	32,78%	11,95%	8,4	99,68	↑ 1,76	101,82	↓ -0,38
Federaal	102,70	69,41%	30,59%	10,90%	9,2	101,22	↑ 1,49	103,41	↓ -0,70

## Tendensen binnen de federale en regionale openbare besturen, de centrumsteden

### Federale overheid



Einde 2007 besloot de toenmalige regering tot een systematisch monitoren en verbeteren van haar eigen betaalgedrag. Dit met de uitdrukkelijke bedoeling het Belgisch bedrijfsleven te wapenen tegen de aanstormende financiële crisis. Na heel wat inspanningen vertoonde het betaalgedrag van de federale overheid een stabiel verloop op hoog niveau. De federale overheid profileerde zich sedert 2007 steeds meer als een instantie die haar betaalafspraken nakomt. Sedert het tweede kwartaal 2013 kende het betaalgedrag er een stabiel verloop, waar we per trimester slechts kleine nuanceverschillen zagen.

Vanaf het tweede kwartaal 2015 zakt dit niveau eerst om dan een sterk schommelend gedrag te vertonen.

**De waarnemingen van de afgelopen twee kwartalen 2017 wijzen op een zonder meer neergaande tendens.**

We noteren nu de zwakste waarden sedert 2008.

Vanaf het tweede kwartaal van 2015 verzwakte de federale overheid nochtans het sinds 2008 stijgende niveau: 77% van de aan haar gerichte facturen (in het eerste kwartaal was dat nog 87%) werd tijdig binnen de voorwaarden betaald, de rest met een lichte en aanvaardbare vertraging. Bovendien noteerden we een verdubbeling (van 2% naar 4%) van de aan ons gerapporteerde facturen die pas meer dan 90 dagen na afgesproken vervaldatum betaald werden. Op het eerste kwartaal van 2013 na –toen een uitgesproken maar snel rechtgetrokken dip- noteerden we dus de slechtste betaalscore van de afgelopen 4 jaar.

Het derde trimester 2015 liet geen verbetering zien. Het aantal tijdig betaalde facturen zakte terug naar 70%. Het aantal facturen dat meer dan 90 dagen na afgesproken vervaldatum werd betaald, steeg verder naar 5%.

Tijdens het vierde kwartaal 2015 werd deze dalende tendens enkel maar versterkt. We noteerden met 67% tijdige betalingen én 8% facturen die meer dan 90 dagen te laat betalen de zwakste score sinds 2008. Het probleem situeerde zich vooral op de FOD Justitie (zie verder).

Deze tendens leek met betrekking tot het eerste trimester 2016 fundamenteel gekeerd. Wij maten 76% van de facturen die voor vervaldatum werden betaald en 4% die meer dan 90 dagen na vervaldatum werden vergoed. Deze tendens versterkte zich gedurende het tweede trimester waar 81% van de facturen tijdig werd betaald.



Deze verbetering stond in belangrijke mate op naam van de FOD Justitie. Wij vernamen begin 2016 dat een belangrijk bedrag werd vrijgemaakt met de bedoeling een deel van de openstaande schulden in te lossen. Dit bleek ook in het tweede trimester nog steeds van invloed.

Het vierde kwartaal 2016 en het eerste kwartaal 2017 maten we dan opnieuw een sterke verbetering. Zo steeg het aantal correct betaalde facturen eerst naar 88%, dan naar 90% terwijl we gedurende het eerste trimester 2017 we slechts één procent facturen noteerden die méér dan 90 dagen te laat werden betaald.

**Sindsdien is een ander beeld ontstaan. Onze metingen toonden dat In het tweede kwartaal 2017 de federale overheid slechts 72% van de facturen volgens afspraak betaalde terwijl het aantal facturen dat meer dan 90 dagen na datum werden betaald steeg naar 10%. In het derde kwartaal 2017 liet ook geen verbetering zien: slechts 61% van de aan de federale overheid gerichte facturen werden toen correct betaald terwijl maar liefst 11% van de facturen méér dan 90 dagen te laat werden vergoed.**

**Het vierde kwartaal 2017 bracht geen verandering in de neergaande beweging: slechts 41% van de aan de federale overheid gerichte facturen werd correct betaald terwijl maar liefst 29% meer dan 90 dagen na vervaldatum werd betaald: de slechtste score sedert 2007.**

Het eerste trimester 2018 zagen we met 73% tijdig betaalde facturen weliswaar een herstel, maar met 65% tijdige betaalde facturen in het tweede trimester 2018 enerzijds én 15% facturen die tussen de 61 en 90 dagen na vervaldatum worden betaald en daarenboven 13% facturen die meer dan 90 dagen werden betaald ontstaat nog geen duidelijk beeld van daadwerkelijke verbetering.

De vaststellingen voor het derde en vierde trimester 2018 laten alleen maar verdere verslechtering zien. Het volume aan correct betaalde facturen zakte verder naar 38% gedurende het derde trimester en 34% gedurende het afgelopen vierde trimester. Omgekeerd steeg het aantal zwaar te laat betaalde facturen naar 29% gedurende het derde trimester en naar 41% gedurende het vierde.

**Dit betreft de zwakste waarnemingen sedert het jaar 2008. De achterstanden ontstaan onder meer binnen het ministerie van Justitie en dat van Financiën.**

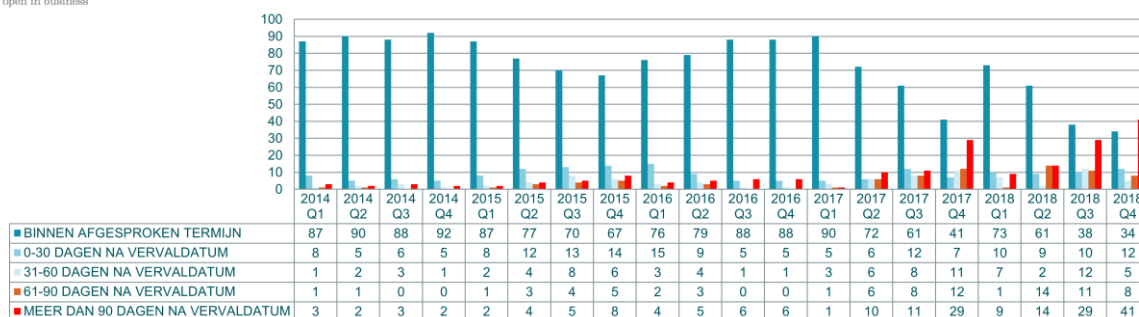
Dit is een kans voor de federale overheid, want als deze erin slaagt de wet op B2B-betalverkeer, die op 10 december 2013 in het Belgisch Staatsblad verscheen, op de letter en de geest toe te passen, kan dat een belangrijke en blijvend noodzakelijke liquiditeitsboost voor het Belgische bedrijfsleven betekenen.

De nieuwe achteruitgang van afgelopen anderhalf jaar en met name de resultaten van de afgelopen maanden behoeven opvolging.<sup>7</sup>

---

<sup>7</sup> Zie hiervoor onze bijdragen in de publicatie van dit rapport met betrekking tot het eerste kwartaal 2015. [www.graydon.be/downloads/studie-b2b-betaalgedrag-q1-2015](http://www.graydon.be/downloads/studie-b2b-betaalgedrag-q1-2015), meer bepaald het hoofdstuk "Wet ter bestrijding van betalingsachterstanden bij handelstransacties en overheid moet beter" alsook de update van deze bedenkingen binnen deze studie..

## Federale overheid



Bekijken we die Federale Overheidsdiensten (de FOD's) individueel dan scoorden de meeste FOD's het volledige jaar 2014 uitstekende resultaten. Dit geldt ook voor de waarnemingen met betrekking tot het eerste en tweede kwartaal 2015. In het bijzonder vanaf het tweede kwartaal 2018 zien we een duidelijk negatieve evolutie die trimester na trimester scherper wordt gesteld.

GRAYDON open in business	4e trimester 2018				
	Betalingen binnen termijn (%)	betalingen na vervaldag			
		1-30 dagen	31-60 dagen	61-90 dagen	90+ dagen
Diensten van de Eerste Minister	100	0	0	0	0
FOD Financiën	79	1	3	7	10
FOD Binnenlandse zaken	80	8	8	0	4
FOD Justitie	23	6	6	11	54
FOD Sociale zekerheid	100	0	0	0	0
FOD werkgelegenheid, arbeid en tewerkstelling	25	20	14	0	41
FOD mobiliteit en transport	97	1	2	0	0
FOD Defensie	92	1	0	3	4
FOD Economie, KMO Middenstand en Energie	80	20	0	0	0
Ministerie van Buitenlandse zaken	60	12	20	8	0

Verschillende FOD's behaalden een uitstekend resultaat op basis van een steekproef van facturen die het bedrijfsleven ons rapporteert:

Bij de **Diensten van de Eerste Minister** wordt met betrekking tot het vierde kwartaal 2018 alle waargenomen facturen uit de steekproef tijdig betaald.

**FOD Sociale Zekerheid** vertoont een goed betaalgedrag en bevestigt hiermee de waarnemingen van het eerste halfjaar 2018.

Bij **FOD Mobiliteit en transport** meten we 97% van de door de FIOD uitbetaalde facturen die correct en volgens afspraak worden uitgevoerd, en kleine afwijkingen waarbij 1% van de facturen tussen 1 en 30 dagen na vervaldatum worden betaald en 2% tussen 31 en 60 dagen.

Bij **FOD landsverdediging** schommelde het aantal tijdig betaalde facturen in 2015 tussen 97% en 92%. In 2016 noteerden we waarden tussen de 96% en de 91%.

Het eerste kwartaal 2017 zagen we dat slechts 48% van de facturen tijdig wordt betaald en 19% tussen één en dertig dagen na vervaldatum. Dit werd duidelijk gecorrigeerd gedurende het tweede trimester (92% tijdige betalingen) maar gedurende het 3<sup>de</sup> trimester noteerden we 66% tijdige betalingen en 31% betalingen tussen een en dertig dagen na vervaldatum.

Begin 2018 scoort landsverdediging matig zwak: zo wordt gedurende het tweede trimester 75% van de facturen er tijdig betaald terwijl 5% tussen 1 en 30 dagen, te laat wordt betaald, 1% tussen de 31 en 60 dagen, 7% tussen 61 en 90 dagen en toch nog 12% meer dan 90 dagen na vervaldatum.

Dit evolueert gunstig. Inderdaad in het derde trimester 2018 groeide het aantal correct betaalde facturen naar 84%. Het afgelopen vierde trimester 2018 wordt 92% van de aan de FOD gerichte facturen correct betaald en 1% van de facturen onmiddellijk na vervaldag. Anderzijds worden 3% van de facturen tussen 61 en 90 dagen na vervaldatum betaald en 4% op méér dan 90 dagen. Het gaat hier telkens om een steekproef gebaseerd op de rapportage van 169 verschillende bedrijven die aan deze FOD leveren.

Bij de **FOD Economie, Middenstand en Energie**, rekenen we de afgelopen jaren tot de goede tot zeer goede betalende. Toch zagen we eveneens gedurende de eerste jaarthelft 2018 een sterke achteruitgang. Het tweede trimester 2018 werden nog 75% van de aan deze FOD gerichte facturen tijdig betaald terwijl 12% tussen 1 en 30 dagen na vervaldatum worden vergoed, 2% tussen 31 en 60 dagen en 11% tussen 61 en 90 dagen.

Gedurende het derde trimester noteerden we 69% tijdig betaalde facturen. Het afgelopen vierde trimester zien we dan weer een correctie waarbij 80% van de aan de FOD gerichte facturen correct worden betaald en 20% net na vervaldatum.

Op de **FOD Binnenlandse zaken** noteerden we in 2015 waarden die schommelden tussen de 84% en 94% tijdige betalingen. In 2016 schommelden de waarden tussen de 96% en de 89%.

Gedurende het eerste trimester 2017 werd nog 96% tijdig betaald en 91% tijdens het tweede. Gedurende het derde kwartaal 2017 noteerden we slechts 64% tijdige betalingen en 32% betalingen tussen de één en de 30 dagen na vervaldatum.

Dit lijkt in 2018 gedeeltelijk hersteld: gedurende het tweede trimester werden 79% van de facturen tijdig betaald terwijl 14% tussen de 1 en 30 dagen na vervaldatum werden betaald, 5% tussen 31 en 60 dagen en 2% tussen de 61 en 90 dagen. Voor het derde trimester maten we gelijkaardige waarden. Gedurende afgelopen vierde trimester evolueerde dit naar 80% correct betaalde facturen, 8% facturen die tot maximaal 30 dagen na vervaldatum worden betaald, eveneens 8% tussen 31 en 60 dagen en toch 4% méér dan 90 dagen na vervaldatum.

Op de **FOD Financiën** maten we in 2015 waarden die schommelden tussen de 100% en de 86% tijdige betalingen. In 2016 varieerde dit tussen de 97% en de 88%. Het eerste kwartaal 2017 toont gelijkaardige verhoudingen met 85% tijdige betalingen, 5% betalingen met een vertraging tussen 1 en 30 dagen na vervaldatum, 5% betalingen tussen 31 en 60 dagen na vervaldatum. En 4% betalingen die méér dan 90 dagen na vervaldatum gebeuren.

Dit degradeert sterk vanaf het tweede trimester 2017 waar plots slechts 50% tijdige betalingen wordt genoteerd terwijl 28% tussen de 31 en 60 dagen geschiedt en 22% tussen de 61 en 90 dagen.

Gedurende het derde kwartaal 2017 noteren we 79% tijdig betaalde facturen, 5% facturen die tussen de 1 en 30 dagen na vervaldatum worden betaald maar vooral ook: 12% facturen die meer dan 90 dagen na vervaldatum worden betaald.

In 2018, in het bijzonder gedurende het eerste trimester, zien we een sterke verbetering naar 93% tijdig betaalde facturen. Gedurende het tweede trimester 2018 zakt dit naar 85% terwijl 8% binnen de 30 dagen na vervaldatum wordt betaald, 5% tussen 31 en 60 dagen en 2% tussen de 61 en 90 dagen.

Gedurende het derde trimester zien we een belangrijke dip waarbij plots slechts 54% van de facturen correct wordt betaald, 23% kort na vervaldatum, 8% tussen 31 en 60 dagen na vervaldatum, 4% tussen 61 en 90 dagen na vervaldatum en 11% meer dan 90 dagen na vervaldatum.

Gedurende het afgelopen vierde trimester zien we dan enerzijds een duidelijke verbetering waarbij 79% correct wordt betaald en 1% kort na vervaldatum en 8% tussen 30 en 60 dagen na vervaldatum. Maar 7% wordt nu tussen 61 en 90 dagen betaald en 10% van de facturen op meer dan 90 dagen.

Het gaat hier telkens om een steekproef gebaseerd op de rapportage van 88 verschillende bedrijven die aan deze FOD leveren.

Op het **Ministerie van Buitenlandse zaken** daalde het betaalgedrag sterk in het tweede trimester 2015: hier werd 69% (in het eerste kwartaal was dat nog 87%) van de facturen binnen de vooropgestelde termijnen afgelost. Tijdens het derde trimester werden 81% van de facturen tijdig betaald. Tijdens het vierde trimester daalde dit naar 75%.

Ook hier leek de situatie zich met betrekking tot het eerste trimester 2016 sterk uit te klaren: 93% van de facturen werden er tijdig betaald. Het tweede trimester 2016 toont echter een achteruitgang naar 84% tijdig betaalde facturen en 16% facturen die kort na vervaldag worden betaald. Dit ging gedurende het derde trimester verder achteruit: 77% werd tijdig betaald terwijl 23% kort na vervaldatum werd betaald. Zo ook gedurende het vierde trimester 2016 waar 88% tijdige betalingen werden genoteerd en 10% betalingen tussen één en dertig dagen na vervaldatum.

Al bij al een nog steeds uitstekende score die ook het eerste halfjaar van 2017 werd volgehouden. Het derde kwartaal 2017 noteerden we echter plots een sterke achteruitgang. 28% van de aan het ministerie gerichte facturen werd tijdig betaald, 11% tussen de een en dertig dagen na vervaldatum, 10% tussen de 31 en 60 dagen na vervaldatum. Maar liefst 51% wordt op meer dan 90 dagen na vervaldatum betaald.

Echter, gedurende het eerste trimester 2018 noteren we 74% tijdige betalingen, 8% betalingen tussen 1 en 30 dagen na vervaldatum en 18% tussen 61 en 90 dagen. In het tweede trimester zien we een correctie naar 77% correcte betalingen (idem voor het derde trimester) en 23% betalingen tussen 1 en 30 dagen na (17% in het derde trimester) vervaldatum.

Afgelopen vierde trimester worden slechts 60% van de facturen tijdig betaald. 12% wordt tussen de 1 en 30 dagen na vervaldatum betaald en 20% tussen de 31 en 60 dagen. 8% wordt tussen de 61 en 90 dagen betaald. Hierbij moet wel vermeld dat de steekproef is gebaseerd op slechts 19 leveranciers.

Op de **FOD Justitie** noteerden we gedurende geruime tijd zeer slechte, zij het stijgende waarden. Tijdens het eerste kwartaal 2015 betaalde de FOD 44% van de aan die FOD toegestuurde facturen correct. Tijdens het tweede kwartaal was dat slechts 36%, terwijl maar liefst 39% (tijdens het eerste kwartaal 'slechts' 18%) van de aan Justitie bezorgde facturen meer dan 90 dagen na vervaldatum betaald werden. Tijdens het derde trimester werd 48% van de facturen tijdig betaald, terwijl 14% meer dan 90 dagen te laat werd betaald. Het vierde trimester noteerden we 50% correcte betalingen maar ook 22% facturen die er meer dan 90 dagen te laat werden betaald.

Sinds begin 2016 lijkt de situatie fors verbeterd: wij maten 99% van de facturen die er tijdig worden betaald. Het tweede trimester zakte dit echter terug naar 77% tijdig betaalde facturen en 7% facturen die meer dan 90 dagen te laat werden betaald. Hoewel minder alarmerend dan voorheen stelden we dus gedurende het tweede trimester opnieuw een afglijden vast wat zich gedurende het derde trimester verderzette: slechts 50% van de door het bedrijfsleven gerapporteerde facturen werd correct betaald terwijl 34% meer dan 90 dagen te laat werd vergoed. Het vierde trimester 2016 toonde dan weer beterschap met 89% tijdig betaalde facturen en 'slechts' 10% facturen die met meer dan 90 dagen vertraging werden vergoed.

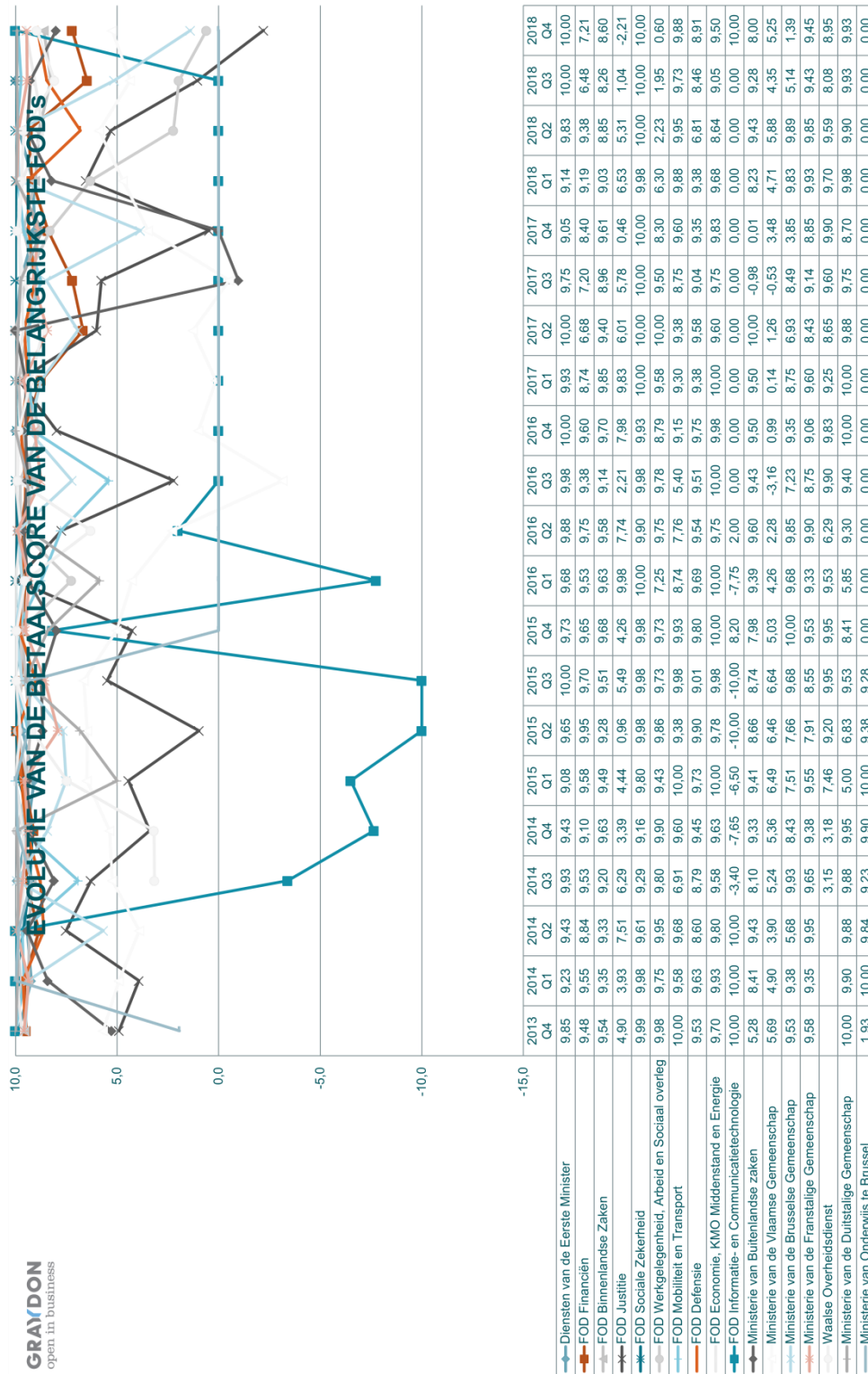
Het eerste kwartaal 2017 toont met 95% tijdig betaalde facturen en geen enkel factuur op meer dan 60 dagen vertraging beduidend betere cijfers. Vanaf het tweede kwartaal glijdt dit echter weer af: 67% van de facturen wordt tijdig betaald, 4% tussen één en dertig dagen na vervaldatum, 6% tussen 31 en 60 dagen na

vervaldatum, 9% tussen 61 en 90 dagen na vervaldatum en 14% op meer dan 90 dagen na vervaldatum. Gedurende het derde kwartaal 2017 noteren we 57% tijdig betaalde facturen, 10% facturen die tussen één en dertig dagen na vervaldatum worden betaald, 10% tussen 31 en 60 dagen, 10% tussen 61 en 90 dagen en 13% op meer dan 90 dagen na vervaldatum.

Ook begin 2018 zagen we een gelijkaardig beeld: zo werd gedurende het tweede trimester 65% van de facturen tijdig betaald, 1% tussen de 1 en 30 dagen na vervaldatum en 19% tussen de 61 en 90 dagen na vervaldatum en opnieuw 15% meer dan 90 dagen na vervaldatum.

Dit evolueert op nefaste wijze. Gedurende het derde trimester 2018 werd slechts 33% van de facturen tijdig betaald terwijl 35% meer dan 90 dagen vertraging kent. Het afgelopen vierde trimester zakte dit naar slechts 23% tijdige betalingen. 6% wordt kort na vervaldag betaald, 6% tussen 31 en 60 dagen en 11% tussen 61 en 90 dagen. Maar liefst 54% van de aan de FOD gerichte bedrijfsfacturen werd met meer dan 90 dagen te laat –of nog steeds niet- betaald.

De **FOD Werkgelegenheid, arbeid en tewerkstelling** was voorheen een correct betaler. Echter sedert begin 2018 zien we een duidelijke terugval naar 44% correcte betalingen gedurende het eerste trimester 2018, 18% betalingen tussen 1 en 30 dagen na vervaldatum, 23% tussen 31 en 60 dagen na vervaldatum, 8% tussen 61 en 90 dagen en 7% met meer dan 90 dagen na vervaldatum. Dit degradeert verder gedurende het tweede trimester 2018 waar slechts 35% correcte betalingen gebeuren, 20% tussen 1 en 30 dagen na vervaldatum, 7% tussen 31 en 60 dagen, 6% tussen 61 en 90 dagen en maar liefst 32% meer dan 90 dagen na vervaldatum. Het derde trimester toot op geen enkele manier beterschap. Gedurende afgelopen vierde trimester evolueert dit verder naar 25% correcte betalingen, 20% facturen die tussen 1 en 30 dagen na vervaldatum worden betaald, 14% tussen 31 en 60 dagen. Maar liefst 41% van de aan deze FOD gerichte facturen wordt met een vertraging van meer dan 90 dagen betaald. Hierbij moet wel vermeld dat de steekproef is gebaseerd op slechts 15 leveranciers.



## Regionale overheden

Bij de regionale overheden worden er, zeker sedert begin 2014, en ondanks de geleidelijke verbetering van de situatie, aanzienlijk meer laattijdige facturen gerapporteerd. Zowel gedurende het vierde trimester 2015 als tijdens het eerste trimester 2016 noteerden we opnieuw een sterke achteruitgang.

Binnen de **Vlaamse administratie** lag tijdens het tweede trimester 2015 het aandeel van niet-betaalde facturen +90 dagen na vervaldatum hoog: net zoals in het eerste kwartaal was dat nog 13% van de aan de Vlaamse Gemeenschap gerichte facturen. In het derde trimester was dat 11% maar het vierde trimester steeg dat naar 15% terwijl het aantal tijdig betaalde facturen er daalde naar 64%.

Tijdens het eerste trimester 2016 noteerden we slechts 45% tijdige betalingen tegenover 24% van de facturen die meer dan 90 dagen van de vervaldag werden betaald. Deze situatie gleed gedurende het tweede en derde trimester verder af: 26% van de facturen werd tijdig betaald en maar liefst 63% van de facturen meer dan 90 dagen te laat. Het vierde kwartaal 2016 toonde een slechts lichte verbetering.

Ook in 2017 bleek er geen beterschap. Gedurende het eerste kwartaal 2017 noteerden we 42% tijdig betaalde facturen en 47% die meer dan 90 dagen te laat werden betaald. In het tweede kwartaal ging het over 49% tijdig betaalde facturen en 41% facturen die met meer dan 90 dagen vertraging werden vergoed.

Tijdens het 3<sup>de</sup> trimester 2017 zakte dit naar 39% tijdig betaalde facturen, 7% facturen die tussen één en dertig dagen na vervaldag worden betaald, 3% tussen de 31 en 60 dagen en maar liefst 51% van de facturen die meer dan 90 dagen na vervaldag werden betaald.

Sedert begin 2018 zijn wij een belangrijke correctie. Gedurende het eerste trimester werden 61% van de facturen gericht aan de Vlaamse Gemeenschap tijdig betaald, gedurende afgelopen tweede trimester steeg dit zelfs naar 76%. Gedurende datzelfde tweede trimester noteren wij 3% van de facturen die betaald worden tussen 1 en 30 dagen na vervaldag en 1% tussen 31 en 60 dagen. Toch worden nog steeds 20% van de facturen met meer dan 90 dagen vertraagd betaald.

Dit wordt echter in het tweede halfjaar 2018 niet volgehouden. Gedurende het derde trimester zakt het aantal correct betaalde facturen terug naar 57% en zien we 25% van de facturen die meer dan 90 dagen na vervaldag worden betaald. Afgelopen vierde trimester zakt dit naar 48% correct betaalde facturen, 22% die kort na vervaldag worden betaald en 12% tussen 31 en 60 dagen. Daarnaast wordt nog steeds 18% van de aan de Vlaamse overheid gerichte facturen op meer dan 90 dagen na vervaldag betaald.

Het gaat hierbij om een steekproef van 192 leveranciers<sup>8</sup>.

De **Franstalige gemeenschap** kende, na een duidelijke kwaliteitsverlaging gedurende het tweede trimester 2015, een licht betere trend in het derde trimester. Deze werd versterkt tijdens het vierde kwartaal. Werden tijdens het eerste kwartaal 2015 nog 82% van de aan haar gerichte facturen tijdig betaald, dan zakte dat in het tweede trimester terug naar 53%. Tijdens het derde trimester steeg dit naar 66%. We noteerden eenzelfde cijfer met betrekking tot het vierde trimester 2015.

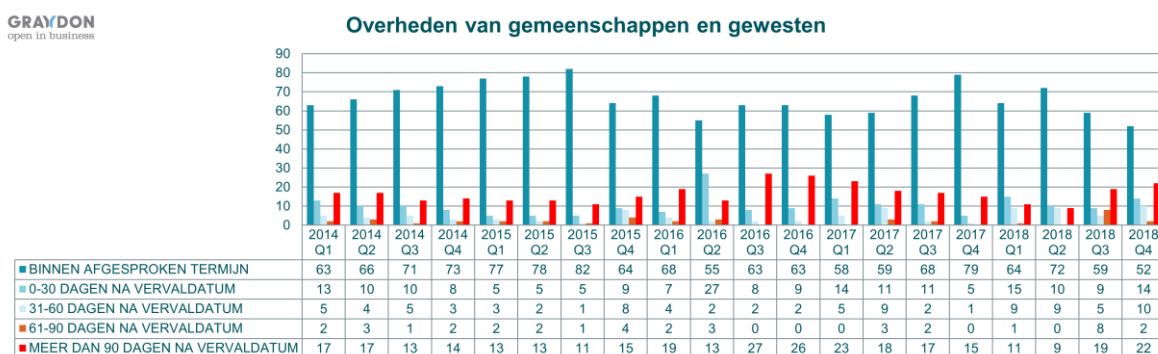
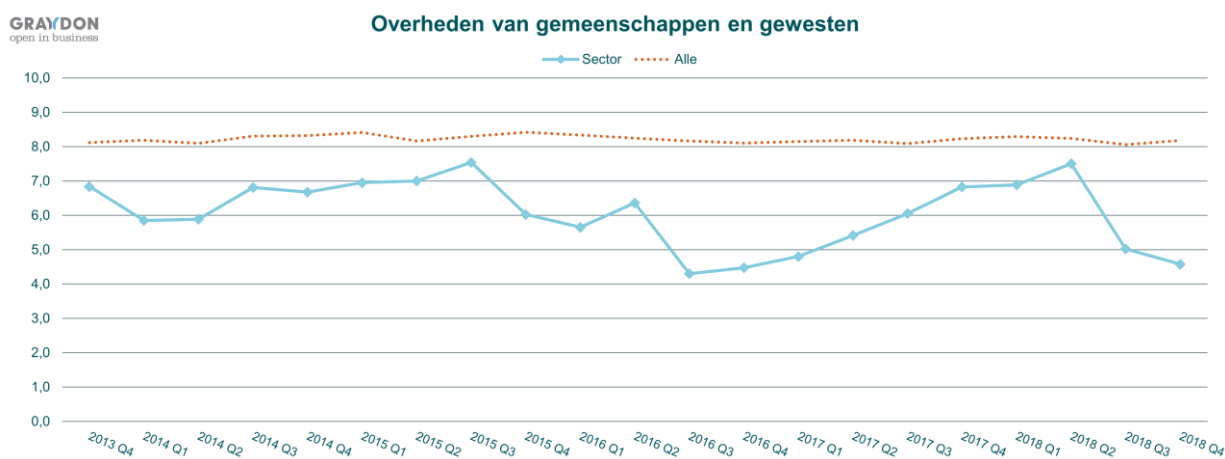
Het eerste trimester 2016 steeg deze waarde opnieuw naar 83%, het tweede trimester zelfs naar 96% terwijl we gedurende het derde trimester 2016 een daling noteerden naar 78% correct betaalde facturen. En 91% gedurende het vierde kwartaal.

---

<sup>8</sup> Steekproef op basis van de rapportage van 192 verschillende leveranciers. De bedrijven die deze gegevens aanleveren situeren zich over een veelheid aan activiteit sectoren, veelal in de B2B- of B2G-sfeer. Voor de goede orde dient nogmaals genoteerd dat de typische financiële instellingen, zoals banken, dergelijke gegevens NIET doorgeven. Noch is het zo dat wij zicht hebben op ALLE facturen die aan ondernemingen of overheden worden overgemaakt.

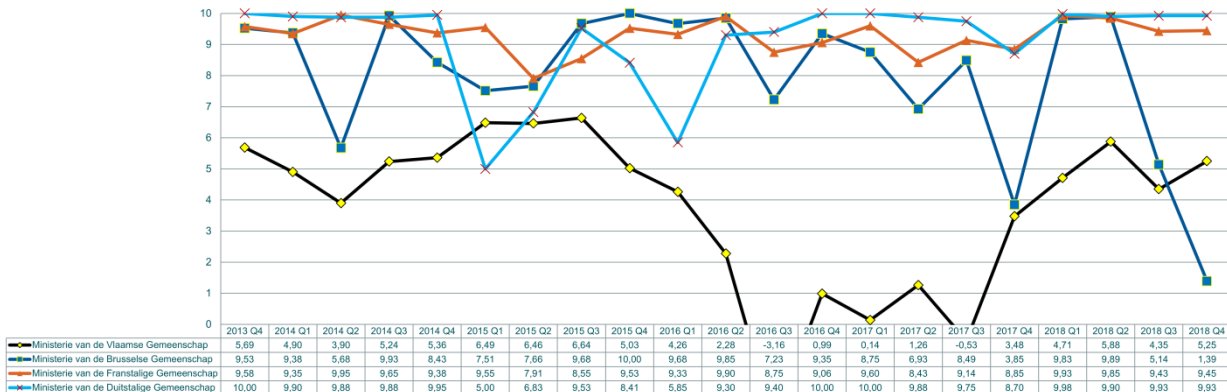
Gedurende het eerste kwartaal 2017 noteerden we 84% tijdig betaalde facturen en 16% met lichte vertraging. Het tweede kwartaal zakte dit naar 54% tijdige betalingen, 37% betalingen tussen de 1 en 30 dagen na vervaldatum, 6% tussen de 31 en 60 dagen na vervaldatum en 4% tussen de 61 en 90 dagen na vervaldatum. Gedurende het derde kwartaal 2017 noteerden we 85% tijdig betaalde facturen, 9% facturen die tussen 1 en 30 dagen na vervaldatum worden betaald, 3% tussen 31 en 60 dagen, 1% tussen 61 en 90 dagen en 2% meer dan 90 dagen na vervaldatum. Vanaf begin 2018 steeg dit naar 97% correct betaalde facturen in het eerste trimester en 94% gedurende het tweede trimester. Gedurende het tweede halfjaar 2018 zakten de cijfers enigszins naar 83% tijdig betaalde facturen gedurende het derde trimester en 86% gedurende het vierde.

Ook de **Brusselse Gemeenschap** –die tot verleden jaar ronduit goed betaler was– kent een minder gunstige evolutie. Waar we eind 2017 nog 98% correct betaalde facturen noteerden zagen we een sterke achteruitgang sedert begin 2018. Gedurende het derde trimester 2018 noteren we nog 53% tijdig betaalde facturen. In het vierde trimester evolueerde dat naar 33%. Omgekeerd evolueerde het aantal betalingen op meer dan 90 dagen na vervaldatum van 16% gedurende het derde trimester naar 35% gedurende het afgelopen vierde trimester.





EVOLUTIE VAN DE BETAALSCORE DER GEMEENSCHAPPEN

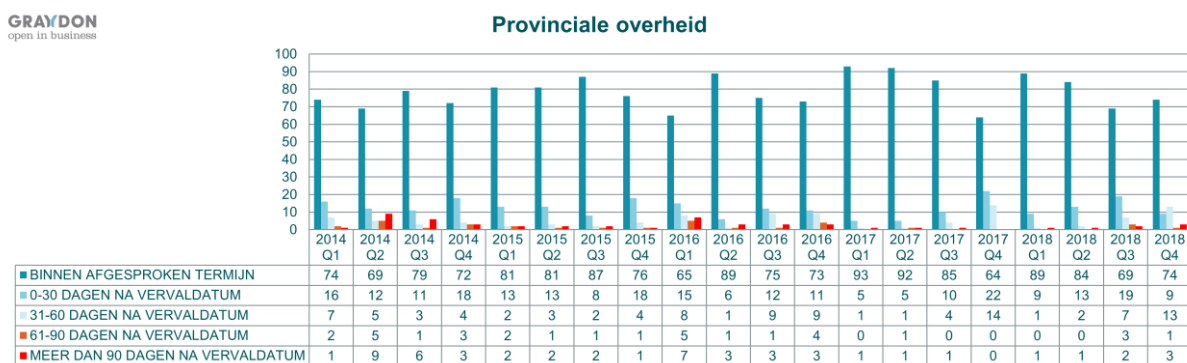
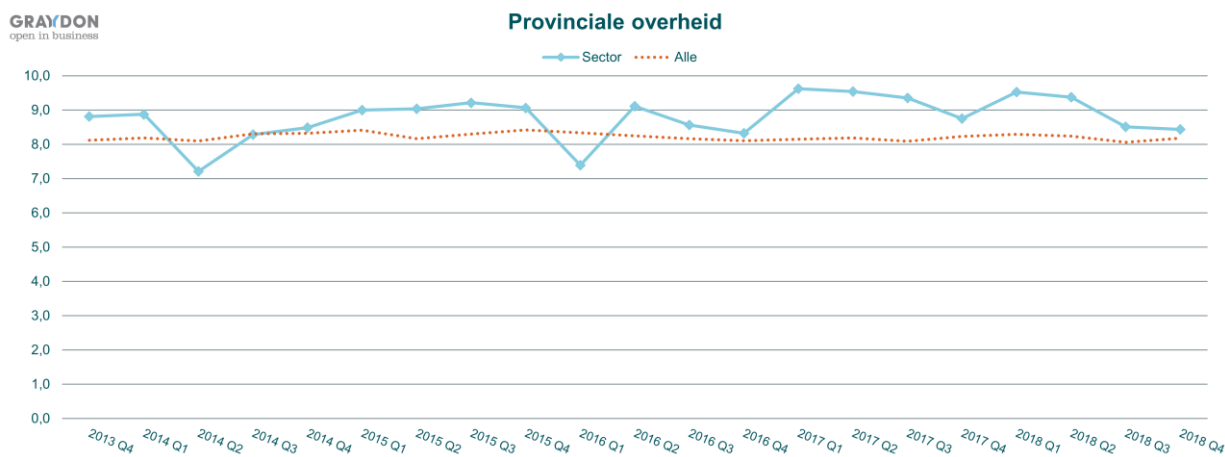


GRAYDON open in business	4e trimester 2018				
	Betalingen binnen termijn (%)	betalingen na vervaldag			
		1-30 dagen	31-60 dagen	61-90 dagen	90+ dagen
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap	48	22	12		18
Ministerie van de Brusselse Gemeenschap	33	10	15	7	35
Ministerie van de Franse Gemeenschap	86	12	1		1
Ministerie van de Duitstalige gemeenschap	97	3			

## Provinciale overheden

Ook de betaalkwaliteit van de provinciale overheden neemt sedert begin 2016 beduidend af. Waar in de periode 2012 tot 2015 over het algemeen stevige waardes werden genoteerd zagen wij het eerste halfjaar 2016 een duik in de betaalexindex. Het tweede trimester 2016 noteerden wij slechts 51% tijdig betaalde facturen en 15% facturen die meer dan 90 dagen na vervaldatum werden betaald. Een alarmerende situatie die in het derde trimester, met 77% tijdig betaalde facturen en 9% facturen die meer dan 90 dagen na vervaldatum werden betaald, sterk werd gecorrigeerd.

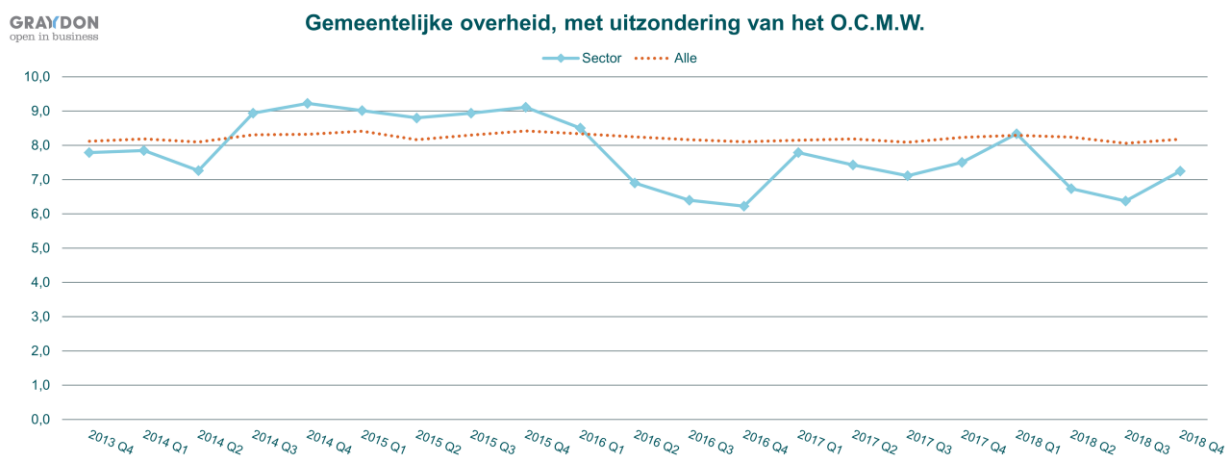
Deze correctie zette zich vervolgens verder en kende sedert begin 2017 opnieuw een stabiel en hoog, zij het licht dalend niveau. Gedurende de eerste jaarhalf 2018 noteren we met betrekking tot de provinciale overheden de hoogste waarden ooit. Gedurende de tweede jaarhalf behouden we een hoog niveau ondanks een lichte achteruitgang van de gemeten waarden.



## Gemeentelijke overheden

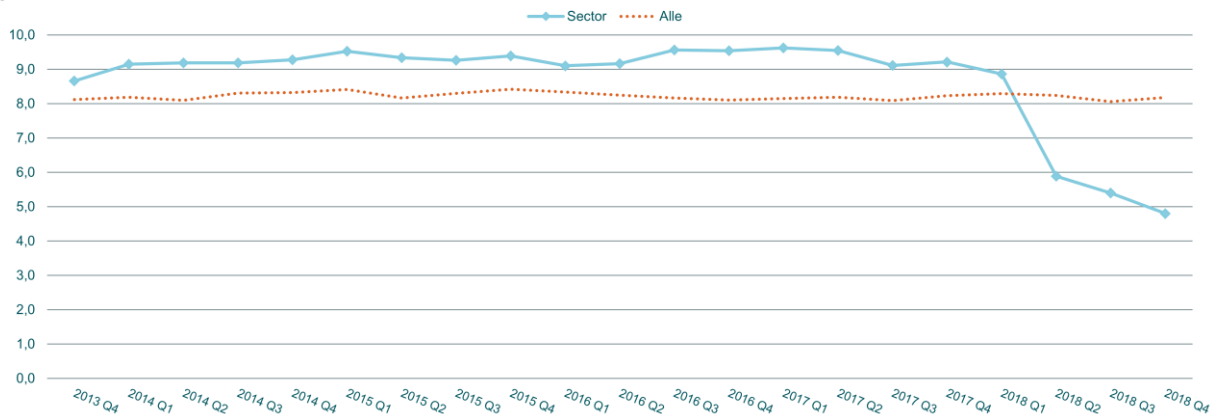
Hoewel minder extreem dan de vaststellingen binnen de provinciale overheden zien we –na een topperiode in 2015- ook bij de gemeentelijke overheden een duidelijk neerwaarts gerichte kentering sinds begin 2016. Ook hier merken we gedurende het derde trimester 2016 een opwaartse correctie die echter tijdens het vierde kwartaal van dat jaar een scherpe dip vertoont.

De verbetering gedurende het eerste kwartaal 2017 zorgde voor waarden die onder het niveau van de voorgaande jaren bleef. Vervolgens zagen we ook hierop weer een sterker wordende vertraging tot en met het tweede kwartaal 2017. In het vierde kwartaal 2017 en het eerste van 2018 noteerden we dan opnieuw een verbetering, maar een lichte daling gedurende het tweede trimester, bevestigd gedurende het derde. Afgelopen kwartaal zien we een voorzichtig herstel waarbij de gemeten waren onder die van 2017 blijven.



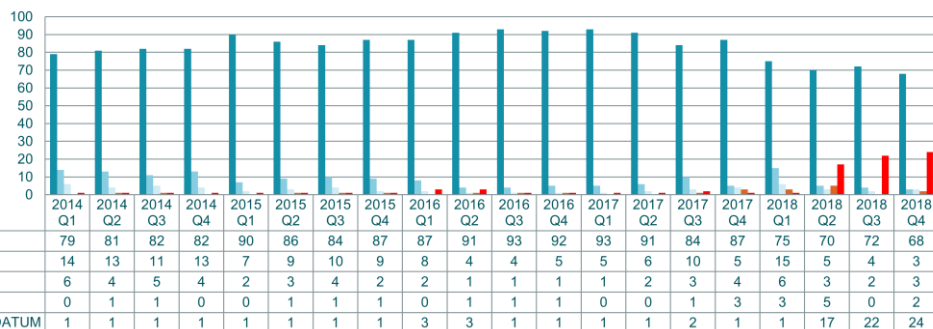
GRAYDON  
open in business

## Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (O.C.M.W.)



GRAYDON  
open in business

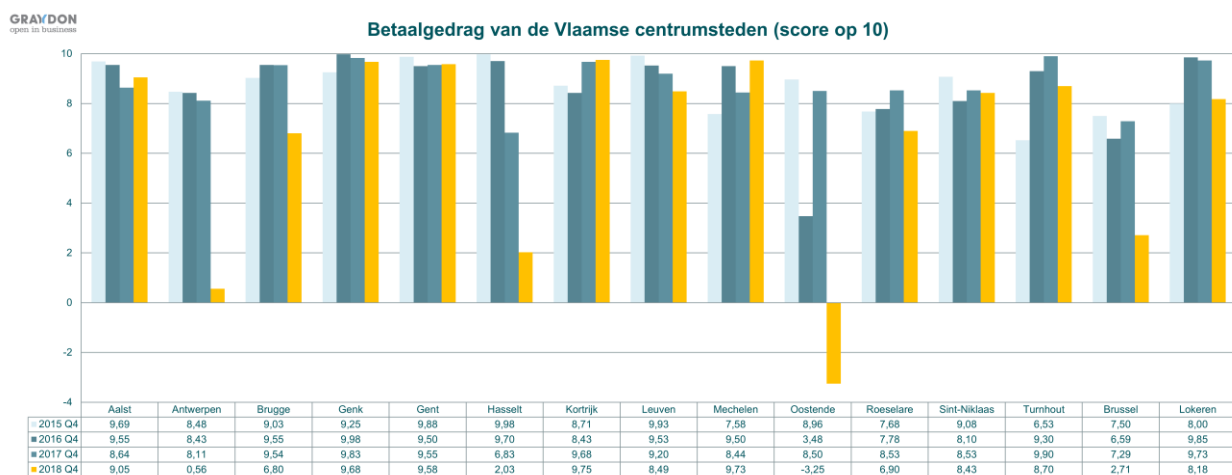
## Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (O.C.M.W.)



## Vlaamse centrumsteden

Het betaalgedrag van de Vlaamse centrumsteden is sedert het begin van onze rapportage, een tijd waar het Belgische bedrijfsleven ons hieromtrent ernstige tekortkomingen rapporteerde, gunstig geëvolueerd. In sommige gevallen zijn de desbetreffende steden ook effectief beter beginnen te betalen, in een aantal gevallen is er actief gewerkt aan het wegnemen van misverstanden omtrent betaalafspraken tussen klant (de steden) en de leverancier. De cijfers vanaf het vierde trimester 2011 toonden voor zo goed als alle centrumsteden een meer uniforme en vooral meer aanvaardbare tot uitstekende betalingsactiviteit.

Het afgelopen vierde trimester 2018 zien we dat de meeste centrumsteden op niveau blijven. Toch zien we een sterke achteruitgang van de betalingskwaliteit binnen de steden Antwerpen, Hasselt en Brussel. In Oostende is die betaalkwaliteit het afgelopen vierde trimester zelfs precair.



## Unizo-bevraging betaalgedrag bij KMO's

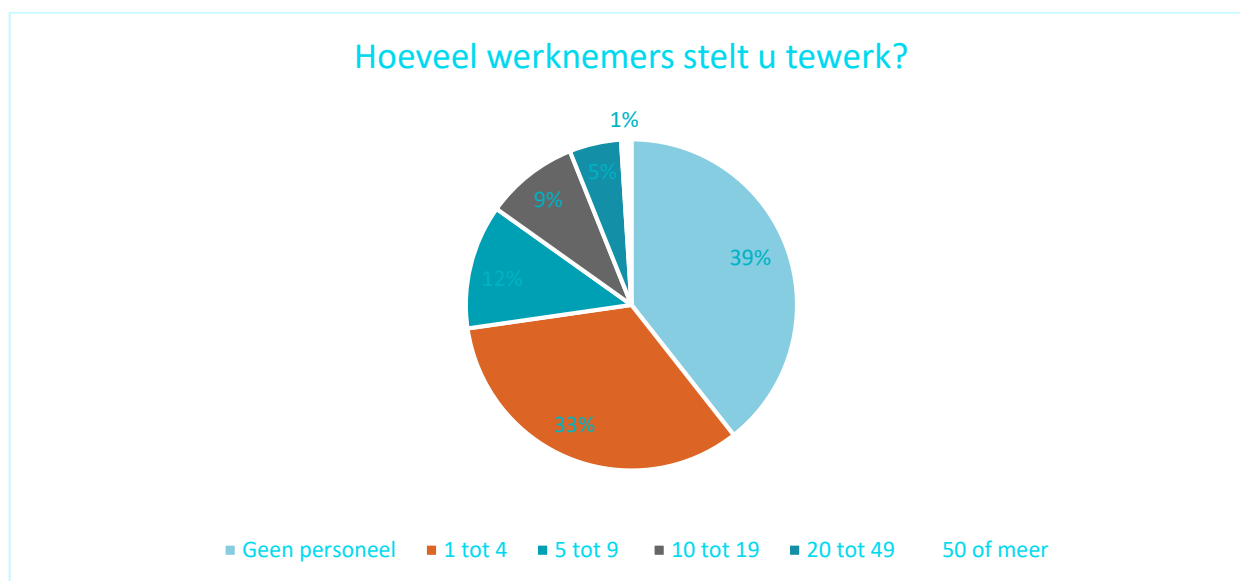
De problematiek van laattijdige betalingen heeft verschillende facetten. Hierboven werd uitvoerig beschreven hoe het betaalgedrag het voorbije jaar evolueerde met betrekking tot het stipt betalen van facturen. Daarbij werd nagegaan hoeveel facturen het voorbije jaar betaald werd binnen de afgesproken betaaltermijn en, voor wat betreft de facturen die niet binnen de afgesproken termijn werden betaald, hoeveel dagen te laat deze facturen betaald werden.

Naast deze analyse leek het ons echter ook interessant om na te gaan welke betaaltermijnen ondernemingen contractueel afspreken, en hoe ze omgaan met dergelijke wanbetaling.

Om dat te onderzoeken organiseerden we in december 2018 een bevraging bij 527 KMO's in Vlaanderen en Brussel. De resultaten van deze bevraging worden hieronder verder toegelicht<sup>9</sup>.

De bevraging werd afgenomen bij ondernemingen uit verschillende sectoren (bouw, diensten, vrije beroepen, groothandel, detailhandel, horeca, logistiek, ...). 71% van de respondenten werkt als ondernemer in hoofdberoep met een vennootschap, 23% als eenmanszaak in hoofdberoep. Slechts 6% is ondernemer in bijberoep. Het merendeel van de respondenten zijn kleine ondernemingen met weinig tot geen personeel:

### Grafiek 1: Hoeveel werknemers stelt u tewerk?

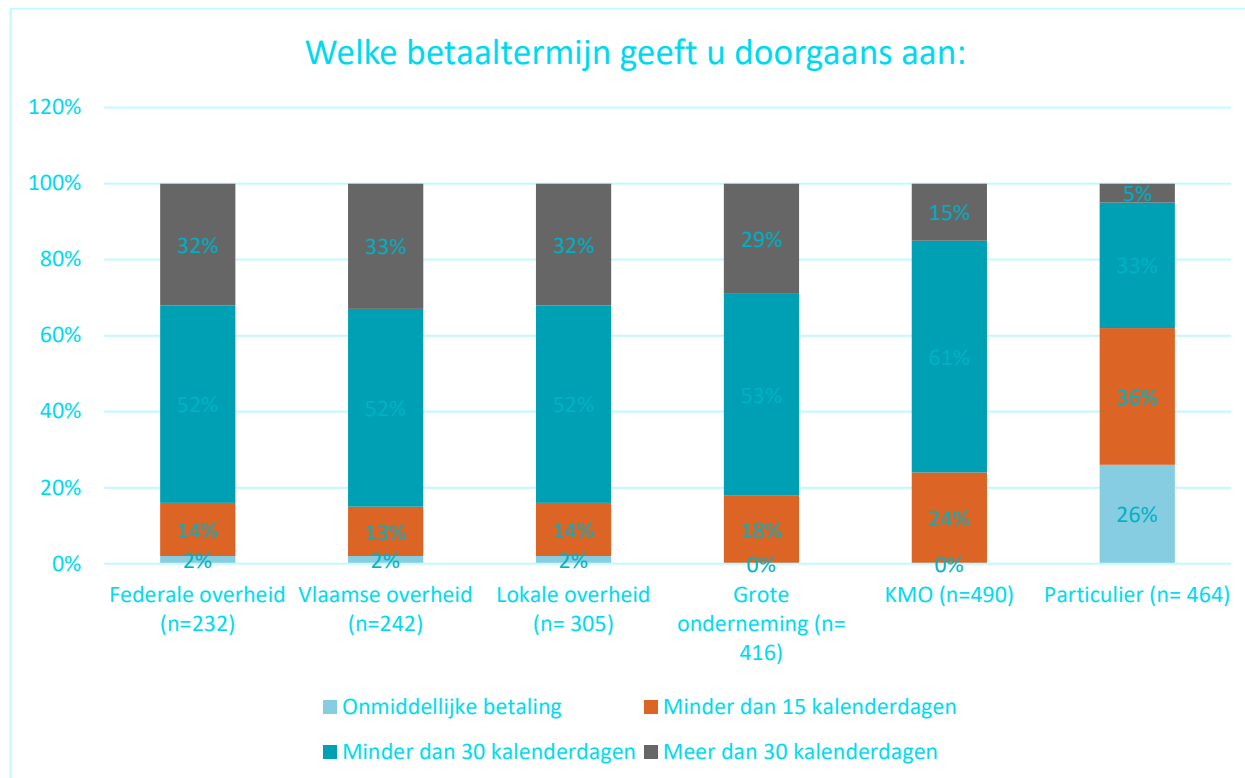


### Betaaltermijnen

In eerste instantie peilden we naar de betaaltermijn die KMO's geven aan hun klanten en hoe deze geëvolueerd zijn.

<sup>9</sup> De resultaten werden in elke grafiek herberekend naar het relevant aantal respondenten.

**Grafiek 2: Welke betaaltermijn geeft u doorgaans aan:**

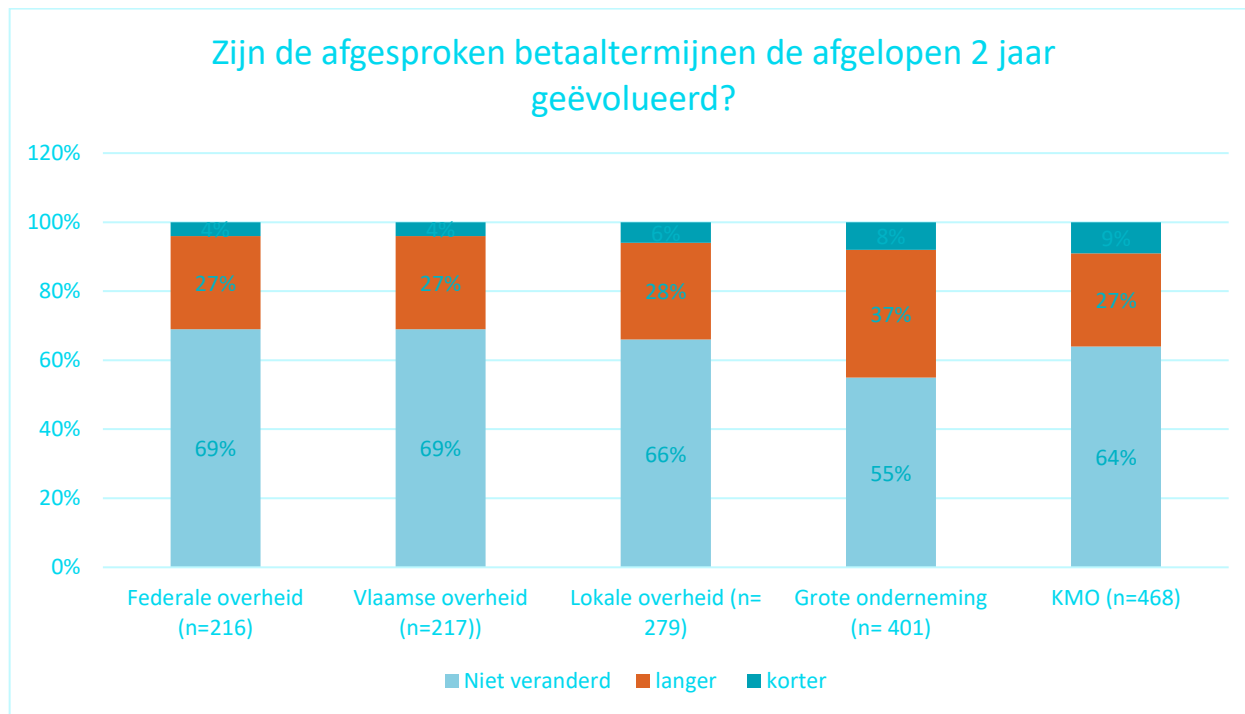


De bovenstaande grafiek geeft een duidelijk beeld van de verschillen in betaaltermijnen die worden gegeven naargelang de klant waar het om gaat. Wat overheden betreft, zien we zowel op de verschillende niveaus bijna exact dezelfde situatie: het aantal ondernemingen dat onmiddellijke betaling vraagt is zoals te verwachten verwaarloosbaar. Het grootste deel van de betrokken respondenten geeft een betaaltermijn die lager ligt dan 30 dagen (ongeveer 68%). 32% geeft (of aanvaardt) een betaaltermijn van méér dan 30 dagen.

Is de klant een andere onderneming, dan valt een verschil op naargelang de klant een grote onderneming of KMO is. Is de klant een KMO, dan wordt door 15% van de respondenten een betaaltermijn gegeven van méér dan 30 dagen, maar is de klant een grote onderneming, dan stijgt dat percentage tot 29%, bijna het dubbele. Grote ondernemingen kunnen dus duidelijk betere voorwaarden qua betaaltermijnen bedingen of opleggen.

Is de klant een consument dan wordt zoals te verwachten valt veel vaker onmiddellijke betaling (26%). Slechts in 5% van de gevallen wordt een betaaltermijn van méér dan 30 dagen gegeven.

**Grafiek 3: Zijn de afgesproken betaaltermijnen de afgelopen 2 jaar geëvolueerd?**



Op deze vraag is het antwoord grotendeels hetzelfde ongeacht de klant. Ongeveer 1/4<sup>e</sup> van de respondenten geeft aan dat de betaaltermijnen ten aanzien van hun klanten langer zijn geworden in de afgelopen twee jaar. 2/3<sup>e</sup> geeft aan dat er geen verandering merkbaar is.

Opvallende uitzondering: beduidend meer ondernemers geven aan dat de betaaltermijn die ze toekennen aan een grote onderneming, de afgelopen 2 jaar gestegen is (37% in plaats van 27% bij andere klanten). Grote ondernemingen lijken er dus beduidend beter in geslaagd dan andere schuldenaars om een lange betaaltermijn te onderhandelen.

Dit blijkt ook uit de antwoorden op volgende 2 stellingen die aan de ondernemers werden voorgelegd: 75% is ervan overtuigd dat grote bedrijven en multinationals hun machtspositie gebruiken om betere betaalvoorwaarden af te dwingen dan degene die gebruikelijk zijn in de sector.

Bijna 7 op 10 ondernemers geven bovendien ook nog aan dat grote bedrijven vanuit die machtspositie hun facturen ook later betalen dan de afgesproken termijn.



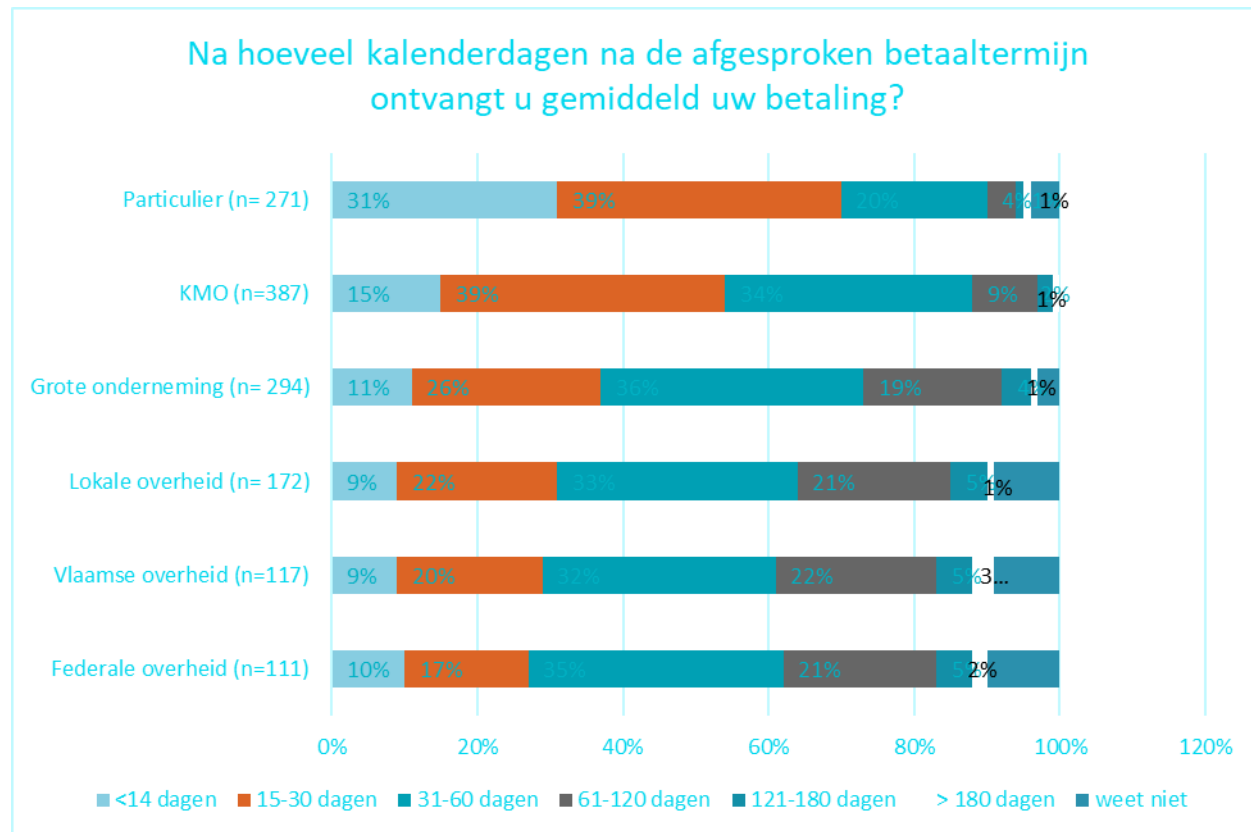
**Grafiek 4: Bent u het eens met de volgende stellingen?**



Uit de antwoorden die weergegeven worden in grafiek 4 blijkt dat een ruime meerderheid van onze KMO's een duidelijke druk voelt van grote ondernemingen om betaalvoorwaarden te aanvaarden in het voordeel van de grote onderneming. Dit werd al bevestigd in grafiek 2, waaruit bleek dat aan grote ondernemingen (en overheden) dubbel zo vaak betaaltermijnen van meer dan 30 dagen worden toegestaan dan aan klanten – KMO's.

Bovendien blijkt uit grafiek 4 ook dat multinationals hun machtspositie eveneens gebruiken om later te betalen dan de termijn die afgesproken werd. Deze vaststelling wordt ook bevestigd in de volgende vraag die werd gesteld:

**Grafiek 5: Na hoeveel kalenderdagen na de afgesproken betaaltermijn ontvangt u gemiddeld uw betaling?**



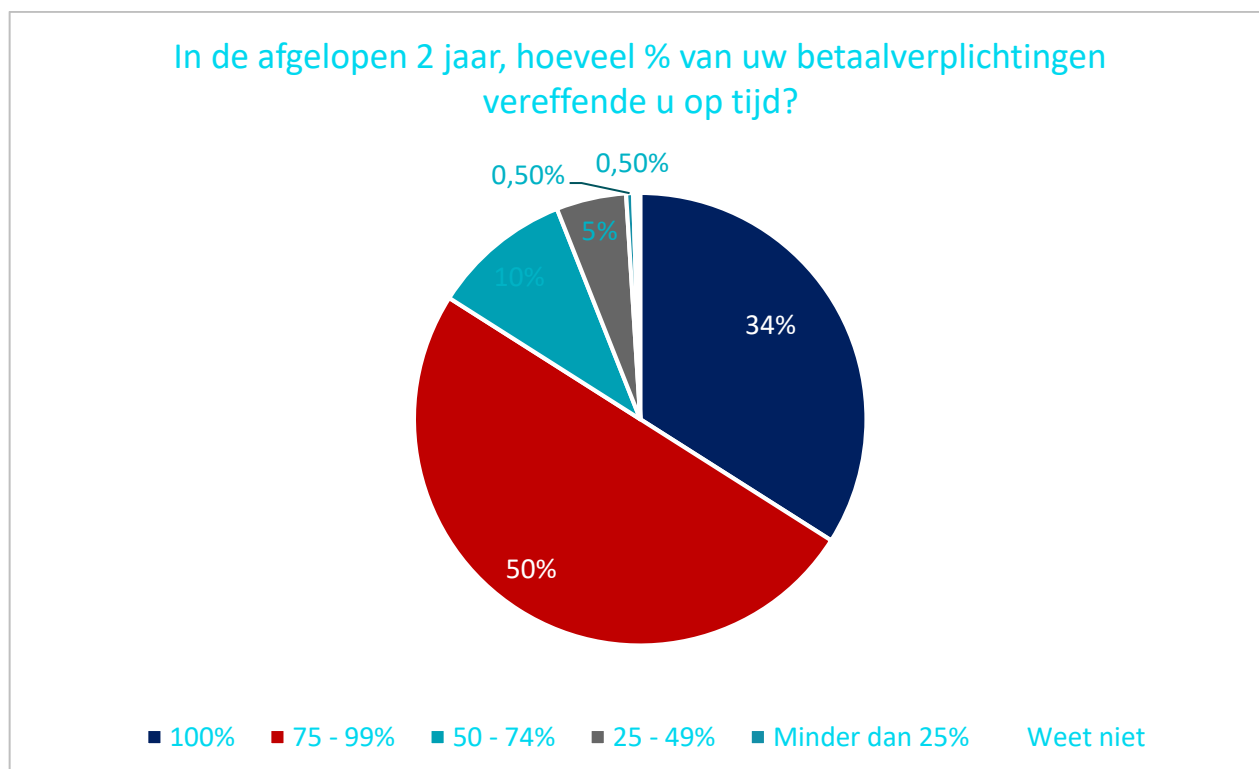
Uit deze grafiek blijkt dat wanneer KMO's te maken krijgen met wanbetaling door hun klant, de overschrijding van de afgesproken betaaltermijn gevoelig hoger ligt wanneer de klant een grote onderneming of overheid is. Indien de KMO geconfronteerd wordt met een wanbetaling door een grote onderneming of overheid, gaat het in ongeveer 20% van de gevallen om een wanbetaling tussen 60 en 210 dagen na de afgesproken termijn. Bovendien betekent de wanbetaling in dergelijke gevallen in meer dan 5% van de gevallen een betaling op meer dan 121 dagen na de afgesproken factuurdatum.

Is de klant een andere KMO, dan komt dergelijke grove wanbetaling slechts in 9% van de gevallen voor. Bovendien toont bovenstaande grafiek dat wanneer een KMO te laat betaalt, wanbetaling in meer dan de helft van de gevallen (54%) toch binnen de 30 dagen na de afgesproken vervalddag volgt. Bij grote ondernemingen als klant betaalt ruim 1 op 3 (37%) binnen de 30 dagen na de vervalddatum.

## Eigen betaalgedrag

Naast de vragen omtrent de betaaltermijnen ten aanzien van klanten vroegen we ook naar het eigen betaalgedrag van onze ondernemers.

**Grafiek 6: In de afgelopen 2 jaar, hoeveel % van uw betaalverplichtingen vereffende u op tijd?**



Opvallend is dat 84% van de respondenten aangeeft zo goed als alle facturen op tijd te betalen. Slechts 16% geeft aan minder dan 3/4<sup>e</sup> van hun facturen op tijd te betalen, 6% geeft toe minder dan de helft van zijn facturen op tijd te betalen.

Bovendien blijkt dit betaalgedrag de afgelopen 2 jaar amper veranderd. 75% van de respondenten geeft aan dat hun eigen betaalgedrag niet is geëvolueerd, terwijl 17% zelfs aangeeft stipter te betalen dan 2 jaar geleden.

Bij 10% van de respondenten is de omgekeerde beweging te zien: zij betalen minder stipt dan 2 jaar geleden.

**Grafiek 6: Hoe is uw betaalgedrag in de afgelopen 2 jaar geëvolueerd?**

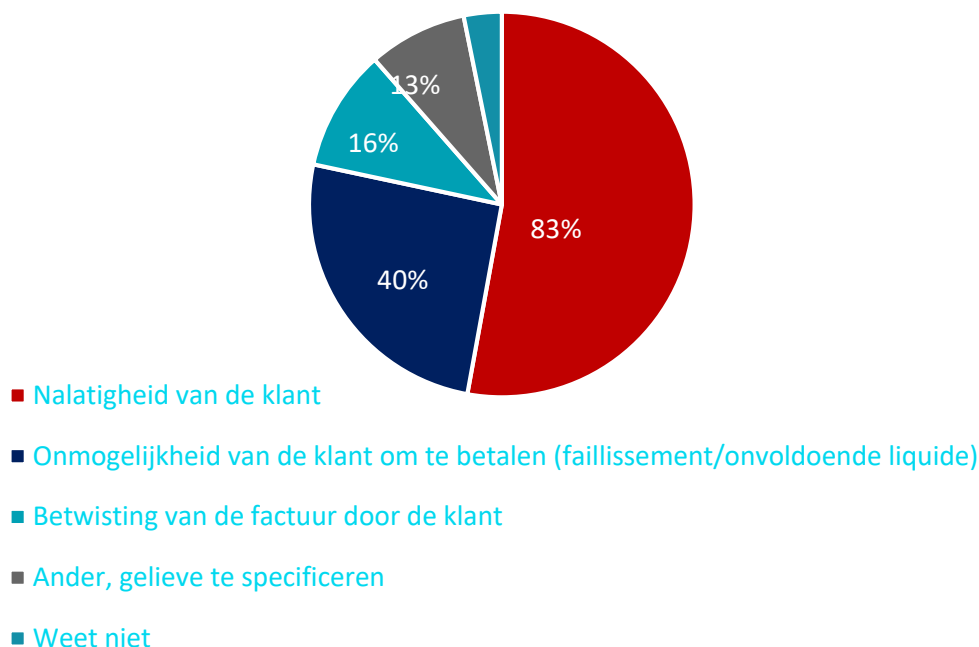


## Oorzaken van laattijdige betalingen

In de bevraging werd ook gepeild naar de oorzaken van laattijdige betalingen volgens onze KMO's.

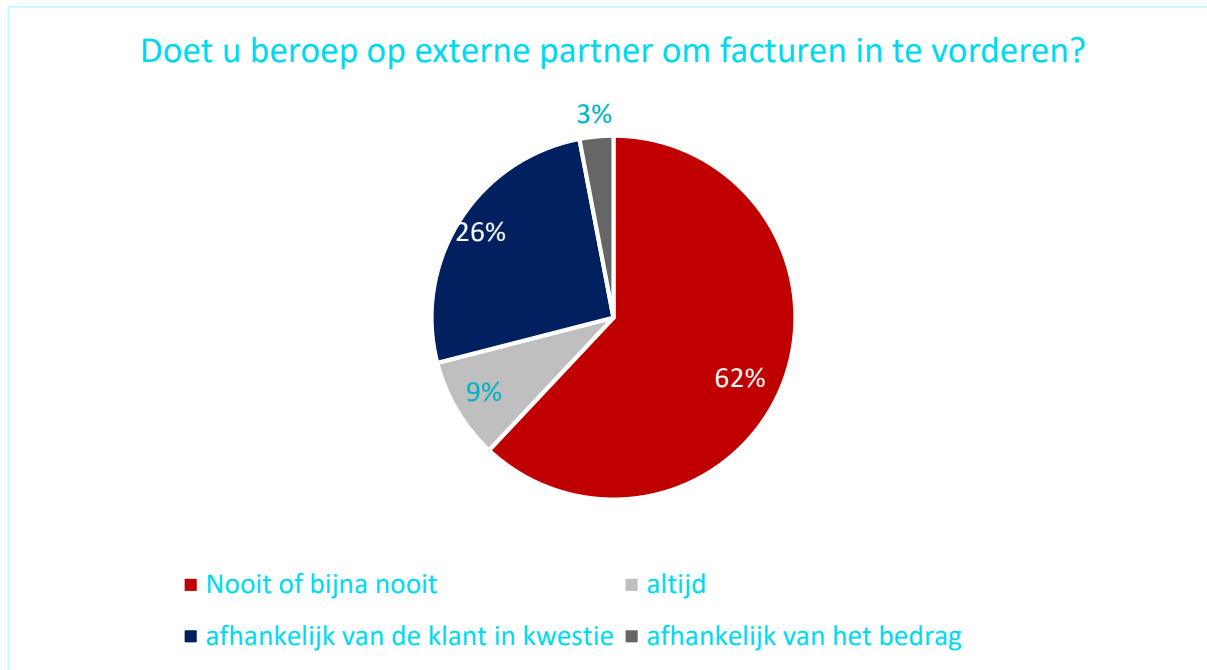
**Grafiek 7: Welke van onderstaande redenen voor een laattijdige betaling zijn van toepassing op u? - (meerdere antwoorden mogelijk)**

Welke van onderstaande redenen voor een laattijdige betaling zijn van toepassing op u?

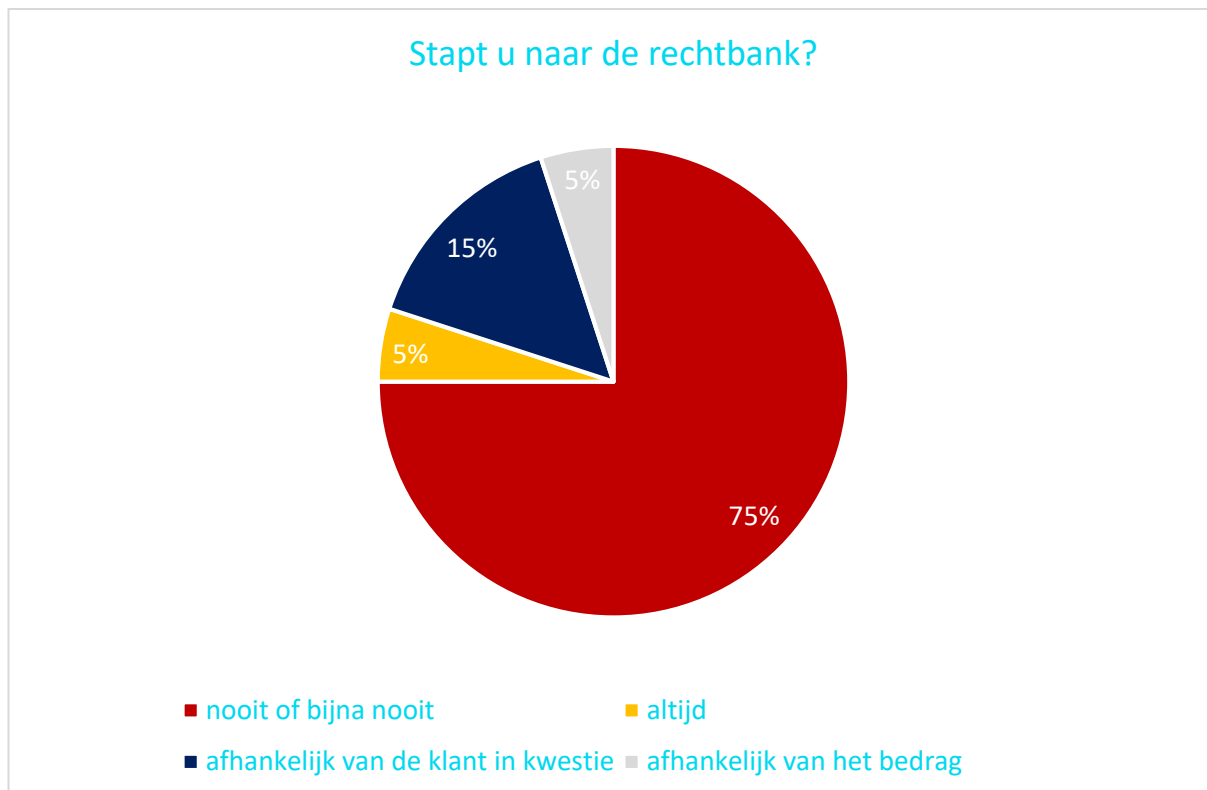


Niet geheel verrassend worden 'nalatigheid door de klant' en 'onmogelijkheid om te betalen' als belangrijkste redenen voor wanbetaling aangegeven. Wel opvallend is het feit dat 'nalatigheid door de klant' beduidend hoger scoort dan 'onmogelijkheid om te betalen'. Dat duidt er op dat volgens de bevroagde KMO's een wanbetaling niet zozeer te maken heeft met de financiële situatie van de klant. Of anders gezegd: dat een onbetaalde factuur in principe ingevorderd zou kunnen worden. Moest de financiële situatie de hoofdoorzaak zijn, zou het immers weinig zin hebben om een factuur in te vorderen. We zien in bovenstaande cijfers dat dit niet de hoofdreden is, waardoor we zouden verwachten dat ondernemers eventueel openstaande facturen zouden invorderen, maar dit blijkt niet het geval te zijn:

**Grafiek 8: Doet u beroep op externe partner om facturen in te vorderen?**



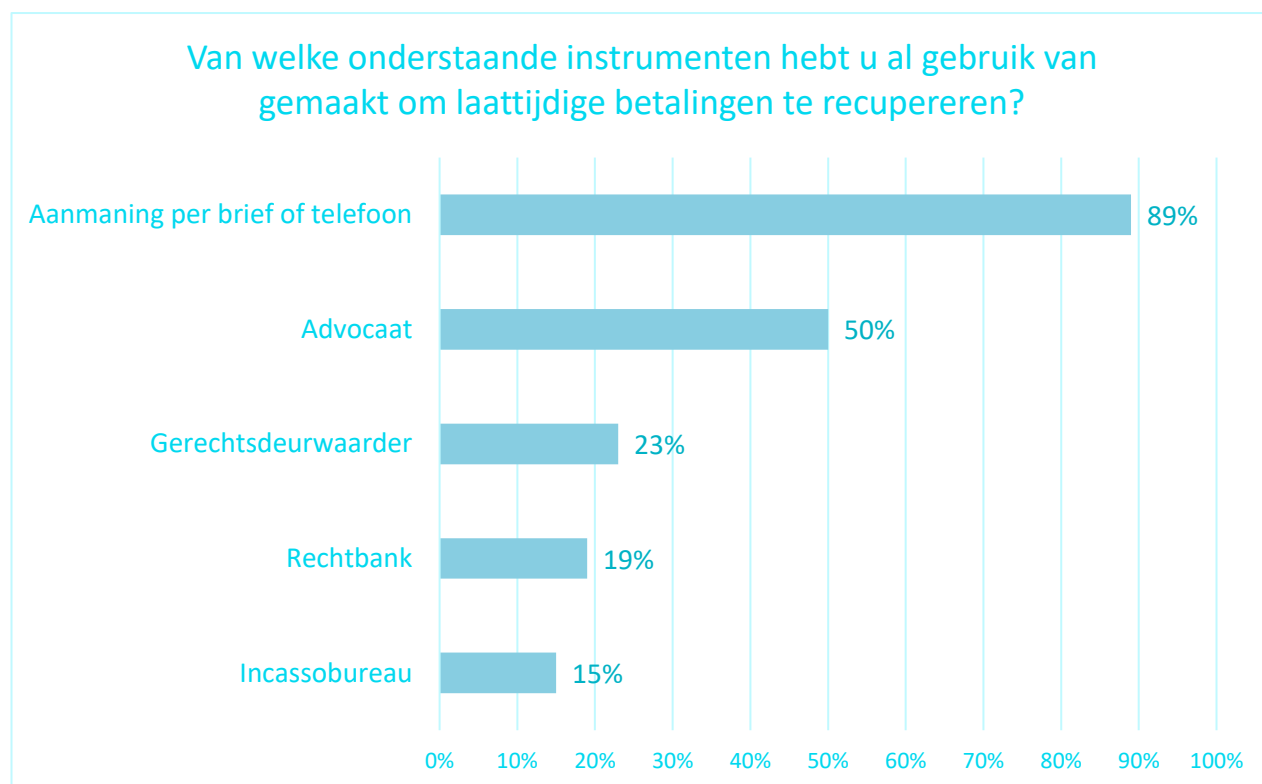
**Grafiek 9: Stapt u naar de rechtbank?**



Uit de twee bovenstaande grafieken kunnen we enkele zaken duidelijk afleiden. Een eerste belangrijke vaststelling: de identiteit van de klant is een duidelijk belangrijker criterium voor het nemen van verdere stappen dan de omvang van het bedrag. De vraag of een externe partij wordt ingeschakeld voor het invorderen van een factuur wordt door 26% van de respondenten bepaald door wie de klant is. Slechts 3% laat het antwoord op deze vraag afhangen van de omvang van het bedrag. Voor wat betreft de stap naar de rechtbank zien we een gelijkaardige verhouding: 15% laat dit afhangen van wie de klant is, 5% laat het afhangen van de omvang van het bedrag.

Daarnaast blijkt uit bovenstaande grafieken ook dat onze KMO's heel weinig beroep doen op externe partijen om openstaande facturen in te vorderen. 3/4<sup>e</sup> van de respondenten schakelt in de praktijk de rechtbank niet in, maar bovendien doet zelfs 62% in de regel geen beroep op een externe partij. Wanneer ze dat occasioneel toch doen, wordt voornamelijk beroep gedaan op een advocaat:

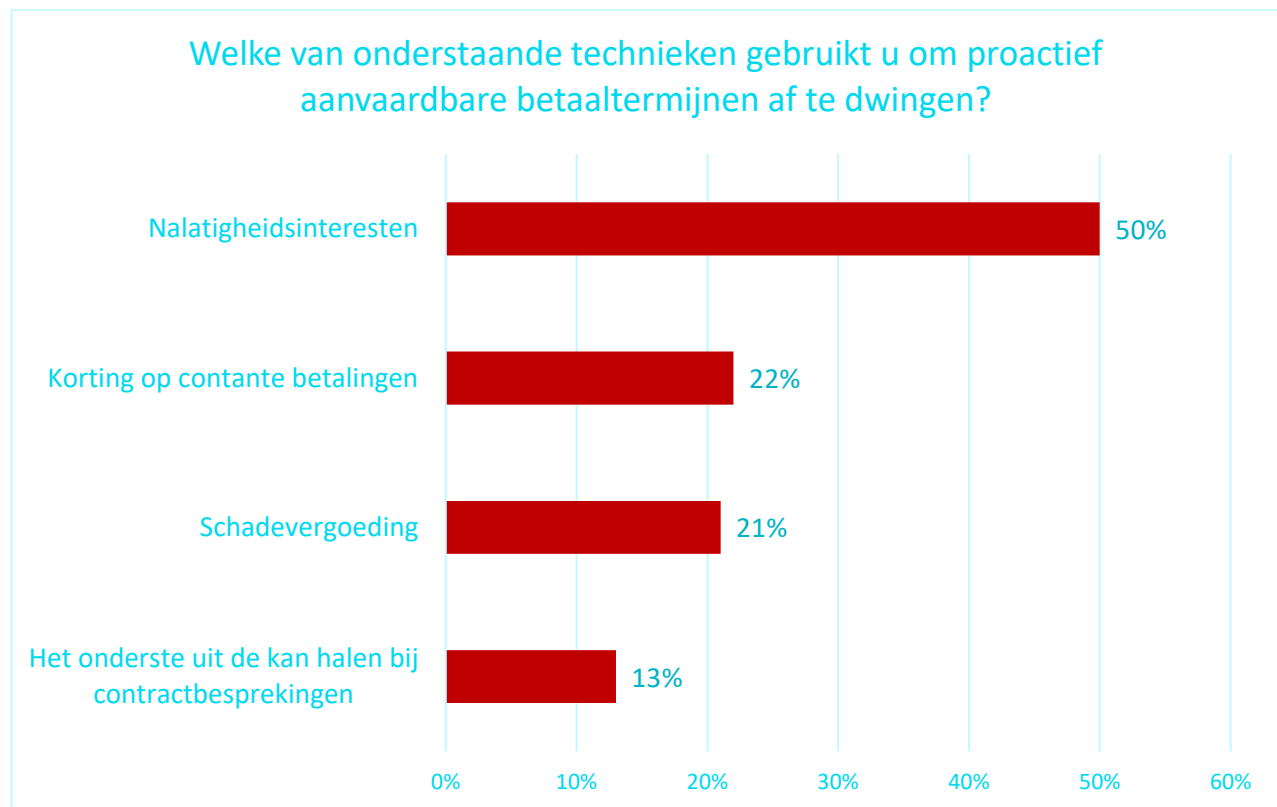
**Grafiek 10: Van welke onderstaande instrumenten hebt u al gebruik van gemaakt om laattijdige betalingen te recupereren? - (meerdere antwoorden mogelijk)**



Ook hier is duidelijk merkbaar dat KMO's in de meeste gevallen zelf stappen zetten om de schuldenaar aan te manen. 50% geeft aan al eens beroep te hebben gedaan op een advocaat, 23% heeft al eens beroep gedaan op een gerechtsdeurwaarder. Opvallend is dat slechts 15% aangeeft al eens beroep te hebben gedaan op een incassobureau, dat daarmee het minst 'populaire' invorderingsmechanisme is.

Tot slot stelden we ook de vraag op welke technieken KMO's gebruiken om aanvaardbare betaaltermijnen af te dwingen:

**Grafiek 11: Welke van onderstaande technieken gebruikt u om proactief aanvaardbare betaaltermijnen af te dwingen? - (meerdere antwoorden mogelijk)**



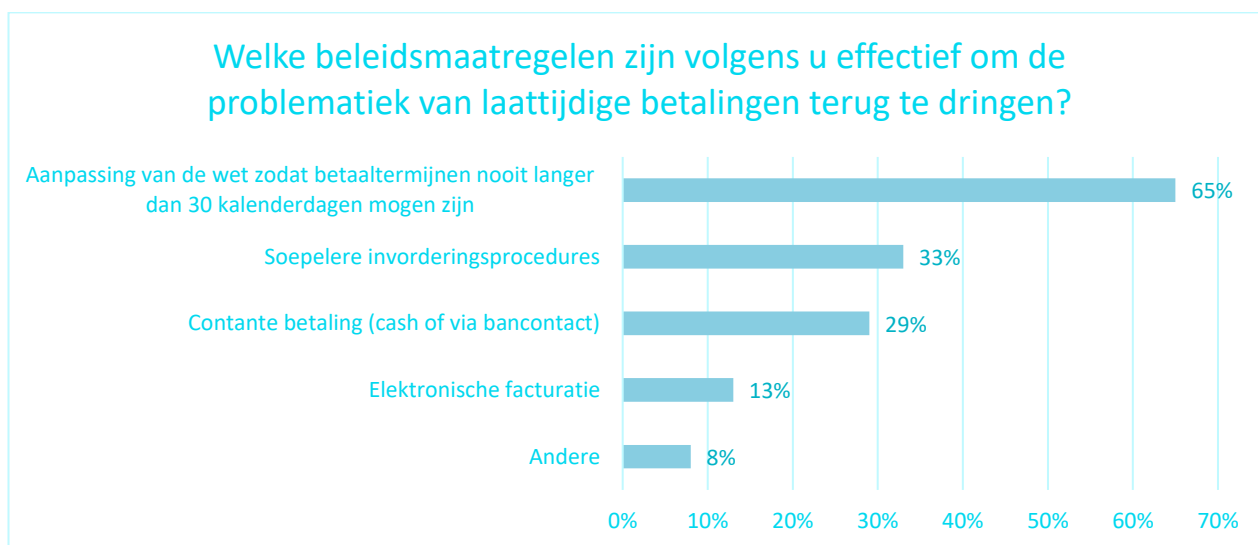
Opvallend in deze grafiek is het feit dat nalatigheidsinteressen duidelijk meer courant zijn dan het vastleggen van een schadevergoeding in de overeenkomst. Daarnaast valt ook op dat 22% van de respondenten aangeeft korting te geven op contante betaling, als een manier om proactief stipte betaling af te dwingen.



## Beleidsmaatregelen

Tot slot stelden we de betrokken ondernemers de vraag welke maatregelen volgens hen zouden bijdragen tot een verbetering van de betaalcultuur.

**Grafiek 12: Welke beleidsmaatregelen zijn volgens u effectief om de problematiek van laattijdige betalingen terug te dringen?** - (meerdere antwoorden mogelijk)



Het is duidelijk dat een verstrenging van de huidige wetgeving de uitdrukkelijke voorkeur wegdraagt voor KMO's. Liefst 65% wil de wettelijke betaaltermijn beperkt zien tot 30 kalenderdagen. Een derde van de betrokken ondernemers wenst soepelere invorderingsprocedures, en eenzelfde aantal richt zich tot contante betaling van facturen.

## Beleidsaanbevelingen van Unizo

Deze laatste grafiek sterkt UNIZO in de centrale beleidsaanbeveling die in de vorige studie<sup>10</sup> naar voren werd gebracht: de bestaande Wet ter Bestrijding van Betalingsachterstand in Handelstransacties moet aangescherpt worden. Het volstaat niet om een betaling binnen 30 dagen als principe naar voren te schuiven, zoals dat momenteel het geval is: het moet een wettelijk verankerde norm worden.

Dit vraagt een aanpassing van de wet op een aantal punten:

- **De mogelijkheid om contractueel langere betaaltermijnen dan 30 dagen af te spreken, moet beperkt worden.** Nu laat de wet toe dat partijen een langere betaaltermijn dan 30 dagen afspreken voor zover dergelijke andersluidende afspraken niet 'kennelijk onbillijk' zijn. Maar dit is een vaag begrip dat te pas en te onpas kan worden aangewend wanneer de machtsverhoudingen tussen leverancier en afnemer ongelijk zijn. En zoals we hierboven zagen, zal een KMO zelden optreden tegen een belangrijke of grote klant. Een contractuele afwijking moet mogelijk blijven (wanneer daar een gegronde reden voor bestaat), maar mag naar analogie met wat de wet ten aanzien van overheidsschuldenaars bepaalt<sup>11</sup>, nooit leiden tot een langere betaaltermijn dan 60 dagen. De Koning moet wel de mogelijkheid behouden om op sectorniveau langere betaaltermijnen toe te staan, wanneer daar gerechtvaardigde redenen voor zijn, en mits gunstig advies van de Hoge raad voor Zelfstandigen en KMO.
- **De verificatietermijn moet inbegrepen worden in de totale betaaltermijn.** Er kunnen gegronde redenen zijn voor de klant om een factuur eerst te controleren en na te gaan of wat op de factuur vermeld staat wel in overeenstemming is met wat geleverd werd, of de levering correct is gebeurd, ... De wet laat daarom toe dat partijen een termijn afspreken om de factuur te verifiëren. Dergelijke verificatietermijn mag in principe maximaal 30 dagen bedragen, maar ook op dit vlak laat de wet contractueel andersluidende afspraken toe. In bepaalde gevallen moet een dergelijke verificatietermijn inderdaad kunnen worden afgesproken tussen partijen, maar het mag geen middel zijn om de betaling van de factuur kunstmatig te rekken. Daarom moet bepaald worden dat wanneer een verificatietermijn wordt afgesproken, deze termijn een integraal deel uitmaakt van de uiteindelijke betaaltermijn.
- **Een eventueel PO-nummer moet tijdig aangeleverd worden.** De 30-dagentermijn die momenteel in de wet staat ingeschreven, heeft als startpunt de datum van de factuur. Maar in de praktijk merken we dat leveranciers vaak lang moeten wachten tot ze een inkoopordernummer (*purchase order number* of 'PO-nummer') aangeleverd krijgen. En dat nummer is nodig om de factuur te kunnen opmaken. Dergelijke achterpoortjes moeten gesloten worden. De wet dient daarom uitdrukkelijk te bepalen dat de schuldeiser uiterlijk op het moment van de levering dient te beschikken over alle nodige stukken en informatie die nodig zijn om de factuur op te maken. Dergelijke bepaling is bovendien niet enkel nodig om de

---

<sup>10</sup> <https://graydon.be/downloads/report-studie-betaalgedrag-q3-2017>

<sup>11</sup> Artikel 4,§2, 2<sup>o</sup> lid: "In afwijking van het eerste lid kunnen partijen een langere betalingstermijn overeenkomen, voor zover dit objectief wordt gerechtvaardigd door de bijzondere aard of door bepaalde elementen van de overeenkomst; deze tussen partijen overeengekomen betalingstermijn mag niet meer dan zestig kalenderdagen bedragen."

betaaltermijn binnen de perken te houden, maar ook om de leverancier in staat te stellen de factuur binnen de wettelijk voorziene termijn te kunnen uitsturen<sup>12</sup>.

- Tot slot moet de huidige bepaling uit de wet, die het **verbiedt om contractueel afspraken te maken over de factuurdatum**, uitgebreid worden naar B2B-overeenkomsten (momenteel is die enkel voorzien in relaties met de overheid).
- **De verhoging van het openstaande bedrag met de voorziene intrest, moet een verplichting worden voor de schuldenaar.** Uit grafiek 12 blijkt duidelijk dat het vragen van nalatigheidsintresten bij uitstek het middel is voor KMO's om proactief hun schuldenaar aan te zetten om stipt te betalen. Zoals hoger aangegeven eisen vele KMO's hun rechten echter niet op, wanneer ze vrezen daarmee de commerciële relatie met hun (grote) klant te schaden. De huidige bepaling in de wet, die een automatisch recht op intrest voorziet bij wanbetaling, moet omwille van die 'fear factor' omgezet worden in een verplichting voor de schuldenaar om het openstaande bedrag vanaf de vervaldag automatisch te verhogen met de verschuldigde intrest.
- Dat het betaalgedrag van de overheid te wensen overlaat, blijkt duidelijk uit deze studie. De verschillende overheden zouden daarom concrete engagementen moeten opnemen, niet alleen om de toegekende betaaltermijnen in te korten, maar ook om die betaaltermijnen correct na te leven. Een garantie op snellere betaling bij elektronische facturatie kan een voorbeeld zijn van dergelijk engagement.

Een wettelijke uiterste betaaltermijn is echter niet voldoende. De ondernemer moet ook mogelijkheden hebben om efficiënt op te treden indien de vastgelegde betaaltermijn toch zou worden overschreden.

Ondanks de vaststelling dat ondernemers de stap naar de rechtbank vooral laten afhangen van de vraag over welke klant het gaat, bleek uit eerdere onderzoeken van UNIZO reeds dat de huidige procedures voor de rechtbank als traag en duur worden ervaren<sup>13</sup>. De overheid heeft een eerste concrete stap gezet om aan deze bekommernis tegemoet te komen door te voorzien in de 'procedure tot invordering van onbetwiste geldschulden', maar deze procedure geldt voorlopig enkel voor schuldvorderingen tegen andere ondernemers. UNIZO vraagt in dat verband een uitbreiding van deze procedure ten aanzien van de overheid en ten aanzien van consumenten.

---

<sup>12</sup> Volgens artikel 4 van het Koninklijk besluit nr. 1 met betrekking tot de regeling voor de voldoening van de belasting over de toegevoegde waarde is een onderneming immers verplicht om een factuur uit te schrijven uiterlijk op de vijftiende dag van de maand die volgt op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden.

<sup>13</sup> [https://www.unizo.be/sites/default/files/kmocijferjustitiebemiddeling\\_1.pdf](https://www.unizo.be/sites/default/files/kmocijferjustitiebemiddeling_1.pdf)

## Bijlage 1: Sectoranalyses betaalgedrag (NACE2)

Om de betaalevolutie per sector weer te geven delen wij de betalingservaringen op in **tijdscategorieën voor of na vervaldatum**. In de grafiek "betalingsgedrag binnen de sector" worden de percentages weergegeven van facturen die binnen de tijdscategorie (bijvoorbeeld: tussen 31 en 60 dagen) worden betaald.

Deze worden naderhand omgezet in een **sectorscore** die evolueert tussen 0 en 10. De hoogste score (10) staat voor een perfecte betalingsmoraliteit binnen de sector, de 0-score voor een desastreuze betalingsmoraal. Net zoals bij de globale Graydon Betaalindex worden **betalingen door middel van weging meer afgestraft naarmate ze later worden betaald**. De evolutie van die score wordt weergegeven in de grafiek "Score van de betalingsmoraliteit binnen de sector"

Met betrekking tot de overheden pasten we dezelfde scorebenadering toe per bestudeerde deeleenheid.

### Totaaloverzicht betaalscores per sector (op basis van NACE-2)

NACE-2 Sectoren		2018Q4	2018Q3	2017Q4
12	Vervaardiging van tabaksproducten	9,70	9,55	9,59
53	Posterijen en koeriers	9,63	9,30	9,55
29	Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers	9,49	9,41	9,44
23	Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten	9,41	9,16	9,14
24	Vervaardiging van metalen in primaire vorm	9,34	9,08	9,36
20	Vervaardiging van chemische producten	9,34	9,11	9,36
86	Menselijke gezondheidszorg	9,31	9,34	9,31
17	Vervaardiging van papier en papierwaren	9,31	9,24	9,18
99	Extraterritoriale organisaties en lichamen	9,30	9,54	9,56
22	Vervaardiging van producten van rubber of kunststof	9,29	9,09	9,24
21	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten	9,29	9,26	9,26
27	Vervaardiging van elektrische apparatuur	9,23	9,10	9,24
75	Veterinaire diensten	9,23	9,39	8,91
28	Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.	9,19	9,26	9,39
14	Vervaardiging van kleding	9,16	8,85	9,04
36	Winning, behandeling en distributie van water	9,15	9,04	9,29
72	Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied	9,11	8,88	9,06
25	Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten	9,10	8,86	8,93
18	Drukkerijen, reproductie van opgenomen media	9,08	8,99	9,14
92	Loterijen en kansspelen	9,05	8,34	8,53
37	Afvalwaterafvoer	9,05	8,70	8,88
15	Vervaardiging van leer en van producten van leer	9,05	8,40	8,58

NACE-2 Sectoren		2018Q4	2018Q3	2017Q4
26	Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten	9,00	8,91	9,09
13	Vervaardiging van textiel	8,98	8,69	8,99
10	Vervaardiging van voedingsmiddelen	8,96	8,81	8,89
88	Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting	8,94	9,04	9,09
87	Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting	8,91	9,09	9,39
35	Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	8,91	8,83	9,21
32	Overige industrie	8,91	8,64	8,70
38	Inzameling, verwerking en verwijdering van afval; terugwinning	8,91	8,63	8,85
85	Onderwijs	8,90	8,88	8,95
11	Vervaardiging van dranken	8,88	8,64	8,86
46	Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen	8,86	8,70	8,78
47	Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	8,81	8,70	8,91
49	Vervoer te land en vervoer via pijpleidingen	8,76	8,63	8,58
61	Telecommunicatie	8,76	8,40	8,61
30	Vervaardiging van andere transportmiddelen	8,75	8,99	9,13
16	Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk	8,71	8,58	8,68
65	Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen	8,71	8,71	8,74
79	Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten	8,69	8,45	7,91
52	Opslag en vervoerondersteunende activiteiten	8,68	8,36	8,79
8	Overige winning van delfstoffen	8,64	8,44	8,86
43	Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden	8,63	8,21	8,55
74	Overige gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten	8,63	8,40	8,14
78	Terbeschikkingstelling van personeel	8,59	8,10	8,66
31	Vervaardiging van meubelen	8,58	8,48	8,65
2	Bosbouw en de exploitatie van bossen	8,54	8,05	8,61
58	Uitgeverijen	8,50	8,09	8,64
19	Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten	8,48	7,98	7,79
60	Programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's	8,48	7,06	8,21
73	Reclamewezen en marktonderzoek	8,46	8,05	7,94
81	Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging	8,41	8,50	8,60
39	Sanering en ander afvalbeheer	8,40	8,48	8,33
59	Productie van films en video- en televisieprogramma's, maken van geluidsopnamen en uitgeverijen van muziekopnamen	8,39	8,45	8,66

NACE-2 Sectoren		2018Q4	2018Q3	2017Q4
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	8,29	8,51	8,48
96	Overige persoonlijke diensten	8,29	8,10	8,54
50	Vervoer over water	8,25	8,21	7,81
51	Luchtvaart	8,20	8,60	9,35
41	Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten	8,15	7,70	8,23
77	Verhuur en lease	8,15	7,84	8,25
94	Verenigingen	8,14	8,61	8,34
1	Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten	8,06	7,99	8,01
71	Architecten en ingenieurs; technische testen en toetsen	8,04	7,93	8,21
70	Activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer	7,98	7,59	7,95
95	Reparatie van computers en consumentenartikelen	7,98	7,45	8,24
69	Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening	7,94	7,89	8,20
62	Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, computerconsultancy-activiteiten en aanverwante activiteiten	7,93	7,99	8,45
33	Reparatie en installatie van machines en apparaten	7,91	7,96	8,59
91	Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten	7,90	7,95	8,65
80	Beveiligings- en opsporingsdiensten	7,86	7,69	7,71
93	Sport, ontspanning en recreatie	7,84	7,93	7,70
42	Weg- en waterbouw	7,80	7,71	7,88
64	Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen	7,79	7,41	8,53
66	Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen	7,74	7,39	8,16
55	Verschaffen van accommodatie	7,65	7,78	7,74
90	Creatieve activiteiten, kunst en amusement	7,63	7,85	7,85
97	Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel	7,63	7,48	7,79
68	Exploitatie van en handel in onroerend goed	7,58	7,41	7,75
84	Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	7,36	7,50	8,44
63	Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie	7,33	7,65	8,14
3	Visserij en aquacultuur	6,96	7,39	8,36
56	Eet- en drinkgelegenheden	6,36	6,40	6,29
9	Ondersteunende activiteiten in verband met de mijnbouw	6,25	5,81	8,91
98	Niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door particuliere huishoudens voor eigen gebruik	4,20	2,50	3,40
7	Winning van metaalertsen	1,60	1,20	3,80
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	8,29	8,51	8,48

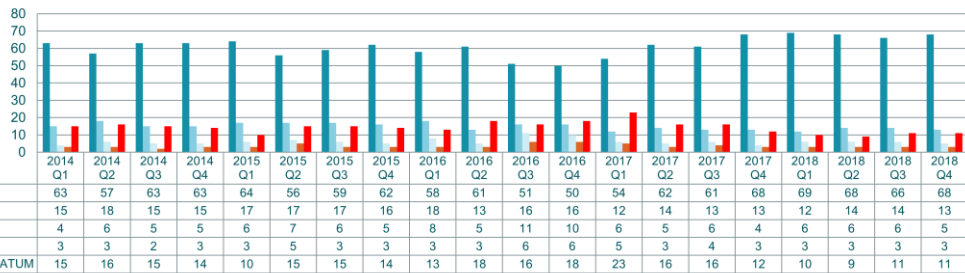
## Bijlage 2: Sectorgrafieken (NACE2)

### Nace 01

GRAYDON  
open in business

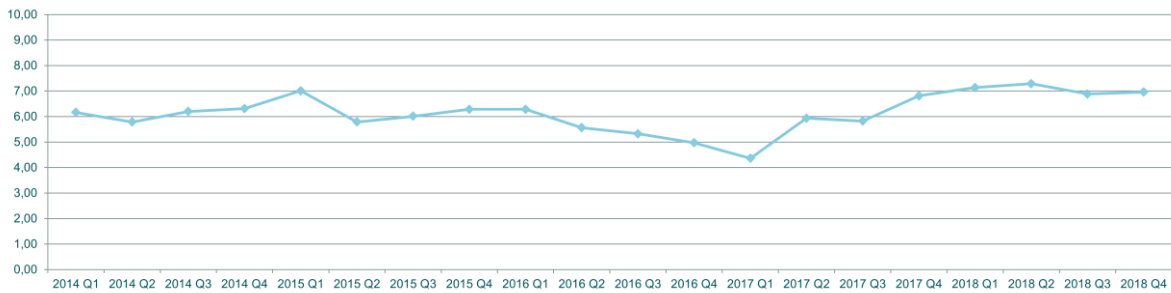
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 54179  
met betaalvervalingen: 20853  
% dekking: 38,5%

Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten



GRAYDON  
open in business

Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten

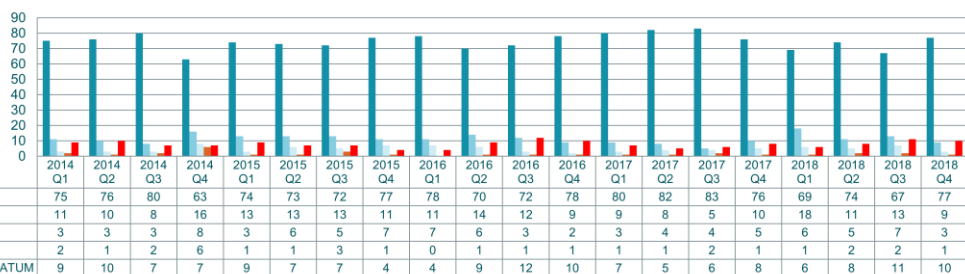


### Nace 02

GRAYDON  
open in business

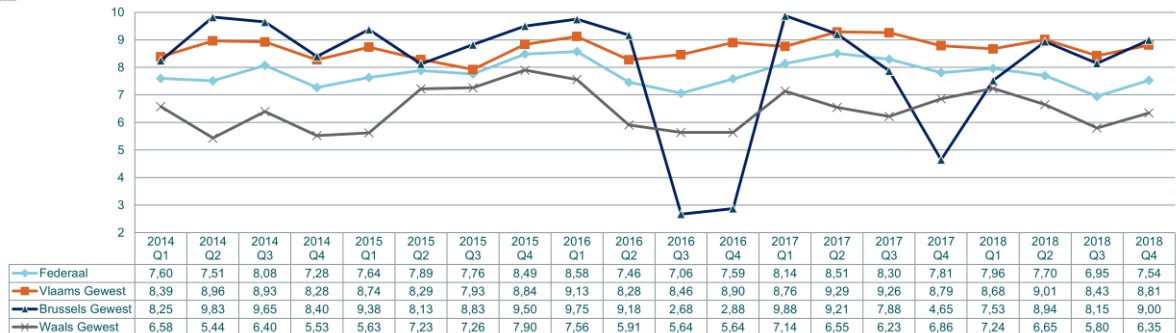
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 2819  
met betaalvervalingen: 583  
% dekking: 20,7%

Bosbouw en de exploitatie van bossen



GRAYDON  
open in business

Bosbouw en de exploitatie van bossen



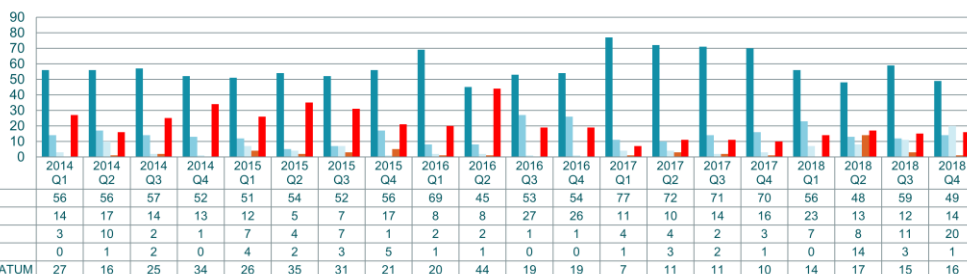
## Nace 03

GRAYDON  
open in business

### SECTOR

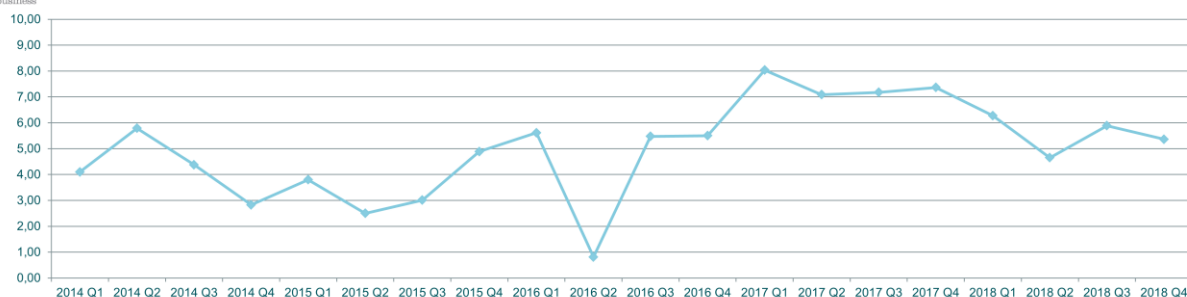
aantal bedrijven: 264  
met betaalervaringen: 89  
% dekking: 33,7%

### Visserij en aquacultuur



GRAYDON  
open in business

### Visserij en aquacultuur



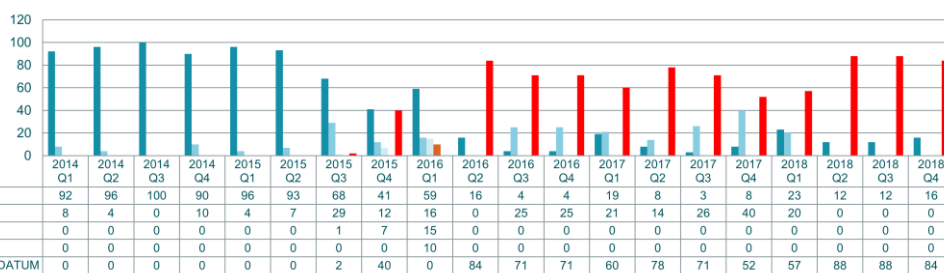
## Nace 07

GRAYDON  
open in business

### SECTOR

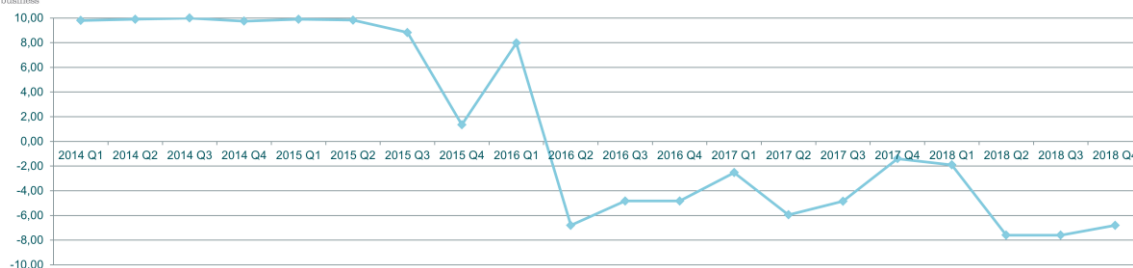
aantal bedrijven: 4  
met betaalervaringen: 3  
% dekking: 75,0%

### Winning van metaalertsen



GRAYDON  
open in business

### Winning van metaalertsen





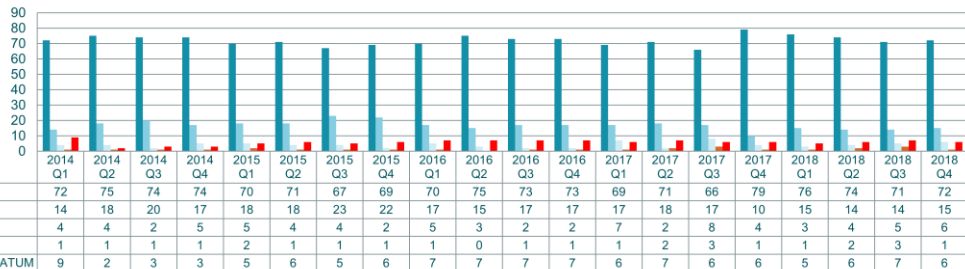
## Nace 08

GRAYDON  
open in business

### Overige winning van delfstoffen

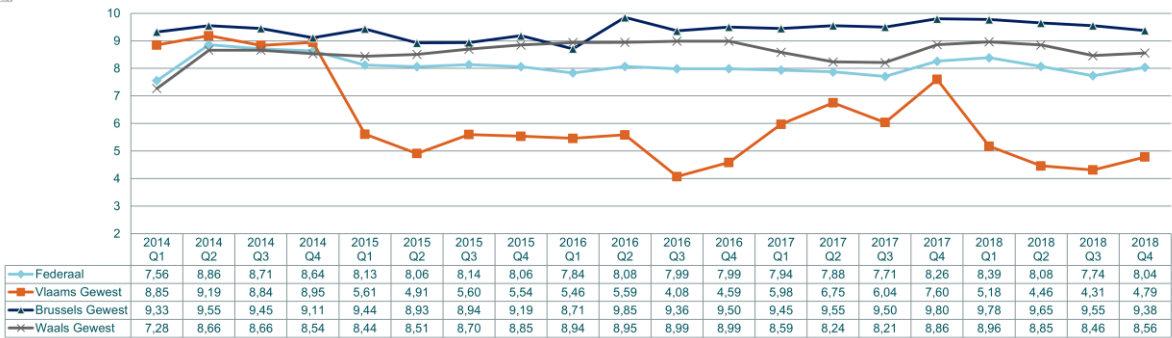
**SECTOR**

aantal bedrijven: 257  
met betaalvervingen: 140  
% dekking: 54,5%



GRAYDON  
open in business

### Overige winning van delfstoffen



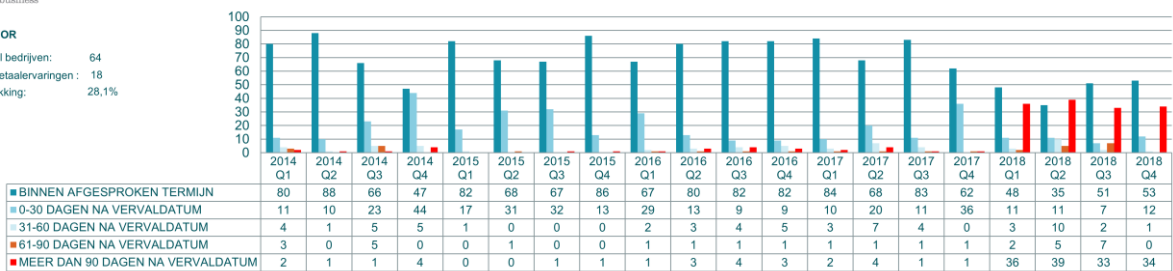
## Nace 09

GRAYDON  
open in business

### Ondersteunende activiteiten in verband met de mijnbouw

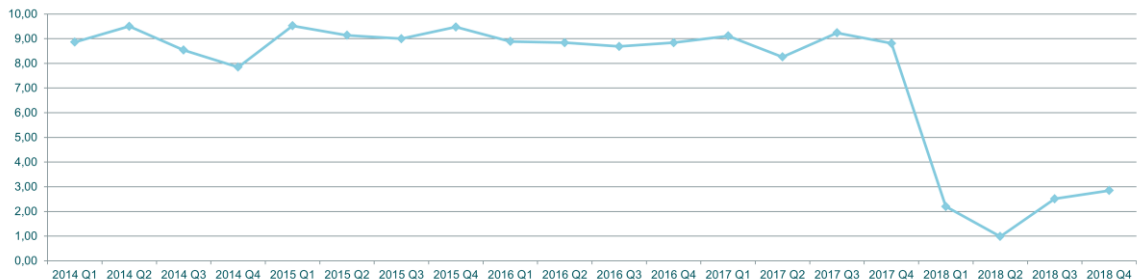
**SECTOR**

aantal bedrijven: 64  
met betaalvervingen: 18  
% dekking: 28,1%



GRAYDON  
open in business

### Ondersteunende activiteiten in verband met de mijnbouw

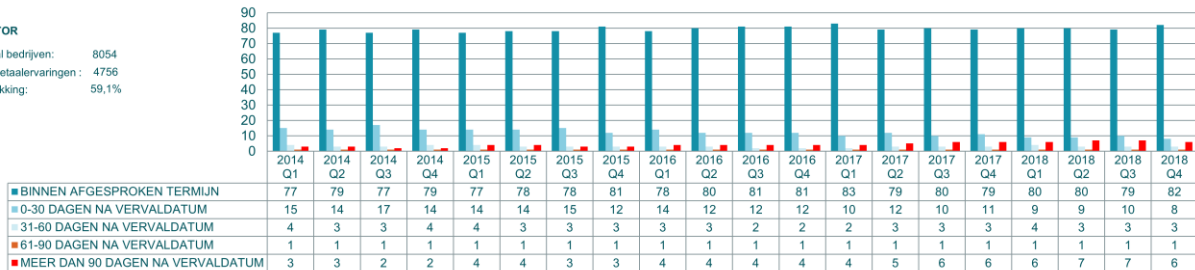


## Nace 10

GRAYDON  
open in business

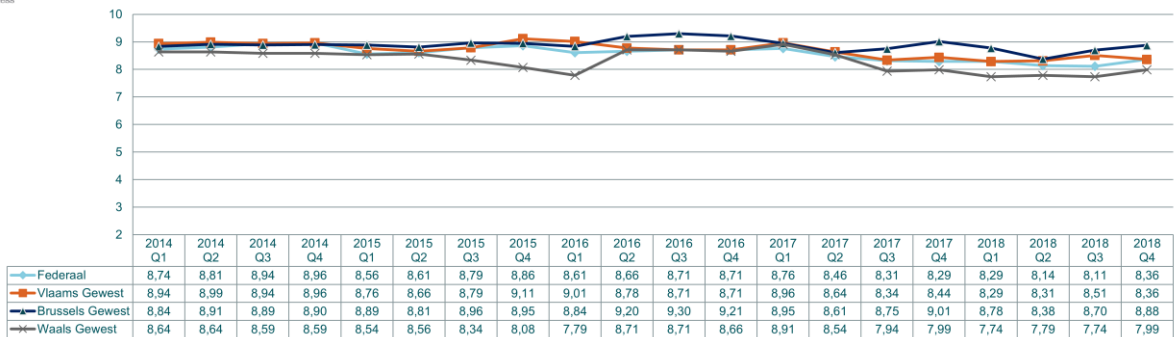
### Vervaardiging van voedingsmiddelen

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 8054  
met betaalervaringen: 4756  
% dekking: 59,1%



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van voedingsmiddelen

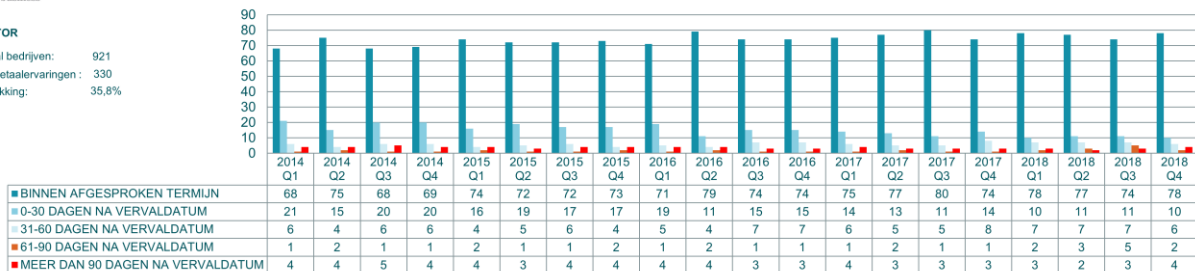


## Nace11

GRAYDON  
open in business

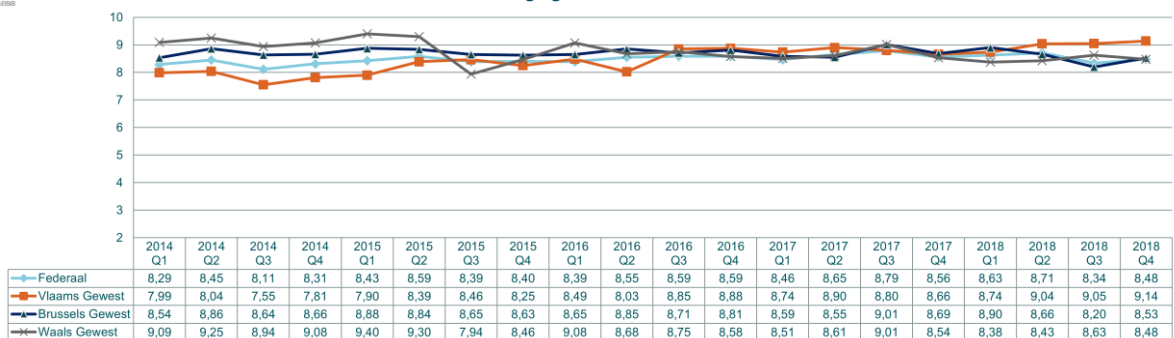
### Vervaardiging van dranken

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 921  
met betaalervaringen: 330  
% dekking: 35,8%



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van dranken



## Nace 12

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van tabaksproducten

**SECTOR**

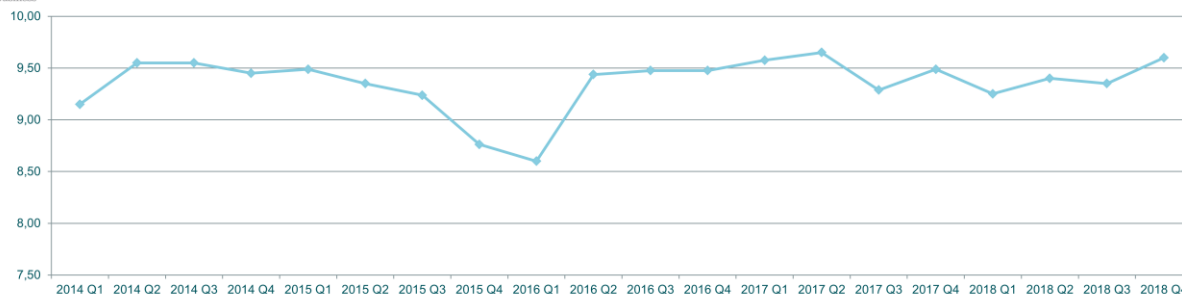
aantal bedrijven: 31  
met betaalervaringen: 25  
% dekking: 80,6%



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN</b>	73	84	84	80	84	83	82	75	79	88	80	80	84	89	89	91	92	91	89	93
<b>0-30 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	23	14	14	18	13	11	13	14	13	9	19	19	15	8	7	5	4	6	8	4
<b>31-60 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	2	2	2	2	2	4	3	8	2	1	1	1	1	3	1	2	1	1	1	2
<b>61-90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	2	0	0	0	1	2	1	1	2	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
<b>MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	0	0	0	0	0	0	1	2	4	1	0	0	0	0	2	1	3	2	2	1

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van tabaksproducten



## Nace 13

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van textiel

**SECTOR**

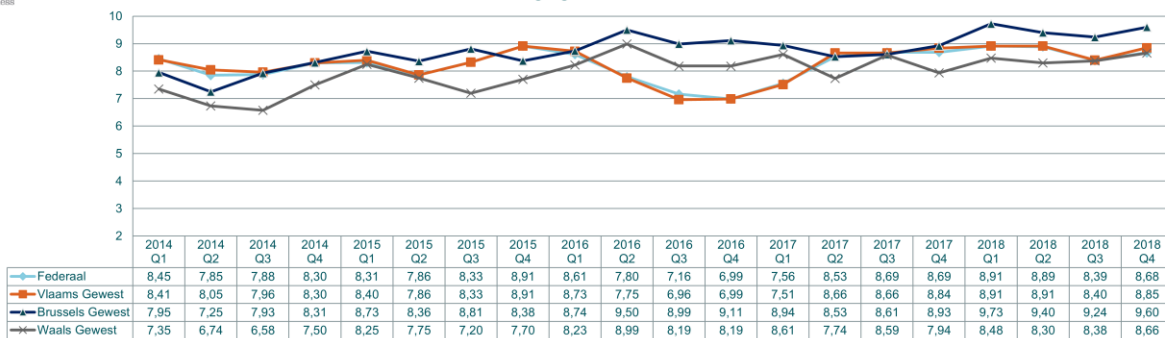
aantal bedrijven: 1919  
met betaalervaringen: 791  
% dekking: 41,2%



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN</b>	76	72	72	75	74	69	76	82	78	69	70	77	79	76	80	83	82	70	76	
<b>0-30 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	16	15	16	15	16	17	14	12	14	16	14	13	10	13	15	10	10	11	18	16
<b>31-60 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	3	4	3	3	4	5	3	2	3	5	4	4	2	3	5	4	3	3	6	3
<b>61-90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	0	2	2	2	1	3	2	1	1	4	1	1	1	0	1	3	1	1	3	2
<b>MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	5	7	7	5	5	6	5	3	4	6	11	12	10	5	3	3	3	3	3	3

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van textiel



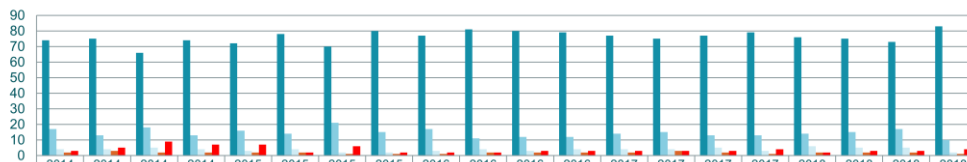
## Nace 14

GRAYDON  
open in business

### SECTOR

aantal bedrijven: 2111  
met betaalervaringen: 517  
% dekking: 24,5%

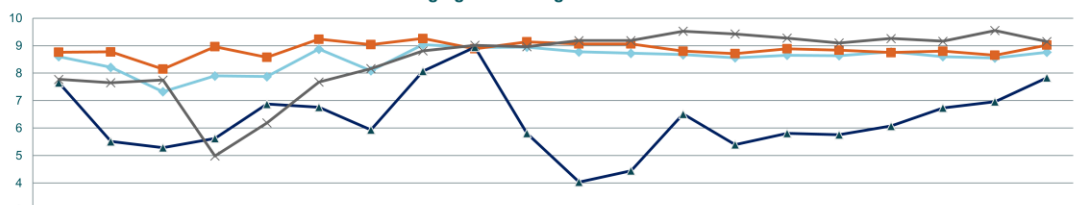
### Vervaardiging van kleding



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN</b>	74	75	66	74	72	78	70	80	77	81	80	79	77	75	77	79	76	75	73	83
<b>0-30 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	17	13	18	13	16	14	21	15	17	11	12	12	14	15	13	13	14	15	17	10
<b>31-60 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	4	4	5	4	3	4	2	2	3	4	3	4	4	4	5	3	6	5	5	2
<b>61-90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	2	3	2	2	2	2	1	1	1	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2	1
<b>MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	3	5	9	7	7	2	6	2	2	2	3	3	3	3	3	4	2	3	3	4

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van kleding



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>Federaal</b>	8,60	8,21	7,33	7,90	7,88	8,09	9,04	8,94	8,95	8,78	9,06	8,73	8,68	8,56	8,65	8,64	8,78	8,60	8,55	8,76
<b>Vlaams Gewest</b>	8,76	8,78	8,15	8,96	8,58	9,24	9,04	9,26	8,89	9,14	9,06	8,80	8,71	8,89	8,84	8,75	8,80	8,65	9,03	
<b>Brussels Gewest</b>	7,65	5,51	5,29	5,63	6,88	6,76	5,94	8,08	8,95	5,81	4,04	4,45	6,51	5,40	5,81	5,76	6,08	6,74	6,96	7,84
<b>Waals Gewest</b>	7,78	7,65	7,75	4,99	6,19	7,68	8,16	8,81	9,01	8,96	9,19	9,19	9,53	9,43	9,28	9,10	9,26	9,16	9,55	9,15

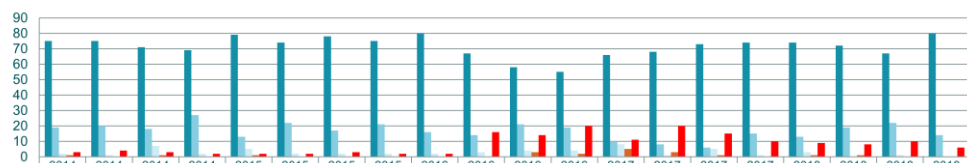
## Nace 15

GRAYDON  
open in business

### SECTOR

aantal bedrijven: 277  
met betaalervaringen: 92  
% dekking: 33,2%

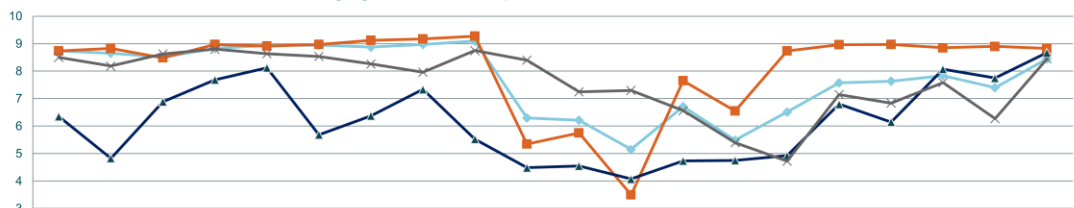
### Vervaardiging van leer en van producten van leer



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN</b>	75	75	71	69	79	74	78	75	80	67	58	55	66	68	73	74	74	72	67	80
<b>0-30 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	19	20	18	27	13	22	17	21	16	14	21	19	10	8	6	15	13	19	22	14
<b>31-60 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	2	1	7	2	5	2	2	2	2	3	4	4	8	1	5	1	3	0	1	0
<b>61-90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	3	2	5	3	1	0	1	1	0	0
<b>MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	3	4	3	2	2	2	3	2	2	16	14	20	11	20	15	10	9	8	10	6

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van leer en van producten van leer



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>Federaal</b>	8,74	8,65	8,51	8,83	8,94	8,95	8,88	8,98	9,10	6,30	6,21	5,15	6,71	5,49	6,51	7,58	7,64	7,84	7,40	8,45
<b>Vlaams Gewest</b>	8,74	8,83	8,49	8,98	8,91	8,98	9,13	9,18	9,28	5,35	5,75	3,50	7,65	6,55	8,74	8,96	8,98	8,85	8,90	8,83
<b>Brussels Gewest</b>	6,35	4,83	6,89	7,69	8,13	5,69	6,38	7,34	5,53	4,49	4,55	4,08	4,74	4,75	4,93	6,80	6,15	8,08	7,75	8,68
<b>Waals Gewest</b>	8,50	8,19	8,63	8,80	8,64	8,54	8,26	7,96	8,75	8,40	7,25	7,30	6,56	5,40	4,73	7,15	6,84	7,59	6,28	8,45

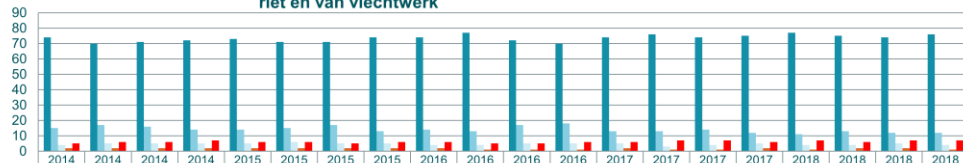
## Nace 16

GRAYDON  
open in business

### Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk

**SECTOR**

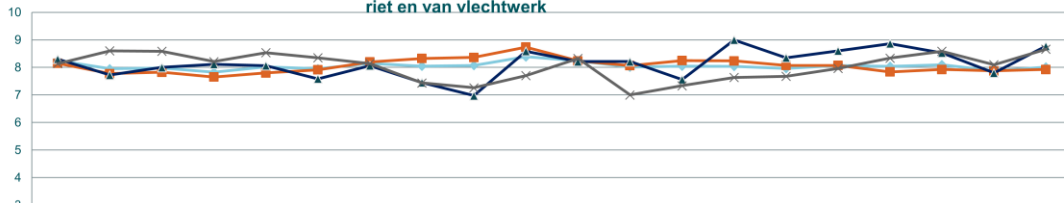
aantal bedrijven: 2979  
met betaalvervalingen: 1536  
% dekking: 51,6%



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN</b>	74	70	71	72	73	71	71	74	74	77	72	70	74	76	74	75	77	75	74	76
<b>0-30 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	15	17	16	14	14	15	17	13	14	13	17	18	13	13	14	12	11	13	12	12
<b>31-60 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	4	5	5	5	5	6	5	5	4	4	5	5	3	4	5	4	4	4	5	4
<b>61-90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1
<b>MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	5	6	6	7	6	6	5	6	6	5	5	6	6	7	7	6	7	6	7	7

GRAYDON  
open in business

### Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>Federaal</b>	8,25	7,95	7,98	7,83	8,03	7,95	8,15	8,05	8,08	8,39	8,24	8,01	8,05	8,04	7,96	8,08	8,04	8,10	7,88	8,01
<b>Vlaams Gewest</b>	8,15	7,78	7,83	7,65	7,80	7,91	8,20	8,33	8,36	8,74	8,24	8,06	8,25	8,24	8,08	8,08	7,84	7,93	7,88	7,93
<b>Brussels Gewest</b>	8,30	7,73	8,00	8,11	8,06	7,59	8,06	7,45	6,98	8,59	8,21	8,21	7,56	9,00	8,35	8,60	8,86	8,53	7,80	8,78
<b>Waals Gewest</b>	8,14	8,60	8,59	8,21	8,54	8,35	8,14	7,44	7,26	7,70	8,33	7,00	7,34	7,64	7,68	7,96	8,34	8,59	8,10	8,66

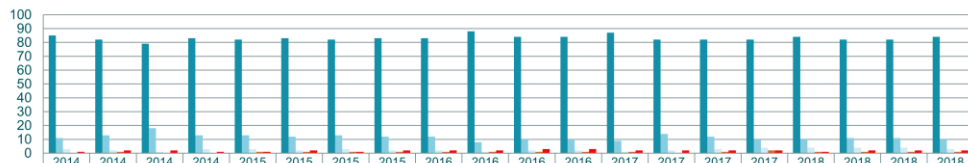
## Nace 17

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van papier en papierwaren

**SECTOR**

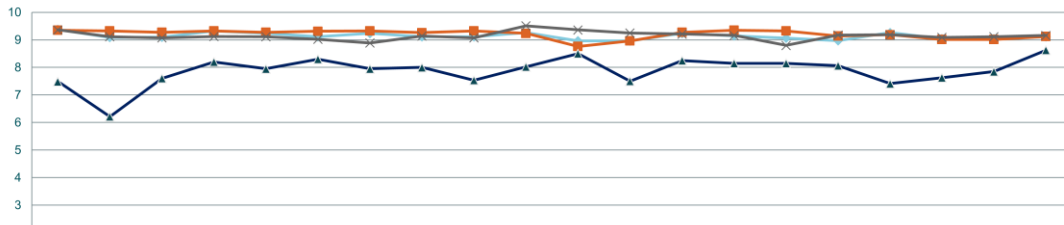
aantal bedrijven: 363  
met betaalvervalingen: 231  
% dekking: 63,6%



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN</b>	85	82	79	83	82	82	82	83	83	88	84	84	87	82	82	82	84	82	82	84
<b>0-30 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	11	13	18	13	13	12	13	12	12	8	10	10	9	14	12	10	10	11	11	10
<b>31-60 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	3	2	1	3	3	2	3	2	2	1	2	2	1	2	3	4	4	4	4	3
<b>61-90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	2	1	1	1	1
<b>MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM</b>	1	2	2	1	1	2	1	2	2	2	3	3	2	2	2	2	1	2	2	2

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van papier en papierwaren



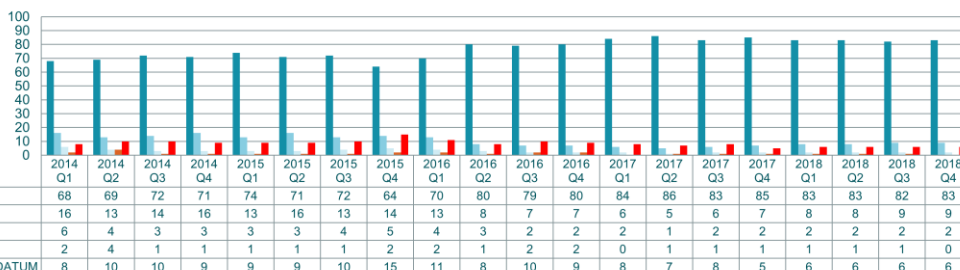
	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
<b>Federaal</b>	9,38	9,09	9,10	9,33	9,24	9,11	9,24	9,11	9,11	9,26	8,96	8,96	9,24	9,15	9,06	8,98	9,26	9,04	9,04	9,11
<b>Vlaams Gewest</b>	9,35	9,33	9,28	9,33	9,28	9,31	9,33	9,26	9,33	9,24	8,76	8,96	9,28	9,35	9,33	9,14	9,19	9,01	9,01	9,13
<b>Brussels Gewest</b>	7,49	6,21	7,60	8,20	7,95	8,30	7,95	8,00	7,54	8,03	8,50	7,50	8,25	8,15	8,15	8,06	7,41	7,63	7,85	8,63
<b>Waals Gewest</b>	9,36	9,11	9,08	9,13	9,11	9,03	8,89	9,14	9,08	9,51	9,36	9,25	9,21	9,16	8,80	9,18	9,19	9,09	9,11	9,16

## Nace 18

GRAYDON  
open in business

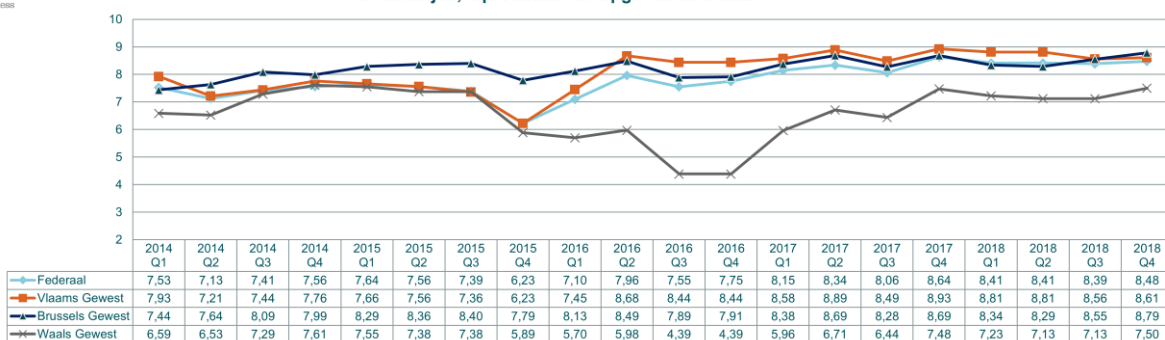
### Drukkerijen, reproductie van opgenomen media

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 6246  
met betaalvervalingen: 2418  
% dekking: 38,7%



GRAYDON  
open in business

### Drukkerijen, reproductie van opgenomen media

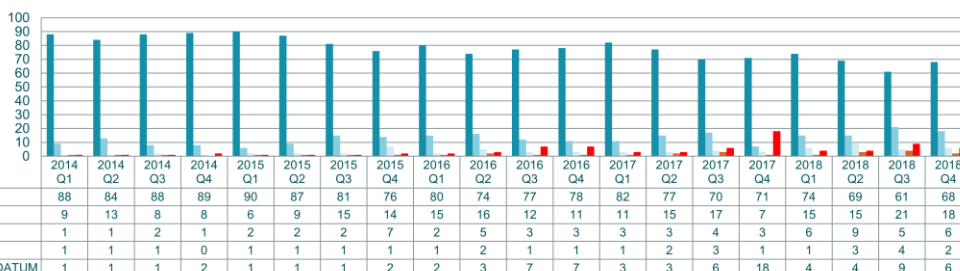


## Nace 19

GRAYDON  
open in business

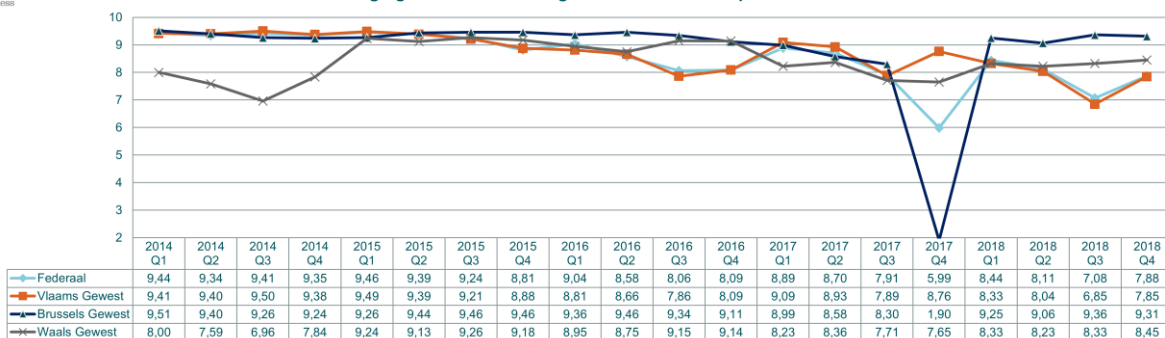
### Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 47  
met betaalvervalingen: 29  
% dekking: 61,7%



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten

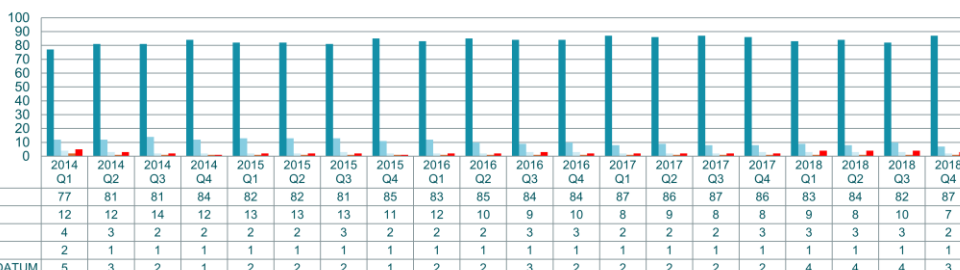


## Nace 20

GRAYDON  
open in business

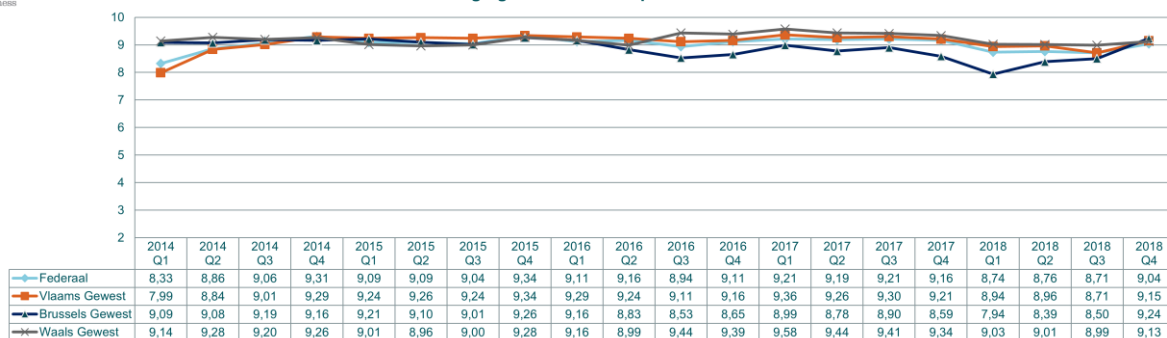
### Vervaardiging van chemische producten

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 970  
met betaalvervalingen: 571  
% dekking: 58,9%



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van chemische producten

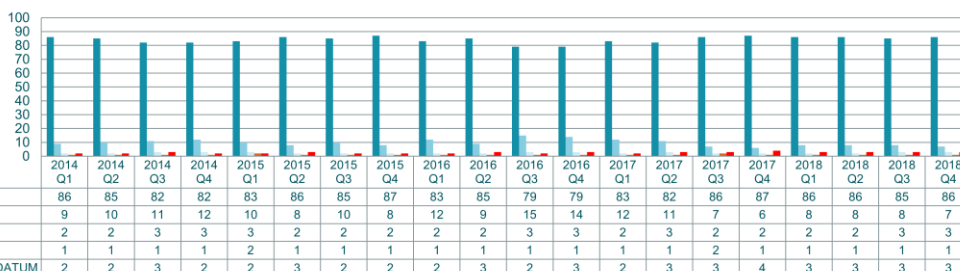


## Nace 21

GRAYDON  
open in business

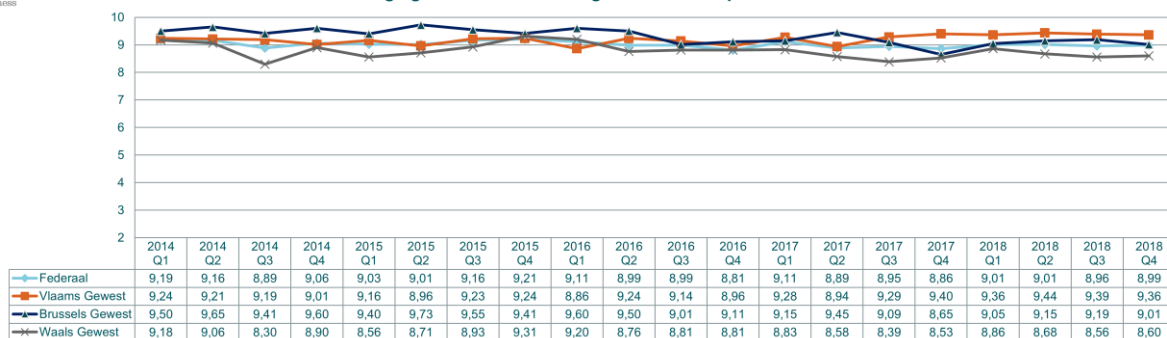
### Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 313  
met betaalvervalingen: 147  
% dekking: 47,0%



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten

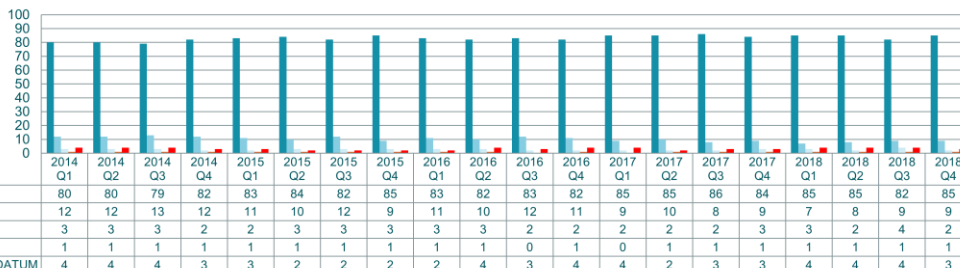


## Nace 22

GRAYDON  
open in business

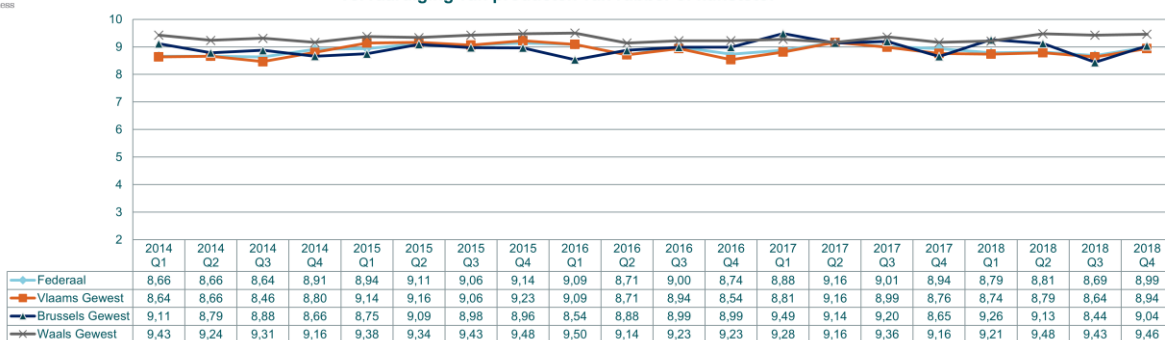
### Vervaardiging van producten van rubber of kunststof

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 904  
met betaalvervalingen: 593  
% dekking: 65,6%



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van producten van rubber of kunststof

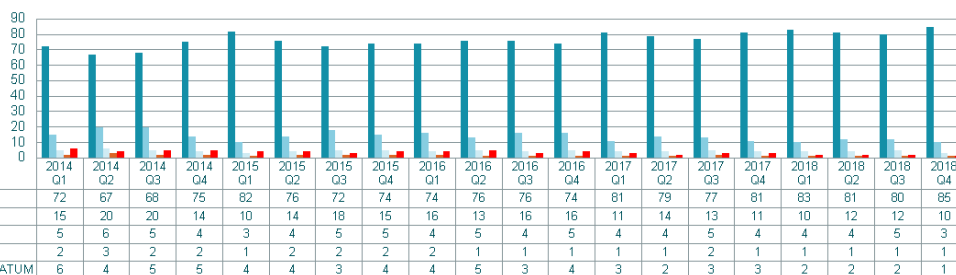


## Nace 23

GRAYDON  
open in business

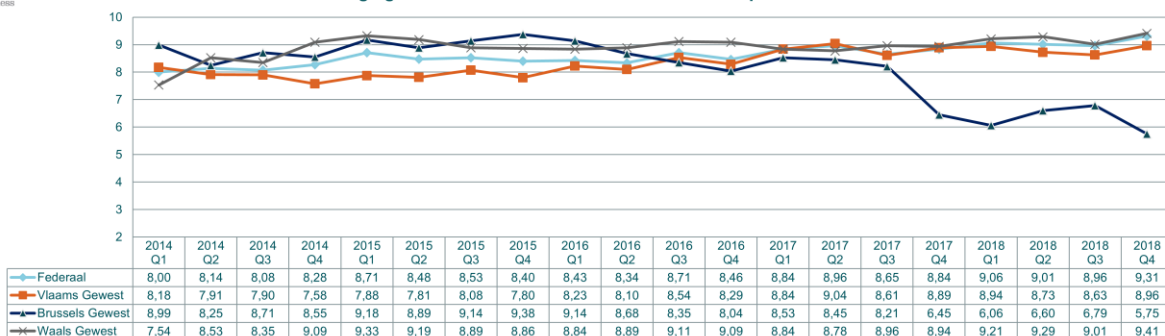
### Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 2108  
met betaalvervalingen: 1166  
% dekking: 55,3%



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten





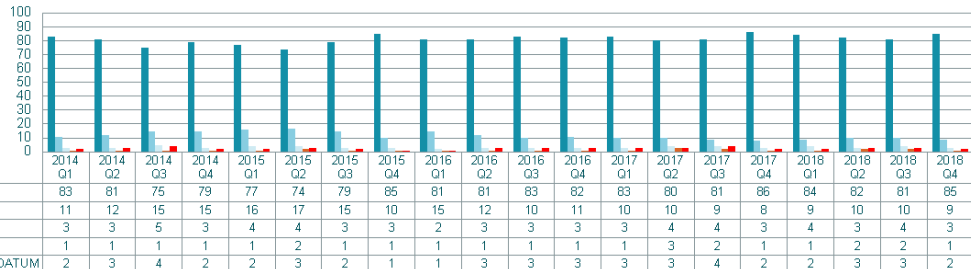
## Nace 24

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van metalen in primaire vorm

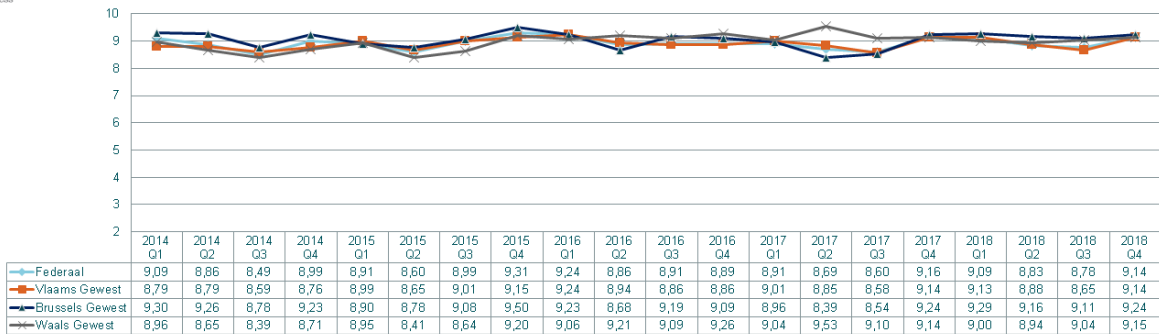
**SECTOR**

aantal bedrijven: 591  
met betaalervaringen: 371  
% dekking: 62,8%



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van metalen in primaire vorm



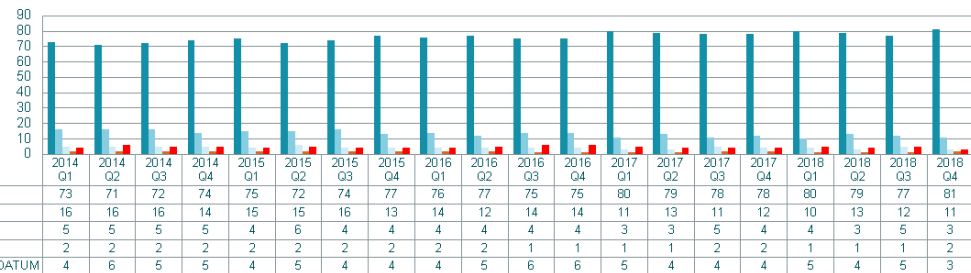
## Nace 25

GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten

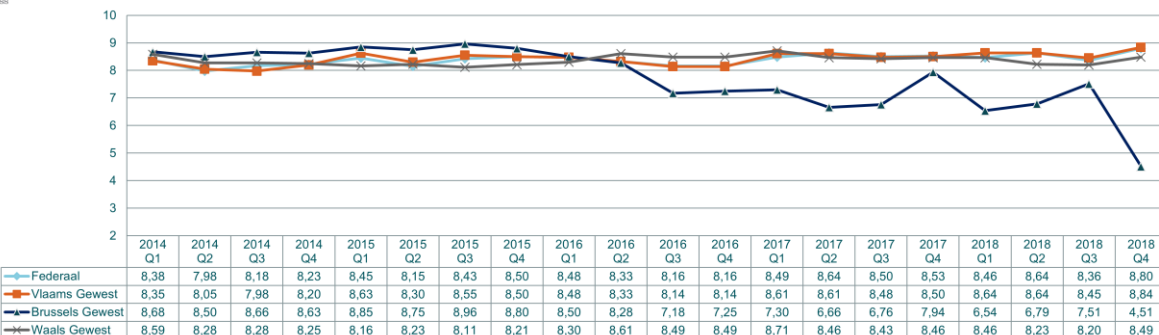
**SECTOR**

aantal bedrijven: 9341  
met betaalervaringen: 5296  
% dekking: 56,7%



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten

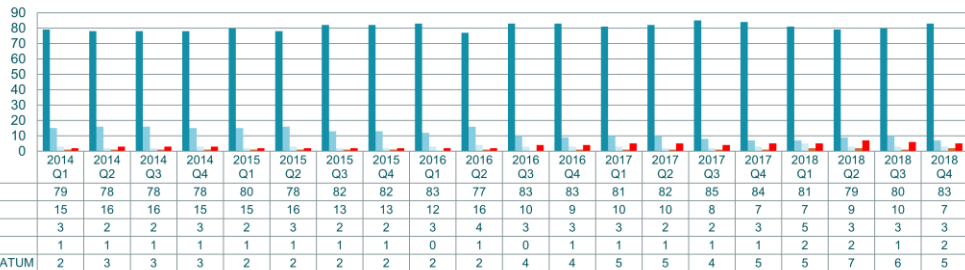


## Nace 26

GRAYDON  
open in business

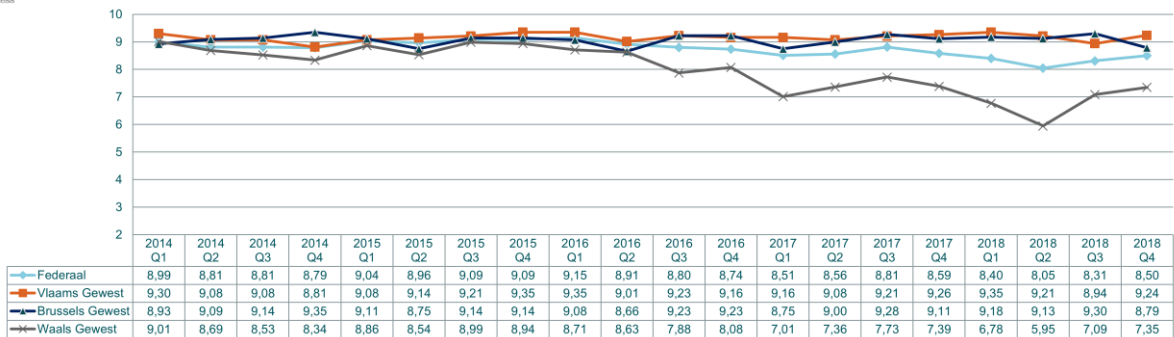
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 994  
met betaalvervingen: 457  
% dekking: 46,0%

### Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten

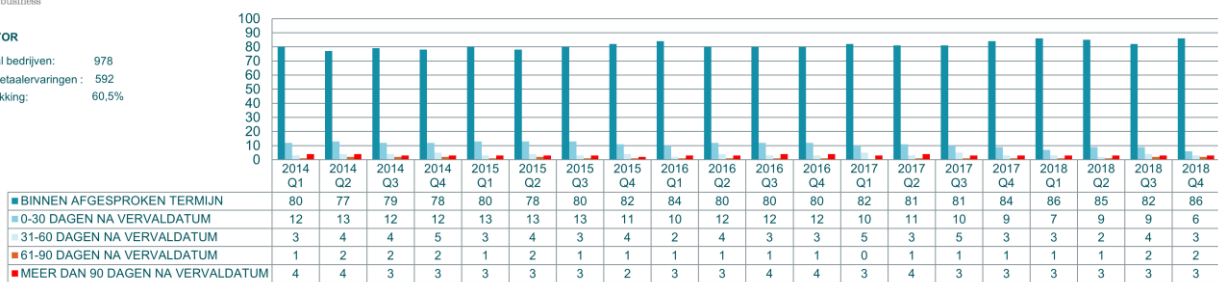


## Nace 27

GRAYDON  
open in business

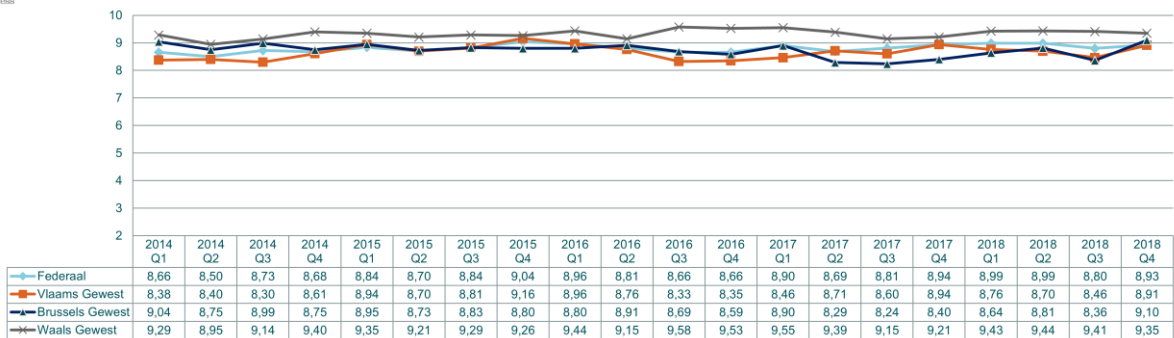
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 978  
met betaalvervingen: 592  
% dekking: 60,5%

### Vervaardiging van elektrische apparatuur



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van elektrische apparatuur

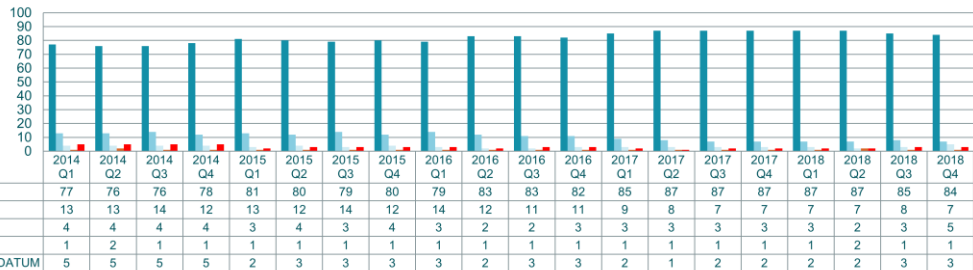


## Nace 28

GRAYDON  
open in business

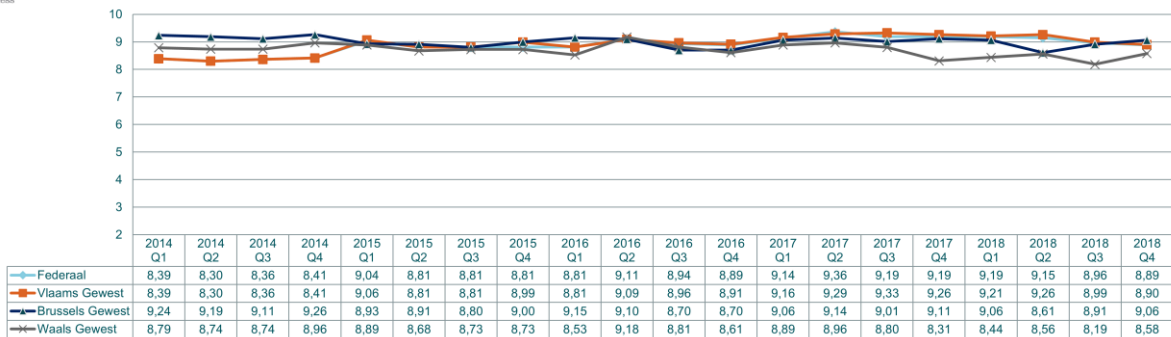
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 2010  
met betaalervaringen: 1259  
% dekking: 62,6%

### Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.

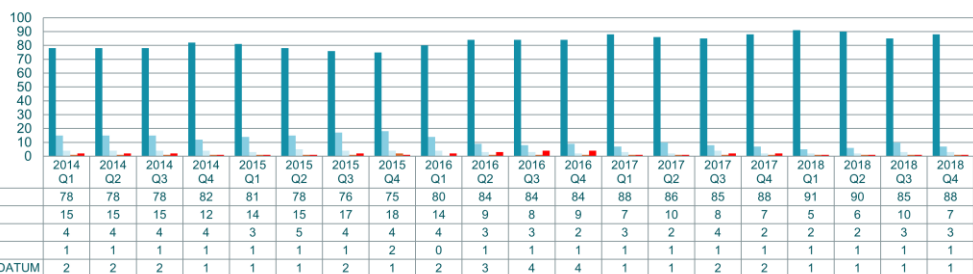


## Nace 29

GRAYDON  
open in business

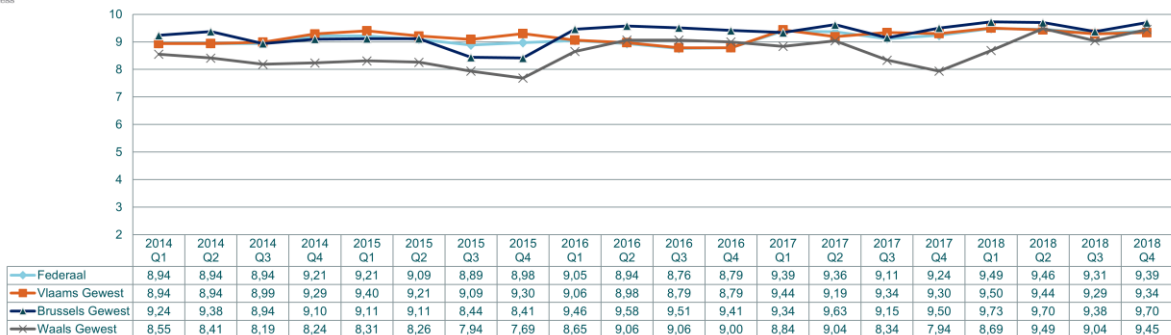
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 474  
met betaalervaringen: 257  
% dekking: 54,2%

### Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers

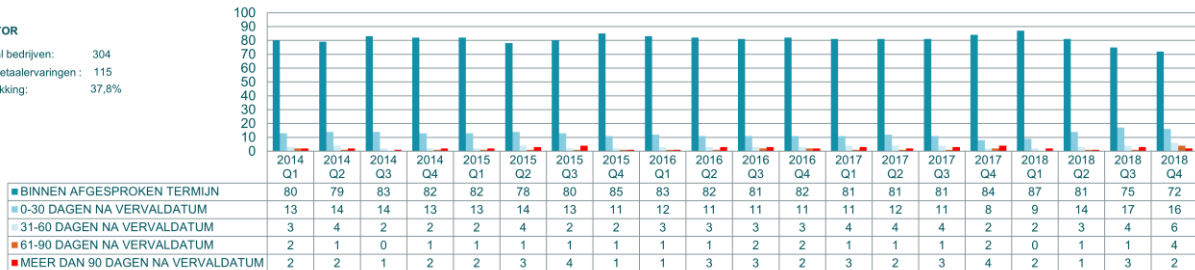


## Nace 30

GRAYDON  
open in business

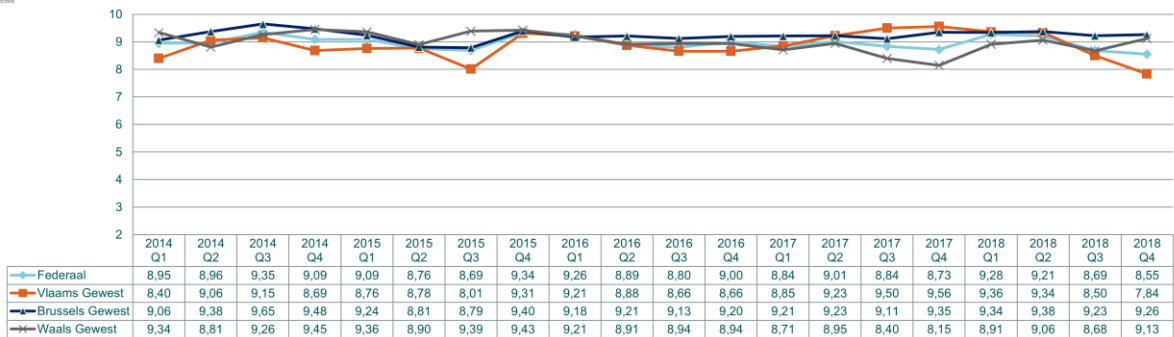
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 304  
met betaalvervingen: 115  
% dekking: 37,8%

### Vervaardiging van andere transportmiddelen



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van andere transportmiddelen

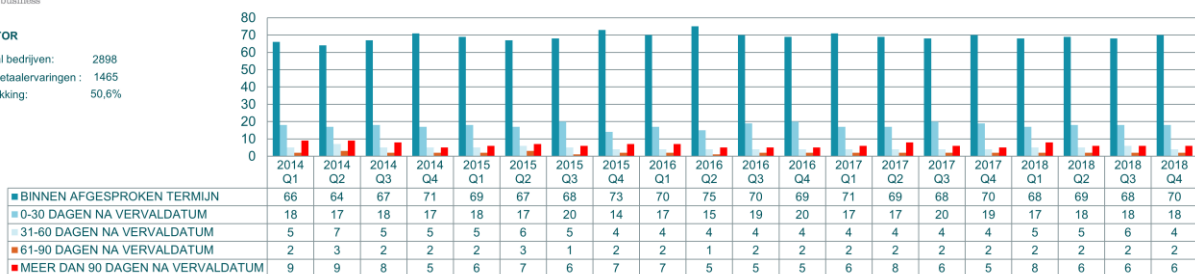


## Nace 31

GRAYDON  
open in business

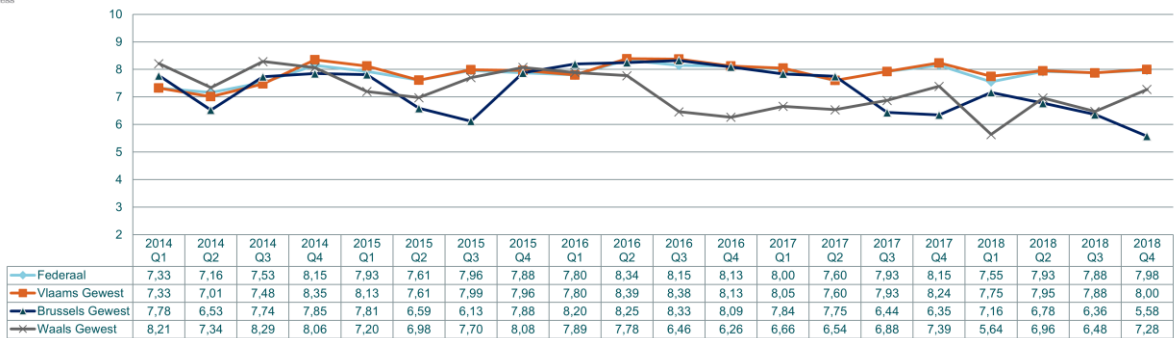
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 2898  
met betaalvervingen: 1465  
% dekking: 50,6%

### Vervaardiging van meubelen



GRAYDON  
open in business

### Vervaardiging van meubelen

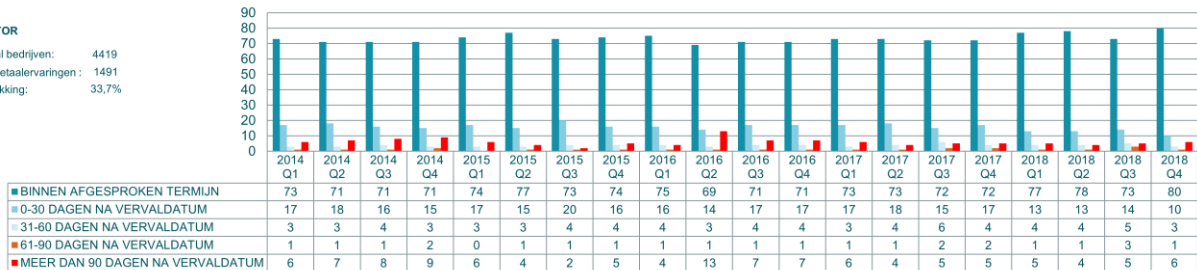


## Nace 32

GRAYDON  
open in business

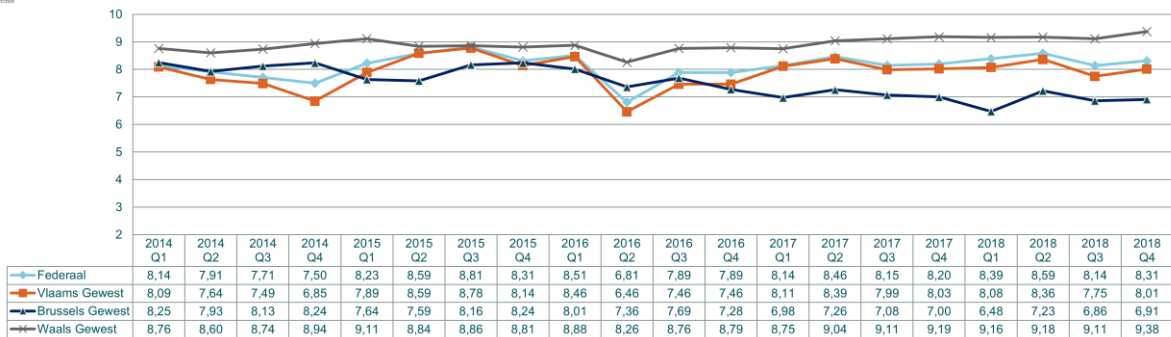
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 4419  
met betaalervaringen: 1491  
% dekking: 33,7%

### Overige industrie



GRAYDON  
open in business

### Overige industrie

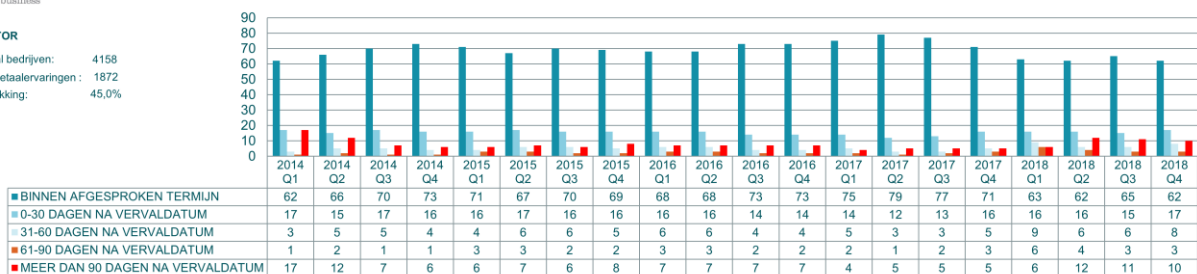


## Nace 33

GRAYDON  
open in business

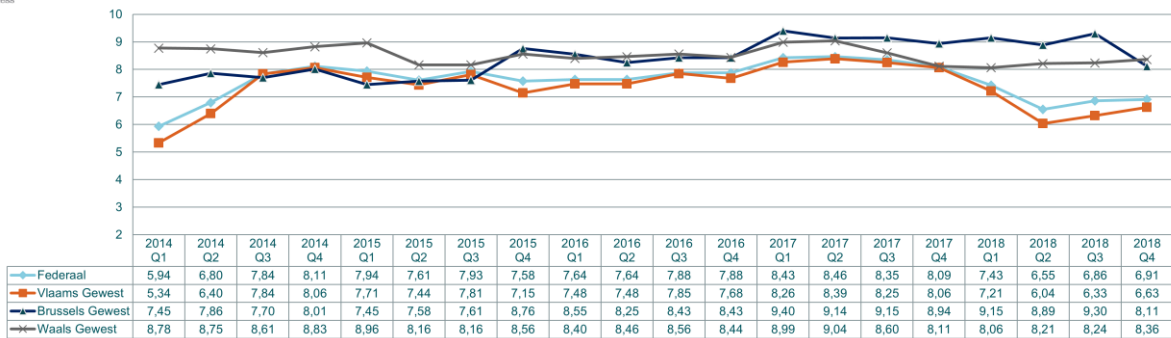
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 4158  
met betaalervaringen: 1872  
% dekking: 45,0%

### Reparatie en installatie van machines en apparaten



GRAYDON  
open in business

### Reparatie en installatie van machines en apparaten



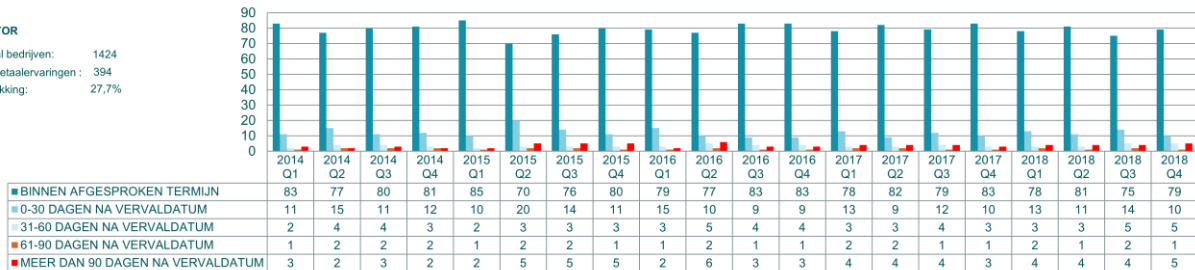
## Nace 35

GRAYDON  
open in business

### Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht

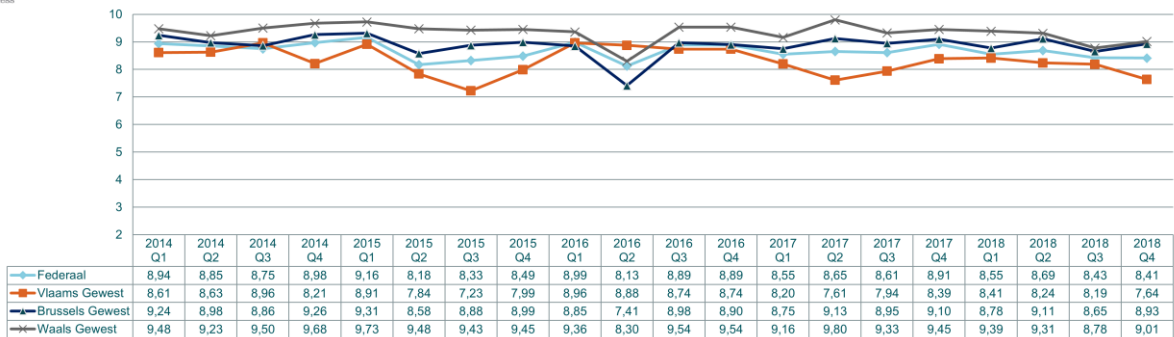
**SECTOR**

aantal bedrijven: 1424  
met betaalervaringen: 394  
% dekking: 27,7%



GRAYDON  
open in business

### Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht



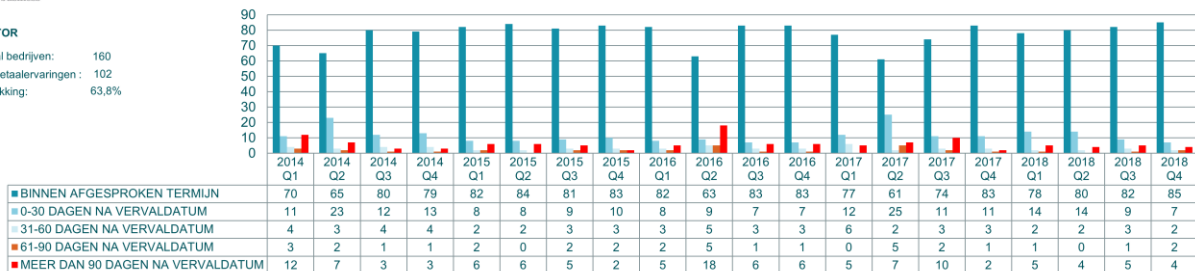
## Nace 36

GRAYDON  
open in business

### Winning, behandeling en distributie van water

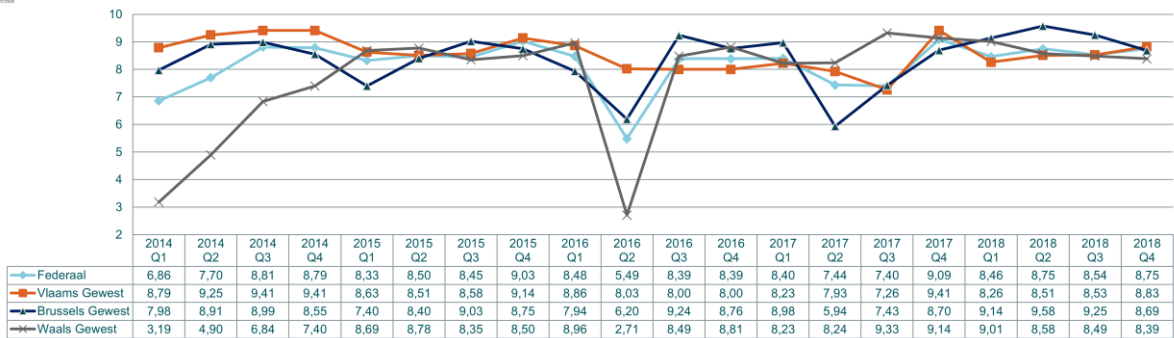
**SECTOR**

aantal bedrijven: 160  
met betaalervaringen: 102  
% dekking: 63,8%



GRAYDON  
open in business

### Winning, behandeling en distributie van water

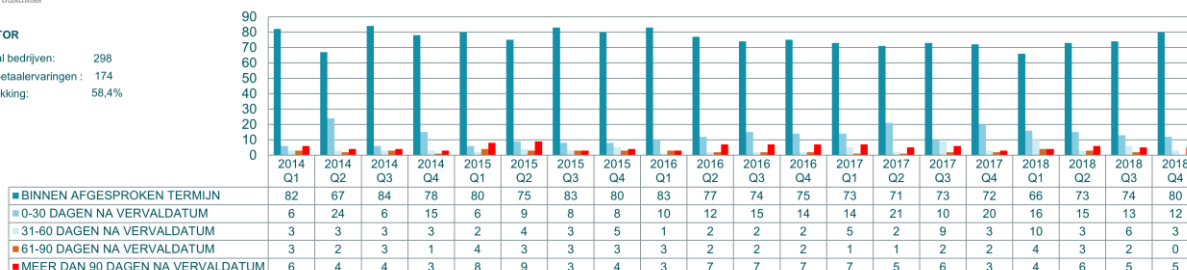


## Nace 37

GRAYDON  
open in business

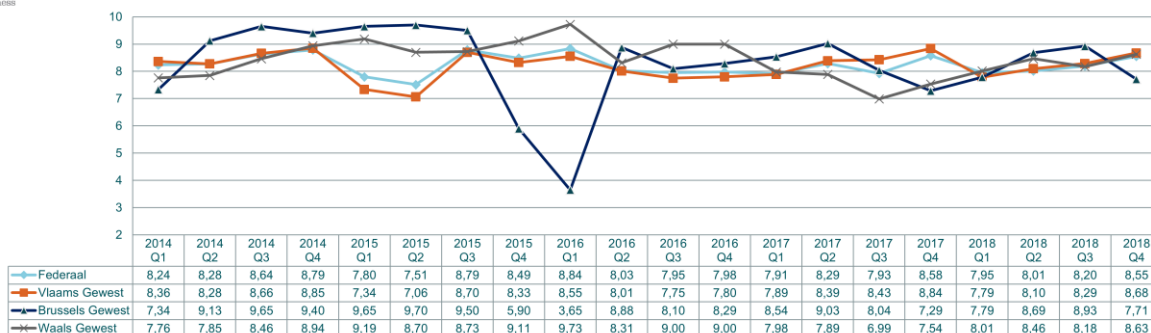
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 298  
met betaalvervalingen: 174  
% dekking: 58,4%

### Afvalwaterafvoer



GRAYDON  
open in business

### Afvalwaterafvoer

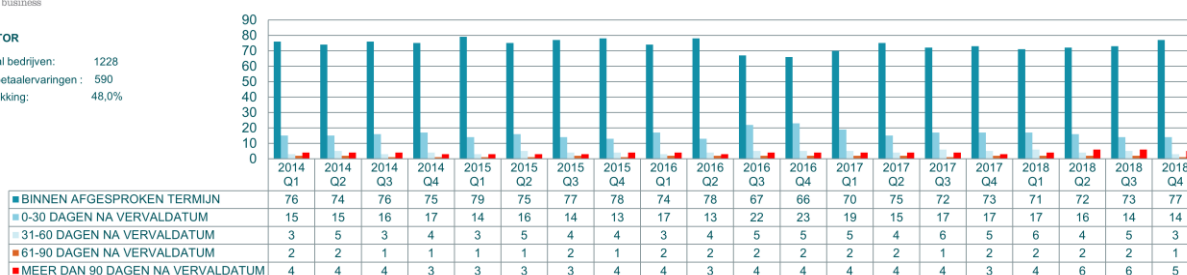


## Nace 38

GRAYDON  
open in business

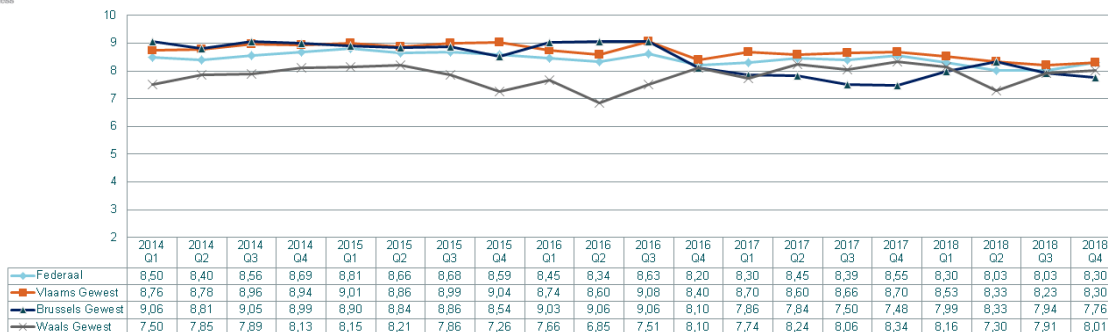
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 1228  
met betaalvervalingen: 590  
% dekking: 48,0%

### Inzameling, verwerking en verwijdering van afval; terugwinning



GRAYDON  
open in business

### Inzameling, verwerking en verwijdering van afval; terugwinning



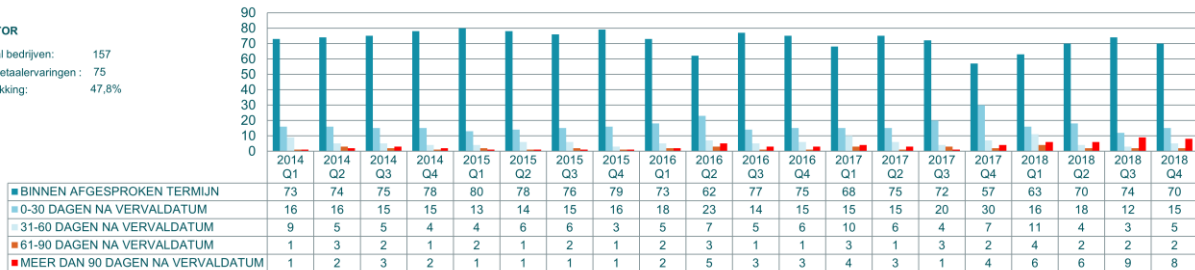
## Nace 39

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

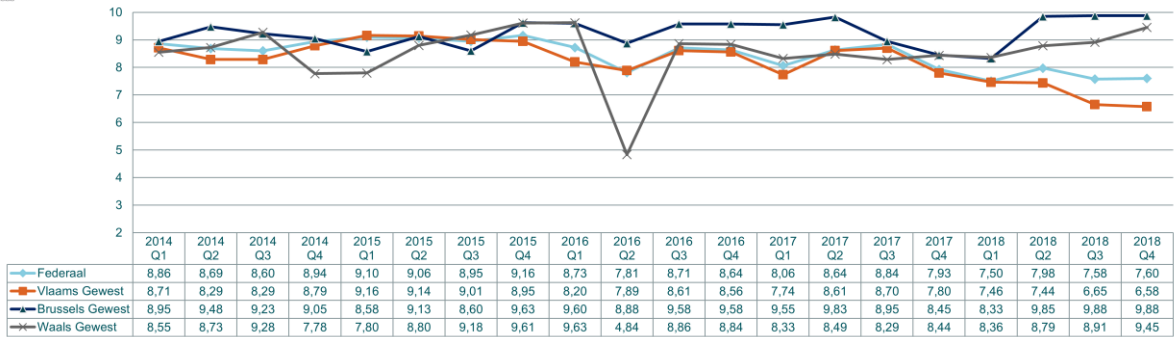
aantal bedrijven: 157  
met betaalvervingen: 75  
% dekking: 47,8%

### Sanering en ander afvalbeheer



GRAYDON  
open in business

### Sanering en ander afvalbeheer



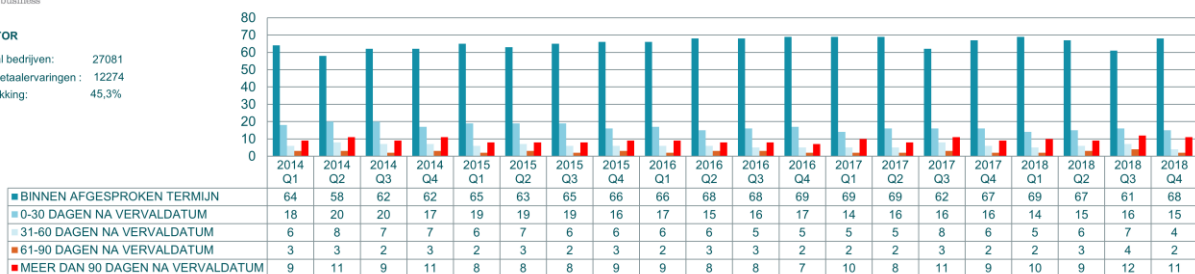
## Nace 41

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

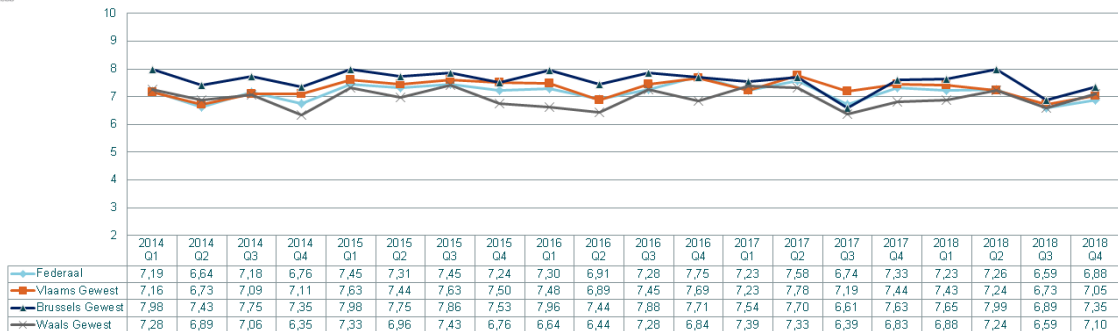
aantal bedrijven: 27081  
met betaalvervingen: 12274  
% dekking: 45,3%

### Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten



GRAYDON  
open in business

### Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten





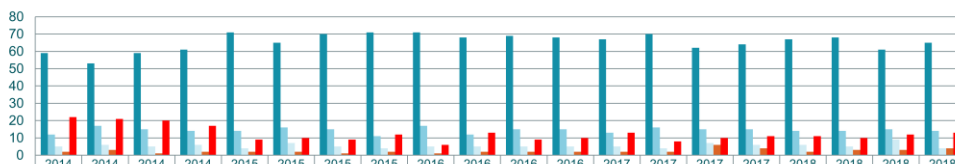
## Nace 42

GRAYDON  
open in business

### Weg- en waterbouw

**SECTOR**

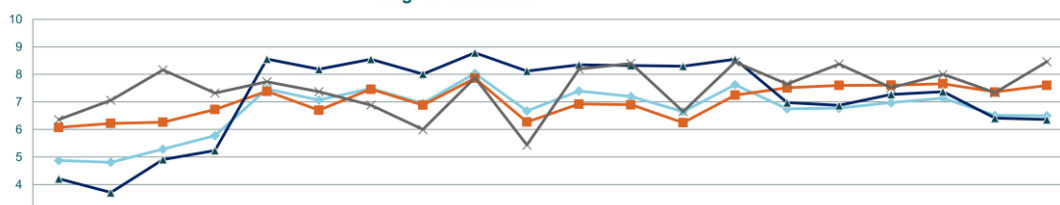
aantal bedrijven: 4633  
met betaalvervalingen: 1993  
% dekking: 43,0%



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN	59	53	59	61	71	65	70	71	71	68	69	68	67	70	62	64	67	68	61	65
0-30 DAGEN NA VERVALDATUM	12	17	15	14	14	16	15	11	17	12	15	15	13	16	15	15	14	14	15	14
31-60 DAGEN NA VERVALDATUM	5	6	5	6	4	7	5	4	5	5	5	5	5	4	7	6	6	5	9	4
61-90 DAGEN NA VERVALDATUM	2	3	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	6	4	2	3	3	4
MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM	22	21	20	17	9	10	9	12	6	13	9	10	13	8	10	11	11	10	12	13

GRAYDON  
open in business

### Weg- en waterbouw



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
Federaal	4,88	4,81	5,29	5,78	7,48	7,08	7,49	6,95	8,04	6,68	7,40	7,20	6,65	7,63	6,75	6,78	6,98	7,14	6,51	6,50
Vlaams Gewest	6,08	6,23	6,26	6,73	7,39	6,70	7,46	6,89	7,86	6,28	6,93	6,90	6,25	7,25	7,51	7,60	7,61	7,66	7,36	7,60
Brussels Gewest	4,21	3,71	4,91	5,24	8,56	8,19	8,55	8,01	8,79	8,13	8,35	8,33	8,30	8,55	6,98	6,88	7,28	7,38	6,41	6,36
Waals Gewest	6,36	7,06	8,16	7,33	7,74	7,38	6,89	6,00	7,88	5,44	8,20	8,40	6,65	8,45	7,65	8,38	7,51	8,00	7,34	8,46

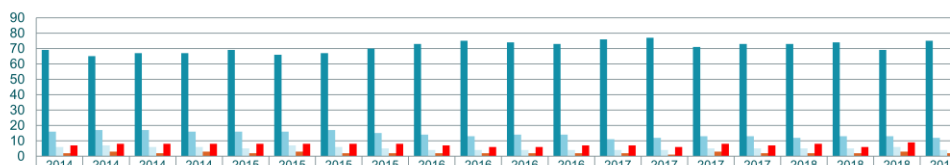
## Nace 43

GRAYDON  
open in business

### Gespecialiseerde bouwerkzaamheden

**SECTOR**

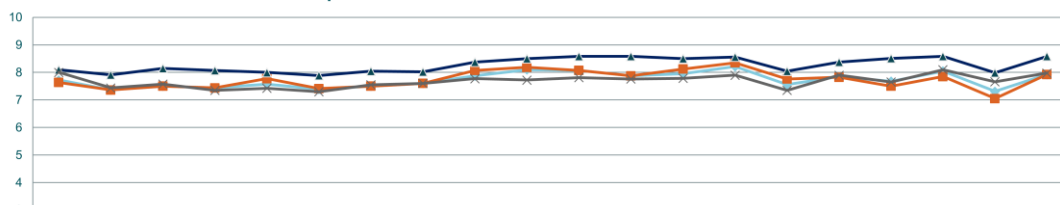
aantal bedrijven: 100315  
met betaalvervalingen: 55646  
% dekking: 55,5%



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN	69	65	67	67	69	66	67	70	73	75	74	73	76	77	71	73	73	74	69	75
0-30 DAGEN NA VERVALDATUM	16	17	17	16	16	16	17	15	14	13	14	14	11	12	13	13	12	13	13	12
31-60 DAGEN NA VERVALDATUM	6	7	6	6	5	7	6	5	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	6	4
61-90 DAGEN NA VERVALDATUM	2	3	2	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	1	3	2	2	2	3	2
MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM	7	8	8	8	8	8	8	8	7	6	6	7	7	6	8	7	8	6	9	7

GRAYDON  
open in business

### Gespecialiseerde bouwerkzaamheden



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
Federaal	7,73	7,36	7,50	7,44	7,58	7,39	7,50	7,60	7,88	8,10	8,08	7,88	7,95	8,21	7,56	7,85	7,68	8,05	7,31	7,93
Vlaams Gewest	7,64	7,36	7,50	7,44	7,78	7,41	7,50	7,60	8,08	8,19	8,08	7,88	8,13	8,35	7,76	7,83	7,50	7,85	7,05	7,93
Brussels Gewest	8,10	7,91	8,15	8,08	8,00	7,89	8,05	8,03	8,38	8,50	8,59	8,59	8,50	8,56	8,05	8,38	8,51	8,59	7,99	8,59
Waals Gewest	8,00	7,44	7,58	7,35	7,43	7,30	7,55	7,60	7,78	7,73	7,81	7,76	7,79	7,90	7,35	7,90	7,65	8,10	7,66	7,98

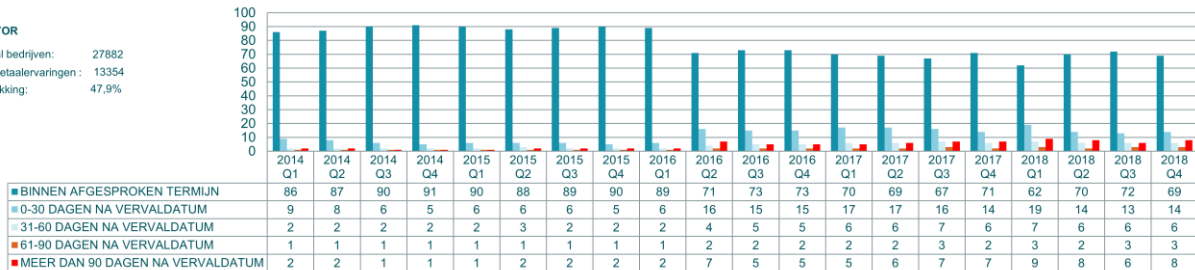
## Nace 45

GRAYDON  
open in business

### Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen

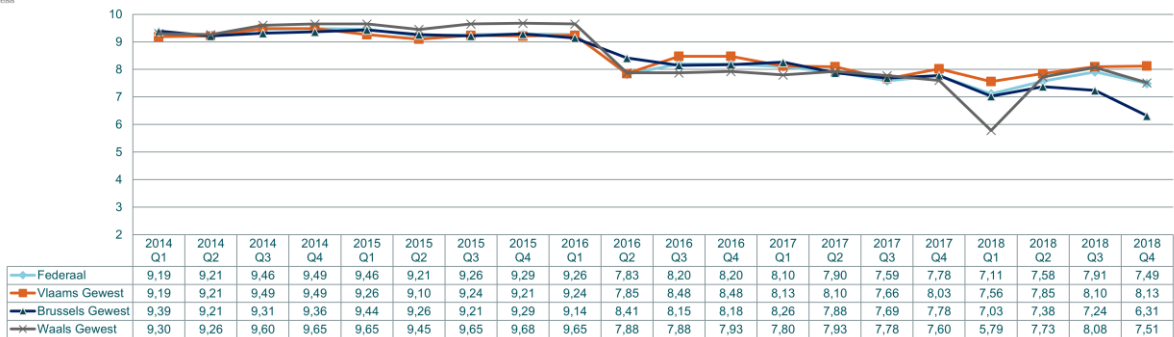
**SECTOR**

aantal bedrijven: 27882  
met betaalervaringen: 13354  
% dekking: 47,9%



GRAYDON  
open in business

### Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen



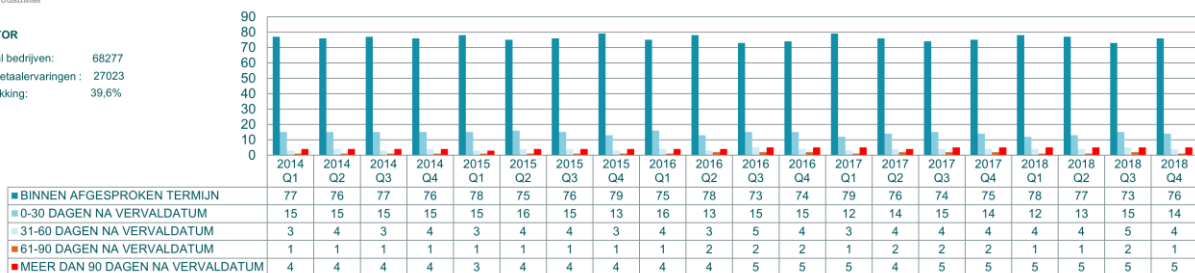
## Nace 46

GRAYDON  
open in business

### Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen

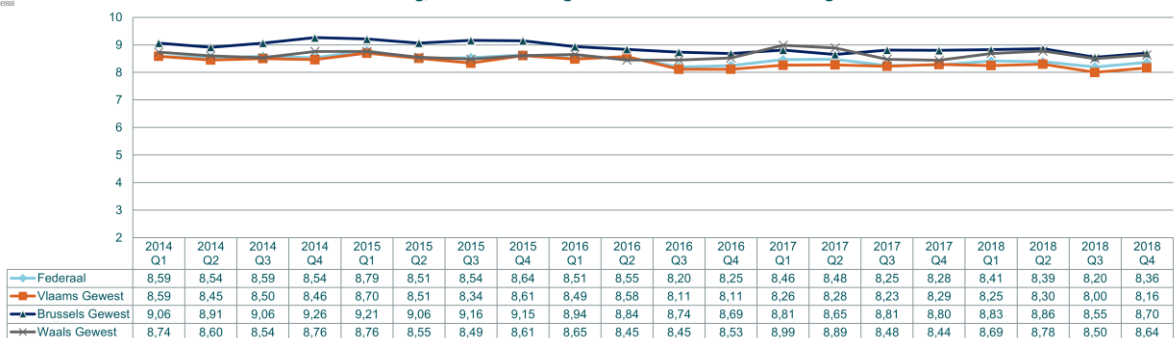
**SECTOR**

aantal bedrijven: 68277  
met betaalervaringen: 27023  
% dekking: 39,6%



GRAYDON  
open in business

### Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen



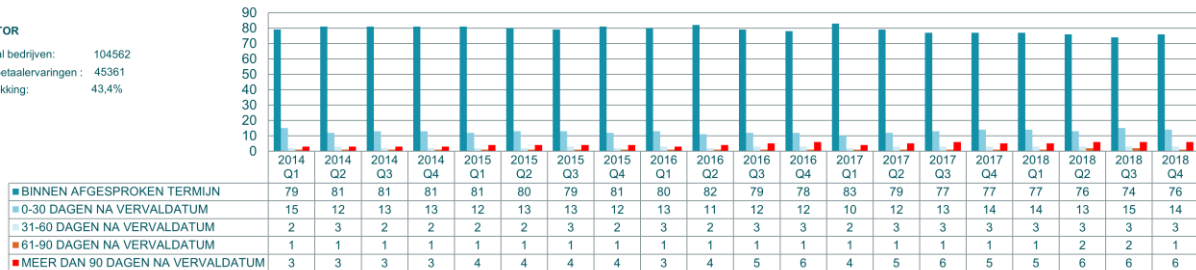
## Nace 47

GRAYDON  
open in business

### Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen

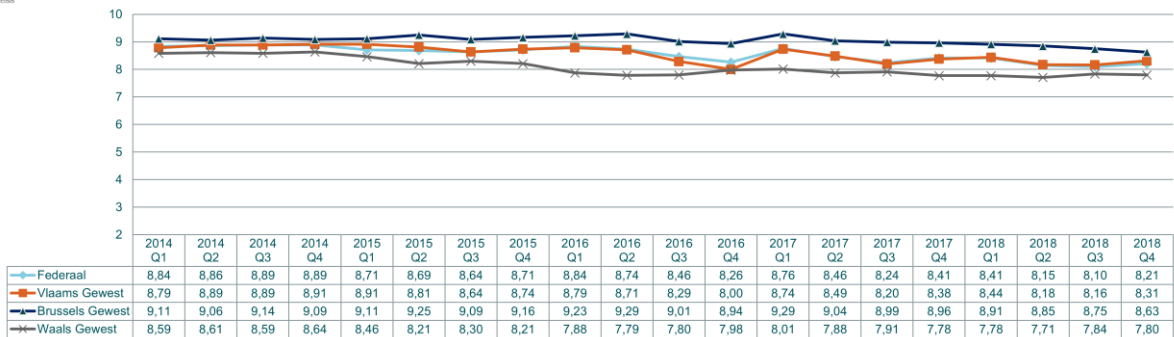
**SECTOR**

aantal bedrijven: 104562  
met betaalervaringen: 45361  
% dekking: 43,4%



GRAYDON  
open in business

### Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen



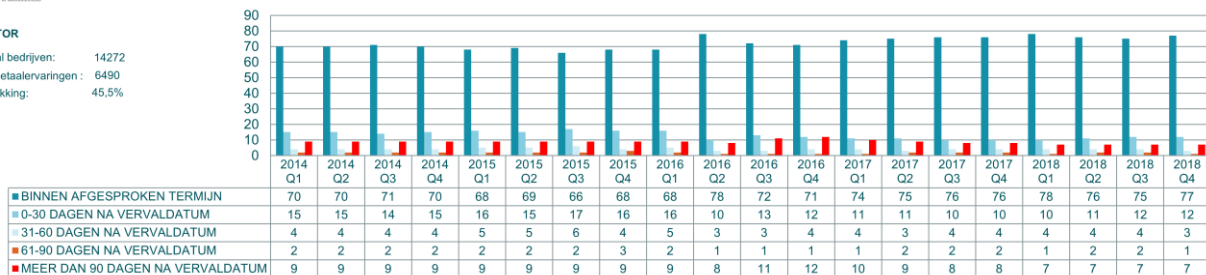
## Nace 49

GRAYDON  
open in business

### Vervoer te land en vervoer via pijpleidingen

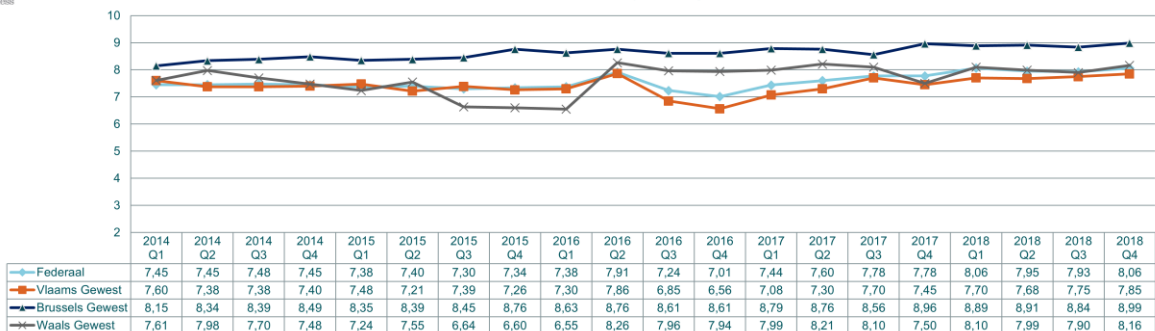
**SECTOR**

aantal bedrijven: 14272  
met betaalervaringen: 6490  
% dekking: 45,5%



GRAYDON  
open in business

### Vervoer te land en vervoer via pijpleidingen



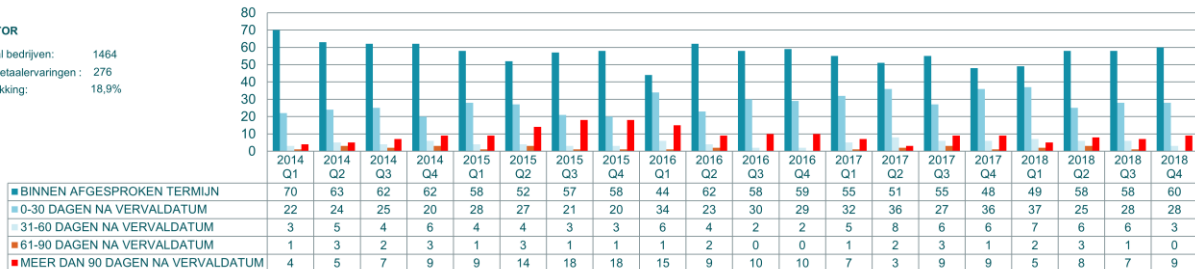
## Nace 50

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

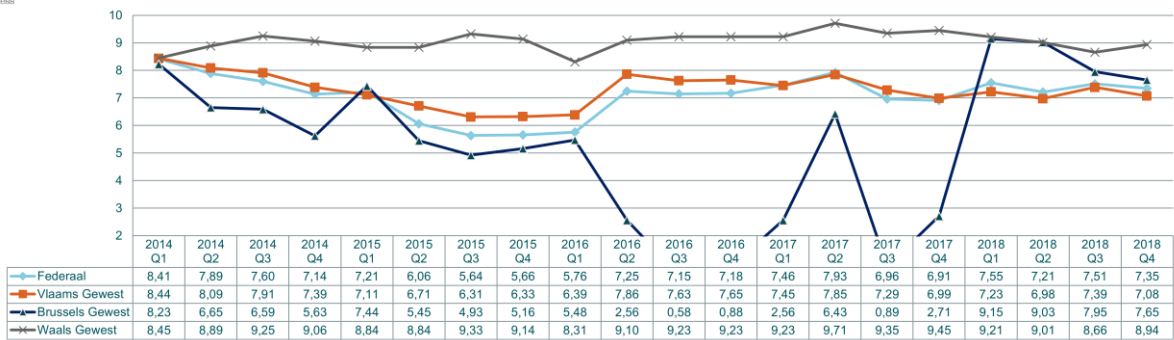
aantal bedrijven: 1464  
met betaalvervalingen: 276  
% dekking: 18,9%

### Vervoer over water



GRAYDON  
open in business

### Vervoer over water



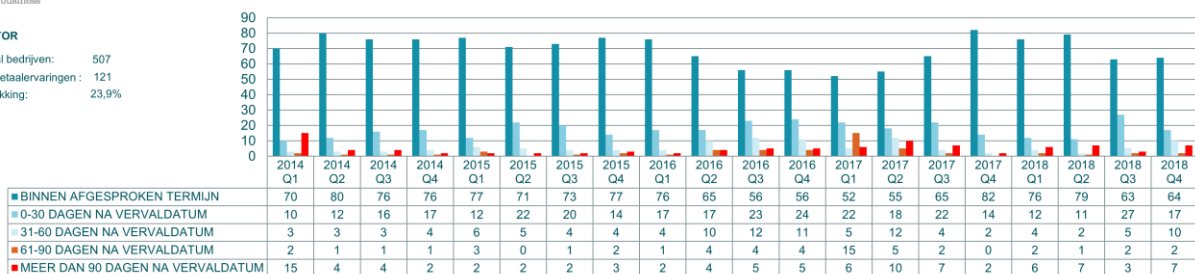
## Nace 51

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

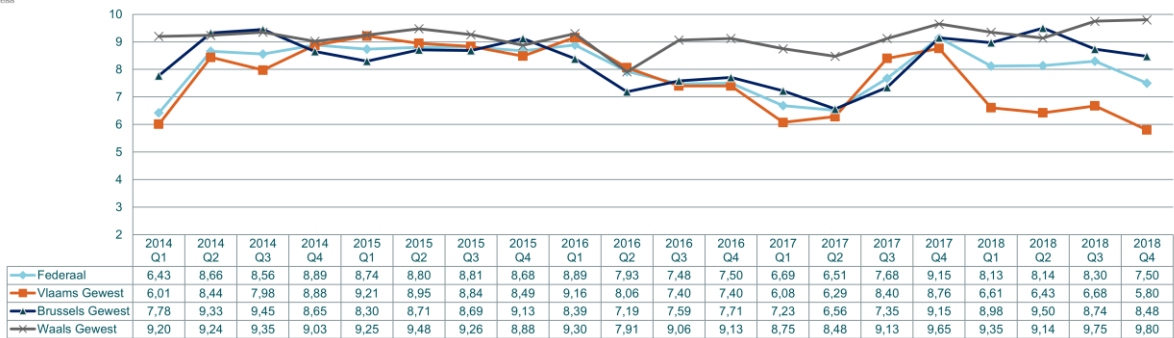
aantal bedrijven: 507  
met betaalvervalingen: 121  
% dekking: 23,9%

### Luchtvaart



GRAYDON  
open in business

### Luchtvaart

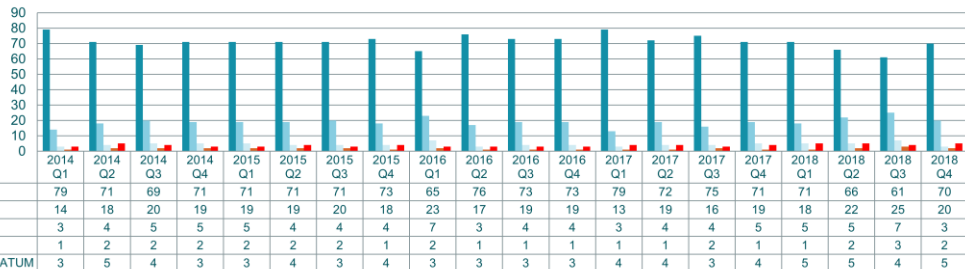


## Nace 52

GRAYDON  
open in business

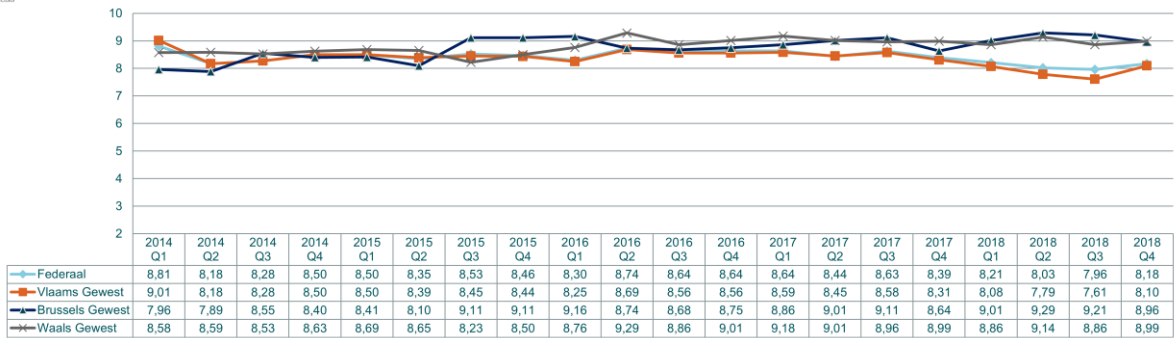
### Opslag en vervoerondersteunende activiteiten

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 5274  
met betaalveringen: 2109  
% dekking: 40,0%



GRAYDON  
open in business

### Opslag en vervoerondersteunende activiteiten

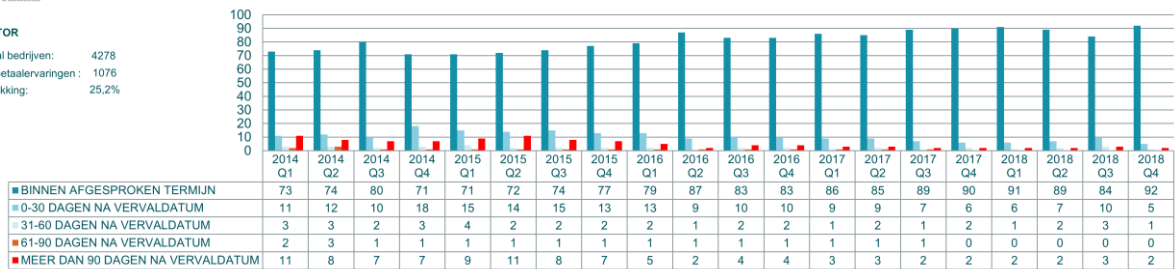


## Nace 53

GRAYDON  
open in business

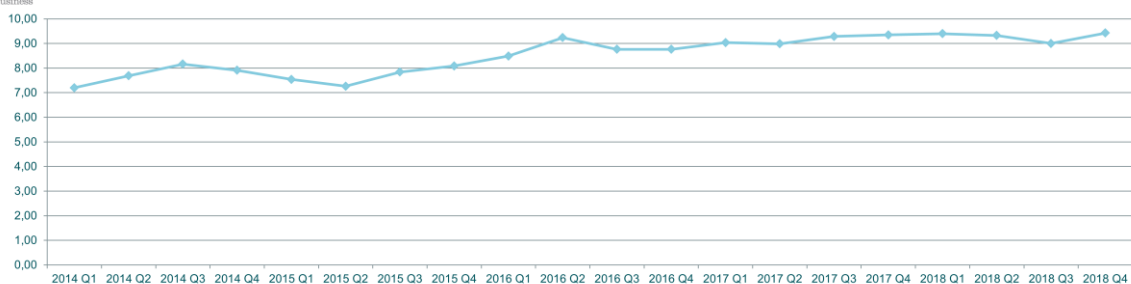
### Posterijen en koeriers

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 4278  
met betaalveringen: 1076  
% dekking: 25,2%



GRAYDON  
open in business

### Posterijen en koeriers



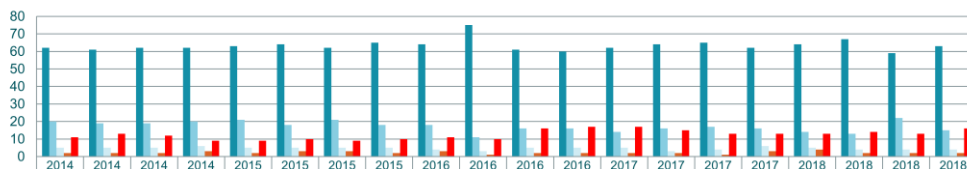
## Nace 55

GRAYDON  
open in business

### SECTOR

aantal bedrijven: 5478  
met betaalvervalingen: 2654  
% dekking: 48,4%

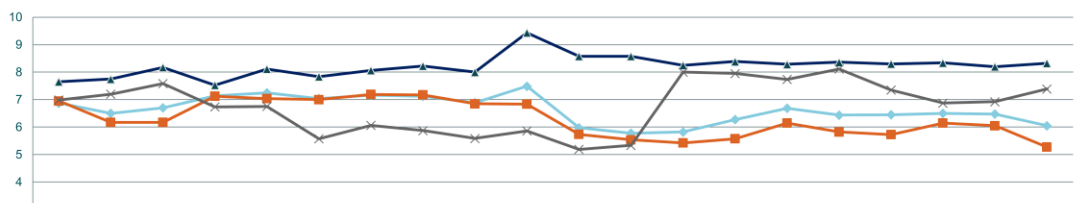
### Verschaffen van accommodatie



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN	62	61	62	62	63	64	62	65	64	75	61	60	62	64	65	62	64	67	59	63
0-30 DAGEN NA VERVALDATUM	20	19	19	20	21	18	21	18	18	11	16	16	14	16	17	16	14	13	22	15
31-60 DAGEN NA VERVALDATUM	5	5	5	6	5	5	5	5	4	3	5	5	5	3	4	6	5	4	4	4
61-90 DAGEN NA VERVALDATUM	2	2	2	3	2	3	3	2	3	1	2	2	2	2	1	3	4	2	2	2
MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM	11	13	12	9	9	10	9	10	11	10	16	17	17	15	13	13	13	14	13	16

GRAYDON  
open in business

### Verschaffen van accommodatie



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
Federaal	6,88	6,50	6,70	7,14	7,25	7,04	7,16	7,13	6,89	7,49	5,98	5,78	5,83	6,28	6,69	6,44	6,45	6,50	6,48	6,05
Vlaams Gewest	6,95	6,18	6,18	7,13	7,04	7,00	7,19	7,18	6,85	6,84	5,74	5,54	5,43	5,58	6,15	5,83	5,73	6,15	6,05	5,28
Brussels Gewest	7,65	7,75	8,18	7,53	8,11	7,84	8,06	8,23	8,00	9,44	8,58	8,58	8,25	8,39	8,29	8,36	8,30	8,34	8,20	8,33
Waals Gewest	6,99	7,20	7,59	6,74	6,75	5,58	6,06	5,88	5,59	5,86	5,19	5,34	8,00	7,95	7,74	8,11	7,35	6,88	6,93	7,39

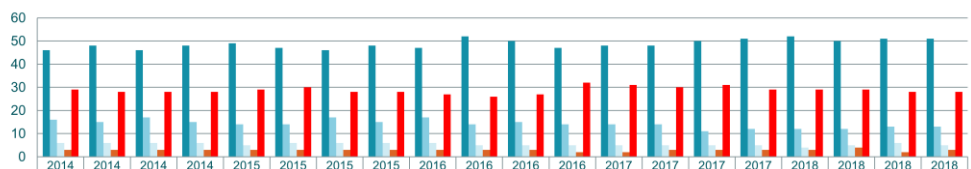
## Nace 56

GRAYDON  
open in business

### SECTOR

aantal bedrijven: 56504  
met betaalvervalingen: 31904  
% dekking: 56,5%

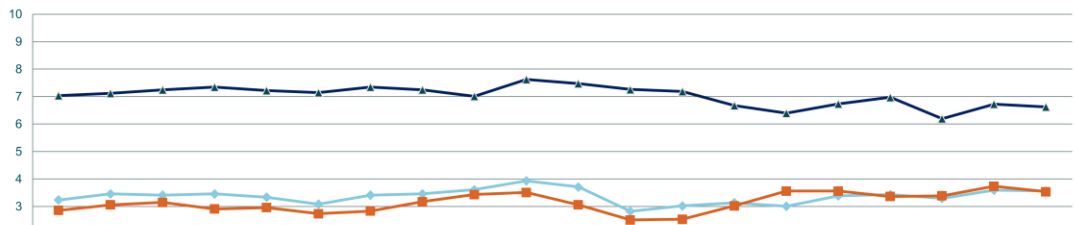
### Eet- en drinkgelegenheden



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN	46	48	46	48	49	47	46	48	47	52	50	47	48	48	50	51	52	50	51	51
0-30 DAGEN NA VERVALDATUM	16	15	17	15	14	14	17	15	17	14	15	14	14	14	11	12	12	12	13	13
31-60 DAGEN NA VERVALDATUM	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	5	5	5	5	5	5	4	5	6	5
61-90 DAGEN NA VERVALDATUM	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	3	3	4	2	3
MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM	29	28	28	28	29	30	28	28	27	26	27	32	31	30	31	29	29	29	28	28

GRAYDON  
open in business

### Eet- en drinkgelegenheden



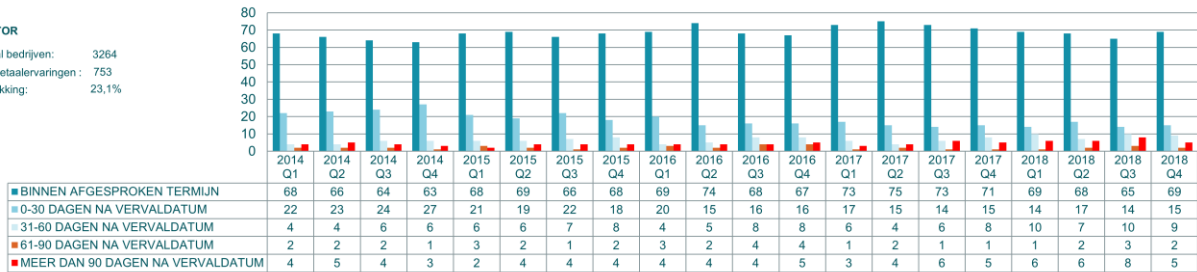
	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
Federaal	3,24	3,46	3,41	3,46	3,34	3,09	3,41	3,46	3,61	3,94	3,71	2,83	3,03	3,14	3,01	3,39	3,44	3,30	3,60	3,56
Vlaams Gewest	2,86	3,06	3,15	2,91	2,96	2,74	2,84	3,18	3,44	3,51	3,06	2,51	2,54	3,03	3,56	3,56	3,36	3,39	3,74	3,54
Brussels Gewest	7,04	7,13	7,25	7,35	7,23	7,15	7,35	7,25	7,01	7,63	7,48	7,26	7,19	6,68	6,40	6,74	6,98	6,20	6,73	6,63
Waals Gewest	0,94	0,94	1,03	0,94	1,10	1,05	1,33	1,36	0,96	1,33	1,41	0,33	0,73	1,04	1,06	1,35	1,31	1,69	1,55	1,73

## Nace 58

GRAYDON  
open in business

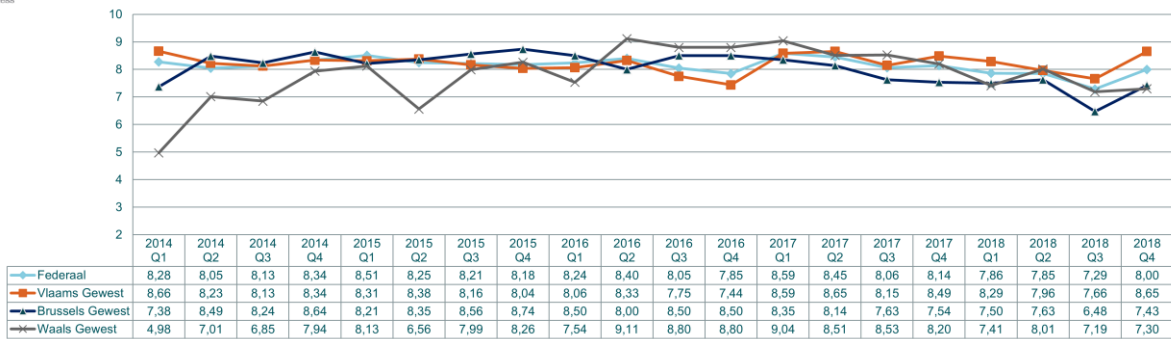
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 3264  
met betaaleveringen: 753  
% dekking: 23,1%

### Uitgeverijen



GRAYDON  
open in business

### Uitgeverijen

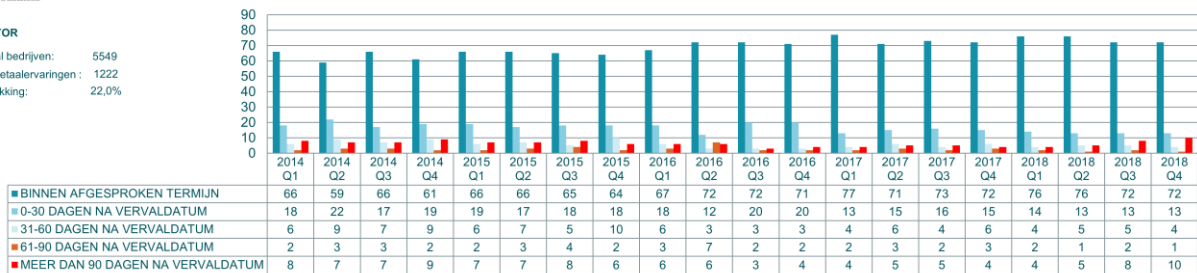


## Nace 59

GRAYDON  
open in business

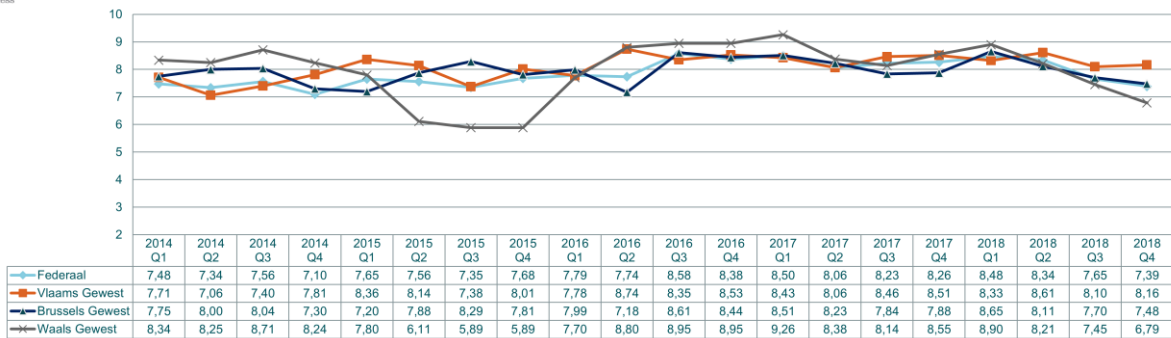
### Productie van films en video- en televisieprogramma's, maken van geluidsoptnamen en uitgeverijen van muziekopnamen

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 5549  
met betaaleveringen: 1222  
% dekking: 22,0%



GRAYDON  
open in business

### Productie van films en video- en televisieprogramma's, maken van geluidsoptnamen en uitgeverijen van muziekopnamen



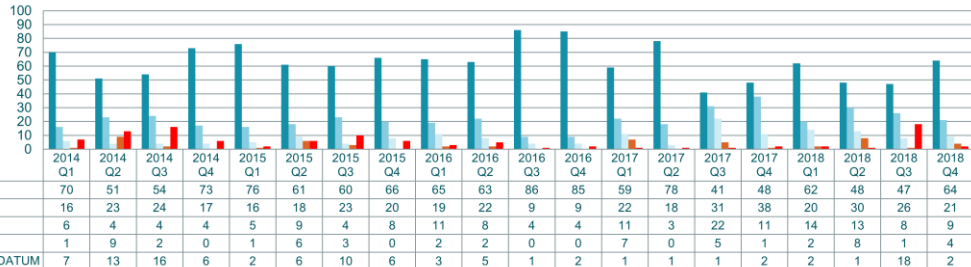
## Nace 60

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

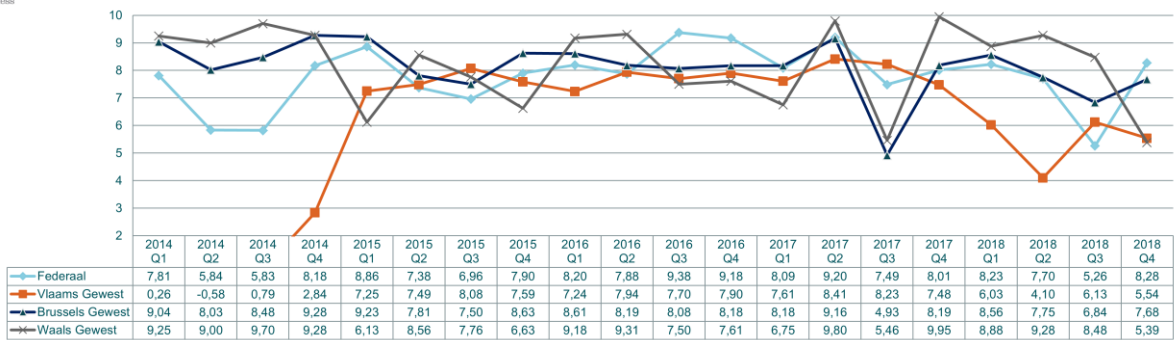
aantal bedrijven: 459  
met betaalvervalingen: 79  
% dekking: 17,2%

### Programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's



GRAYDON  
open in business

### Programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's



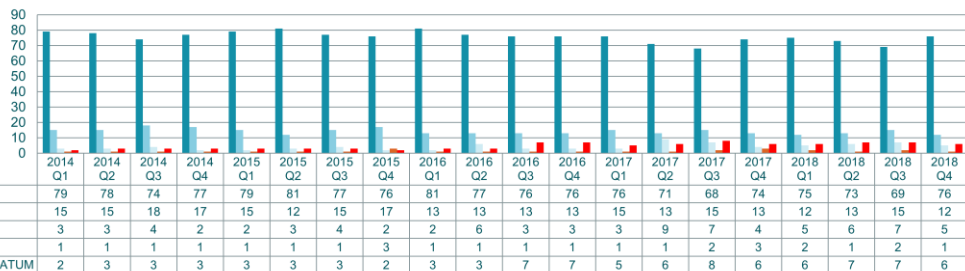
## Nace 61

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

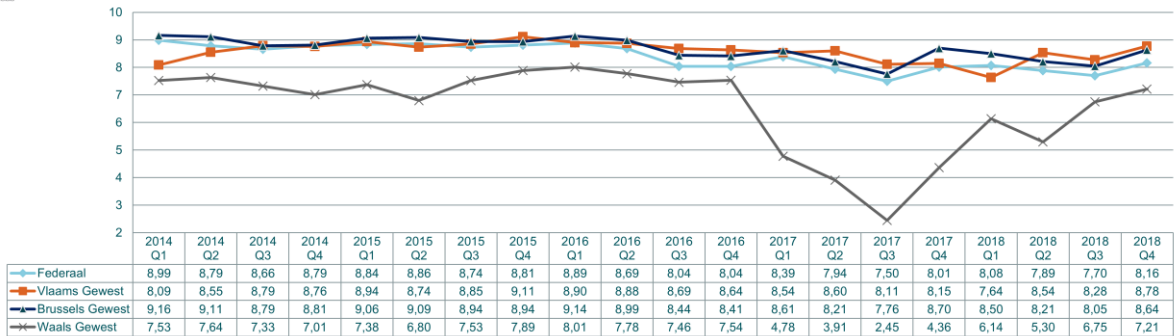
aantal bedrijven: 4191  
met betaalvervalingen: 839  
% dekking: 20,0%

### Telecommunicatie



GRAYDON  
open in business

### Telecommunicatie





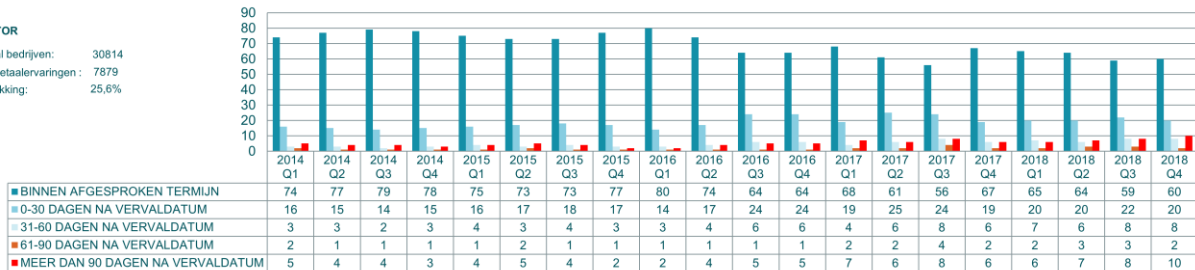
## Nace 62

GRAYDON  
open in business

### Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, computerconsultancy-activiteiten en aanverwante activiteiten

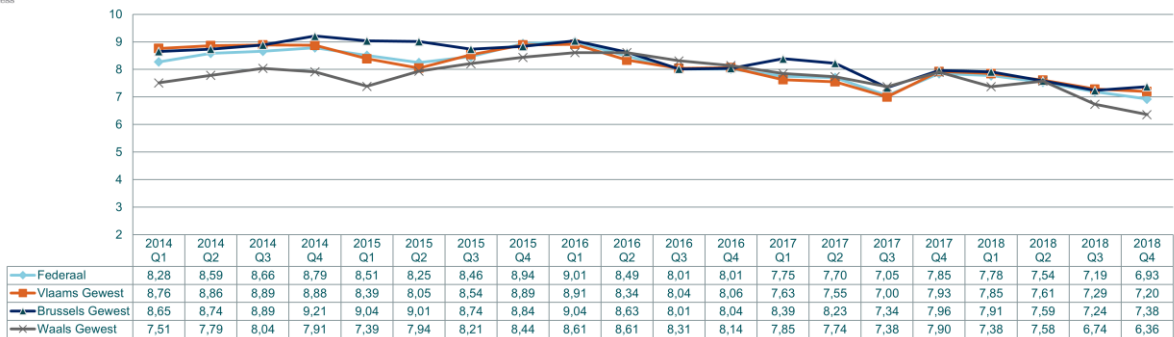
**SECTOR**

aantal bedrijven: 30814  
met betaalervaringen: 7879  
% dekking: 25,6%



GRAYDON  
open in business

### Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, computerconsultancy-activiteiten en aanverwante activiteiten



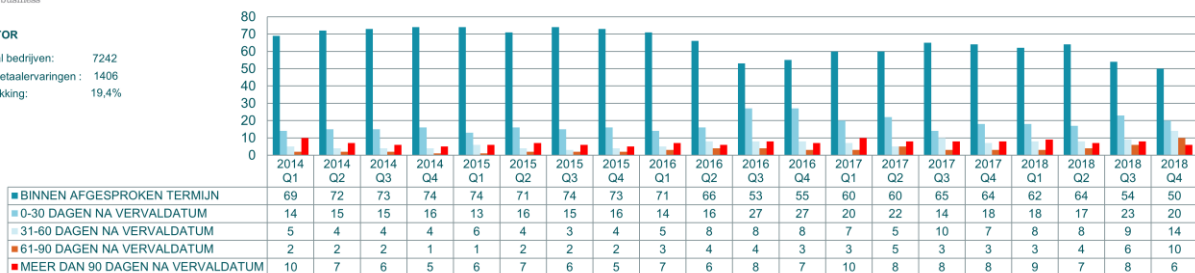
## Nace 63

GRAYDON  
open in business

### Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie

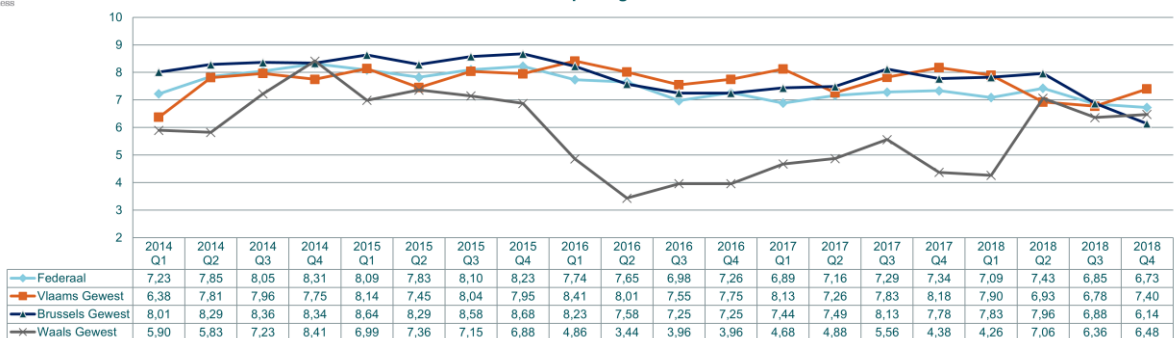
**SECTOR**

aantal bedrijven: 7242  
met betaalervaringen: 1406  
% dekking: 19,4%



GRAYDON  
open in business

### Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie

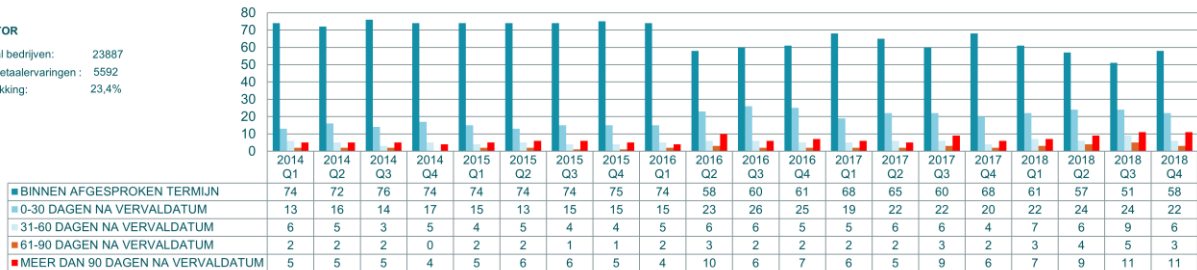


## Nace 64

GRAYDON  
open in business

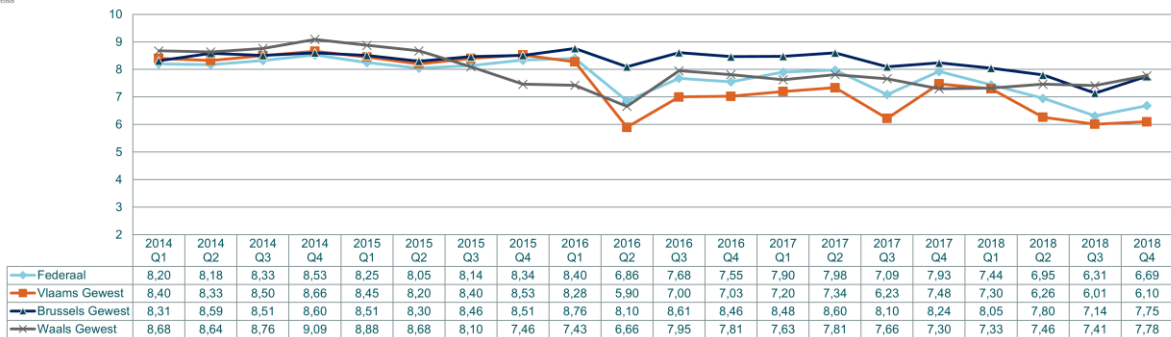
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 23887  
met betaalvervalingen: 5592  
% dekking: 23,4%

### Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen



GRAYDON  
open in business

### Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen

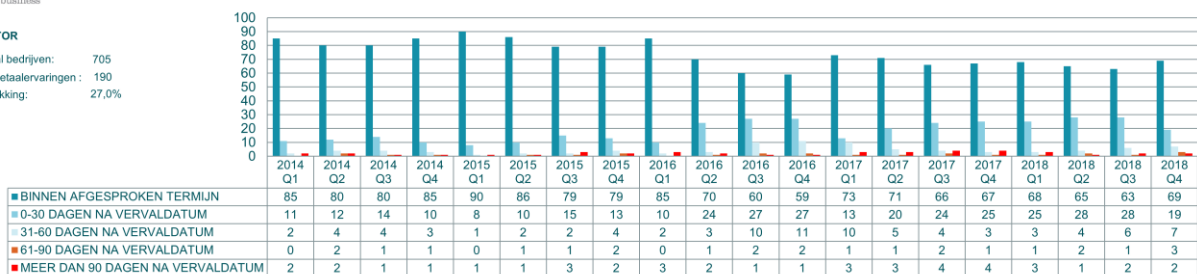


## Nace 65

GRAYDON  
open in business

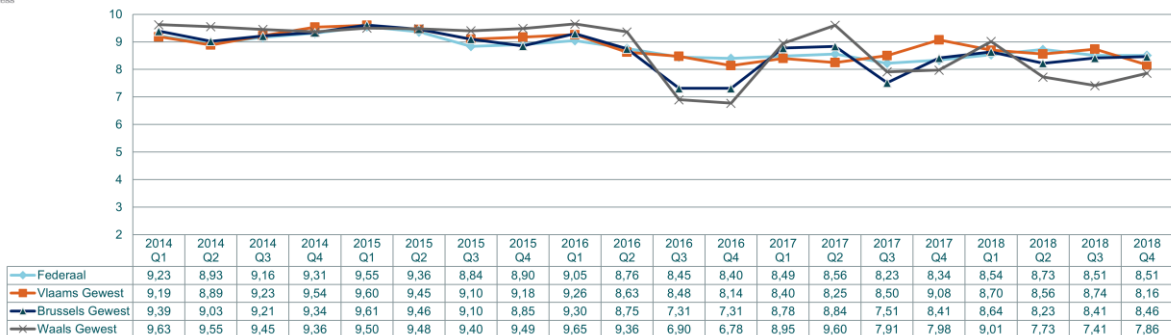
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 705  
met betaalvervalingen: 190  
% dekking: 27,0%

### Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen



GRAYDON  
open in business

### Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen

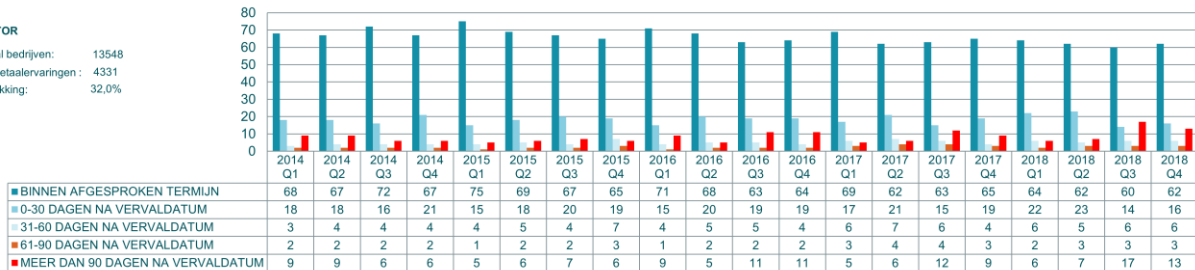


## Nace 66

GRAYDON  
open in business

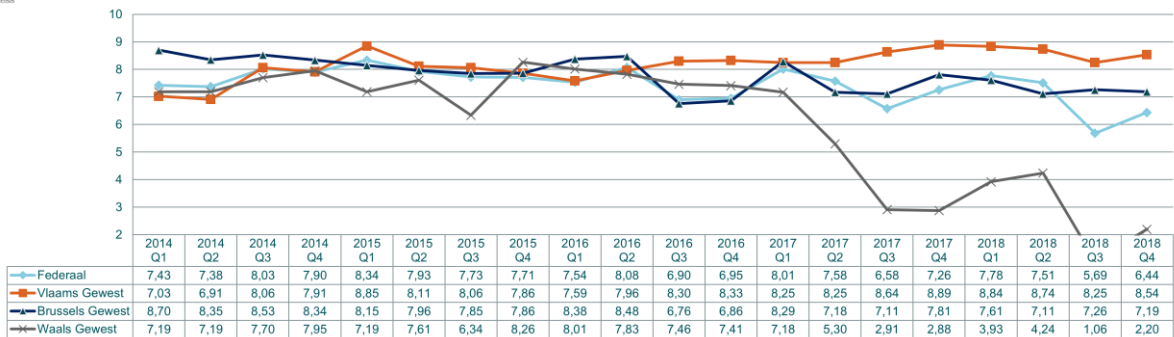
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 13548  
met betaalvervalingen: 4331  
% dekking: 32,0%

### Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen



GRAYDON  
open in business

### Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen

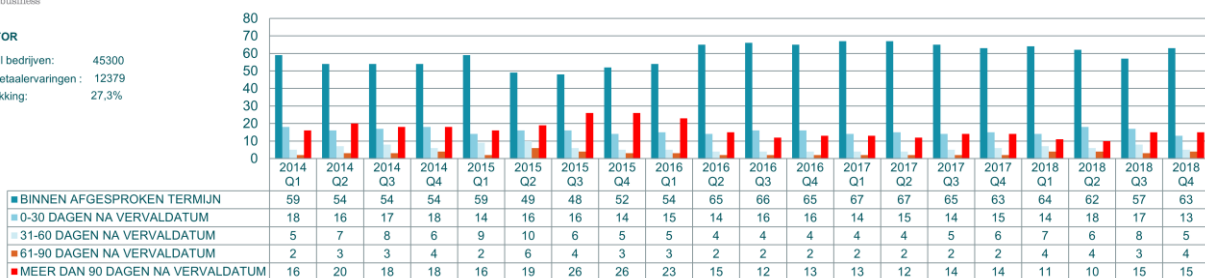


## Nace 68

GRAYDON  
open in business

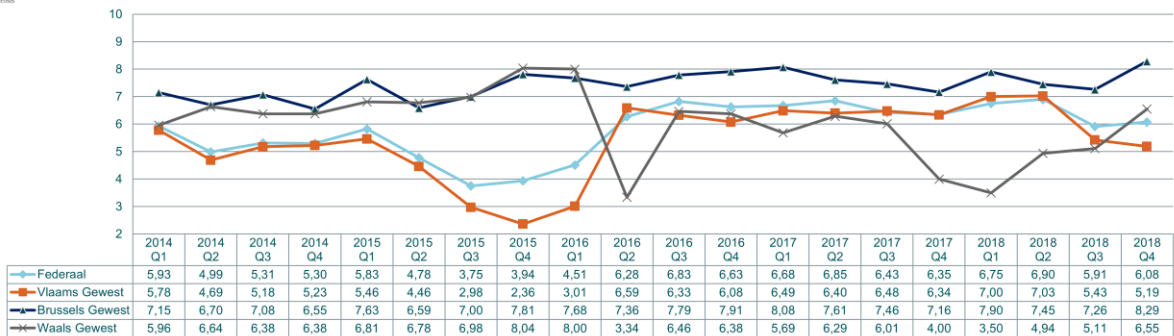
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 45300  
met betaalvervalingen: 12379  
% dekking: 27,3%

### Exploitatie van en handel in onroerend goed



GRAYDON  
open in business

### Exploitatie van en handel in onroerend goed



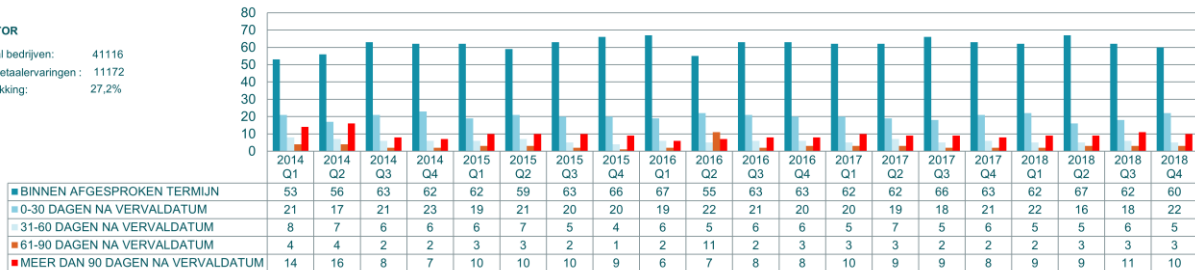
## Nace 69

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

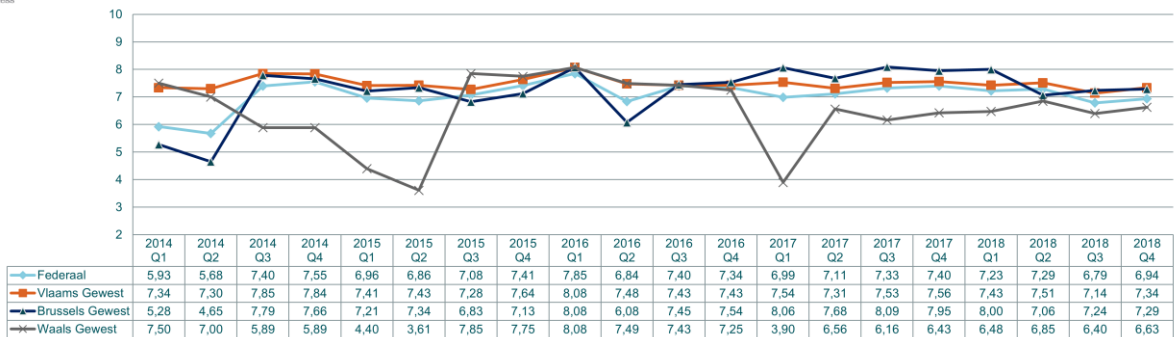
aantal bedrijven: 41116  
met betaalvervalingen: 11172  
% dekking: 27,2%

### Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening



GRAYDON  
open in business

### Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening



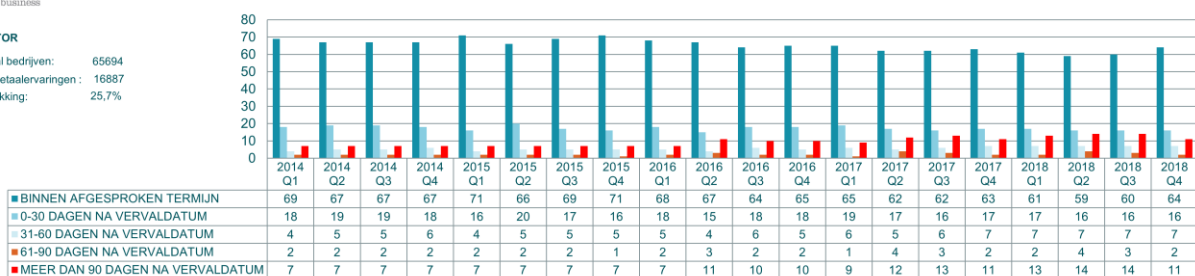
## Nace 70

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

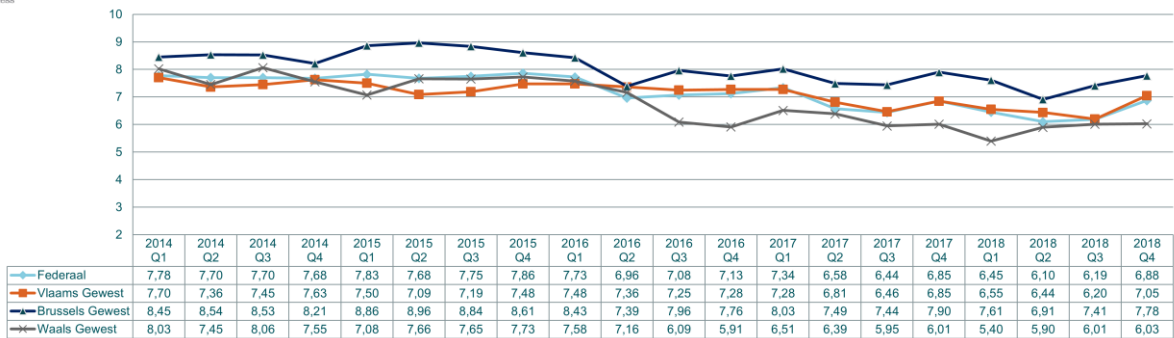
aantal bedrijven: 65694  
met betaalvervalingen: 16887  
% dekking: 25,7%

### Activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer



GRAYDON  
open in business

### Activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer

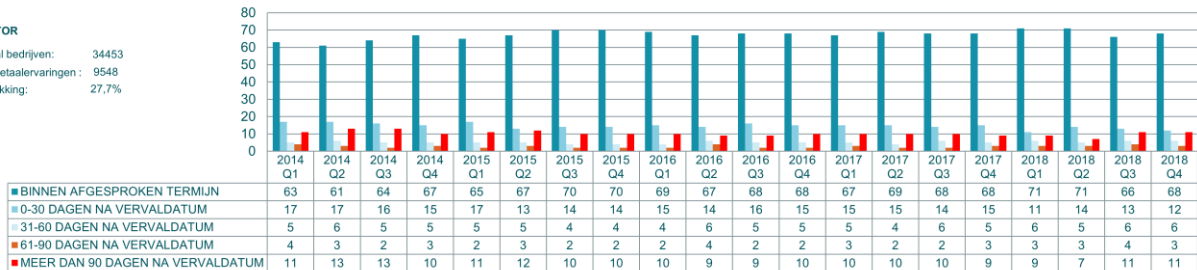


## Nace 71

GRAYDON  
open in business

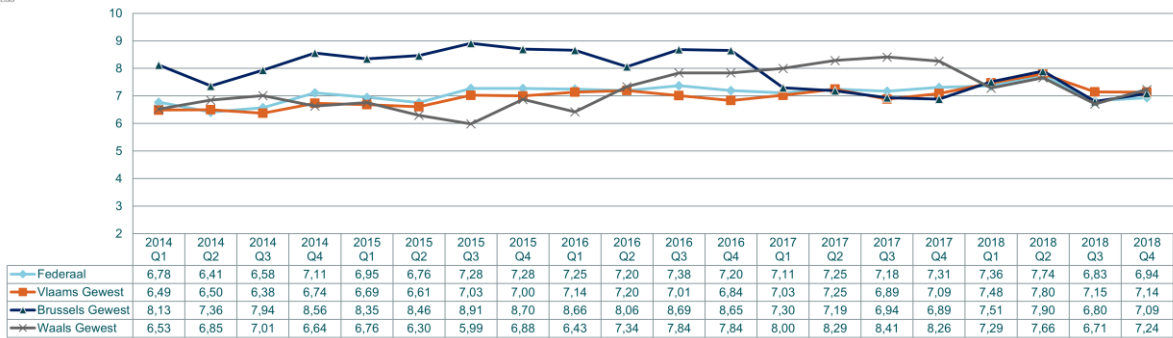
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 34453  
met betaalervaringen: 9548  
% dekking: 27,7%

### Architecten en ingenieurs; technische testen en toetsen



GRAYDON  
open in business

### Architecten en ingenieurs; technische testen en toetsen

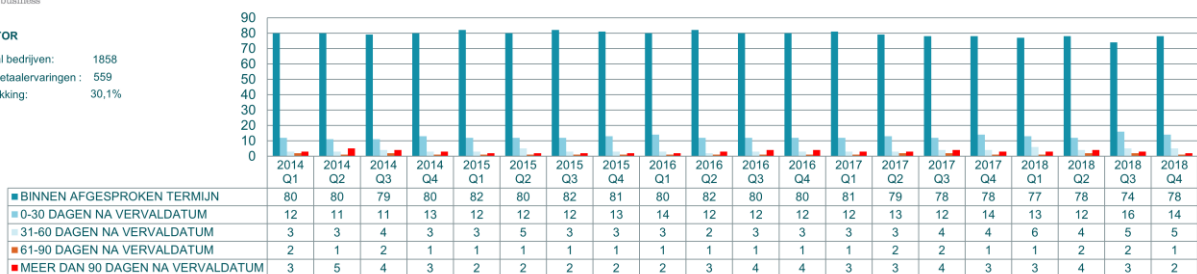


## Nace 72

GRAYDON  
open in business

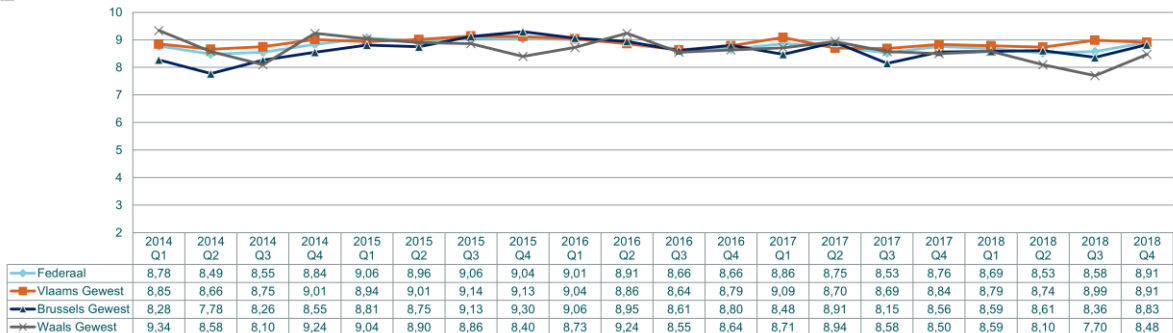
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 1858  
met betaalervaringen: 559  
% dekking: 30,1%

### Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied



GRAYDON  
open in business

### Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied

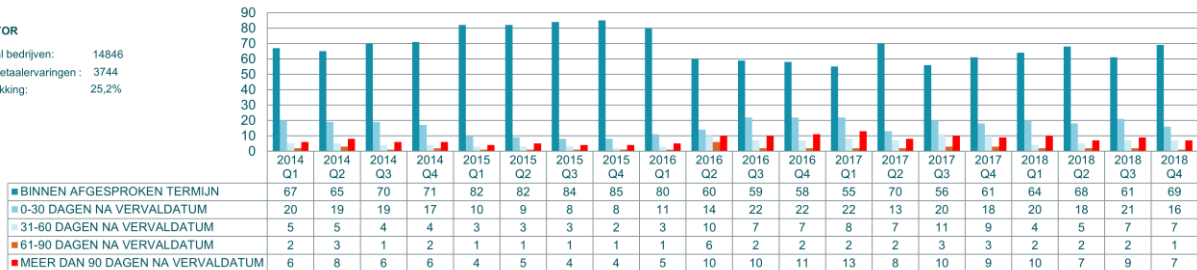


## Nace 73

GRAYDON  
open in business

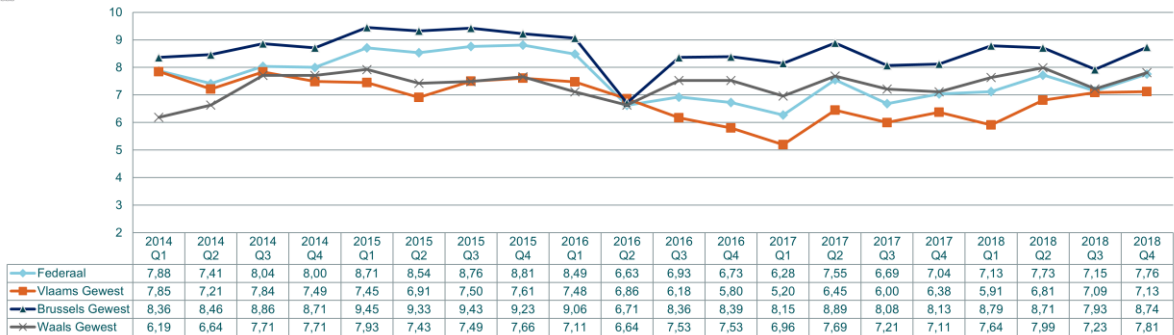
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 14846  
met betaallervaringen: 3744  
% dekking: 25,2%

### Reclamewezen en marktonderzoek



GRAYDON  
open in business

### Reclamewezen en marktonderzoek

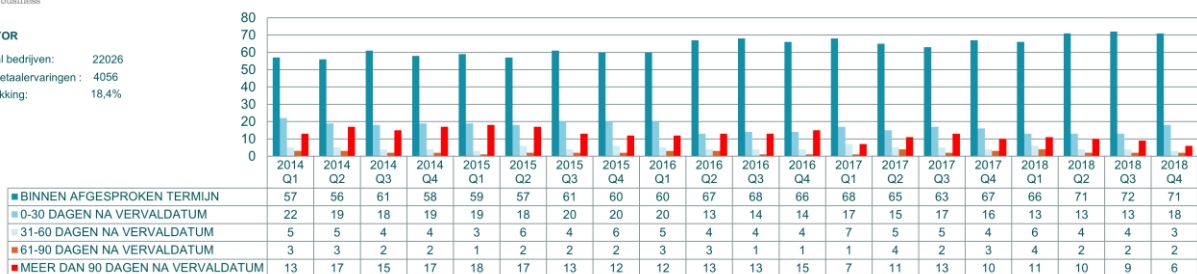


## Nace 74

GRAYDON  
open in business

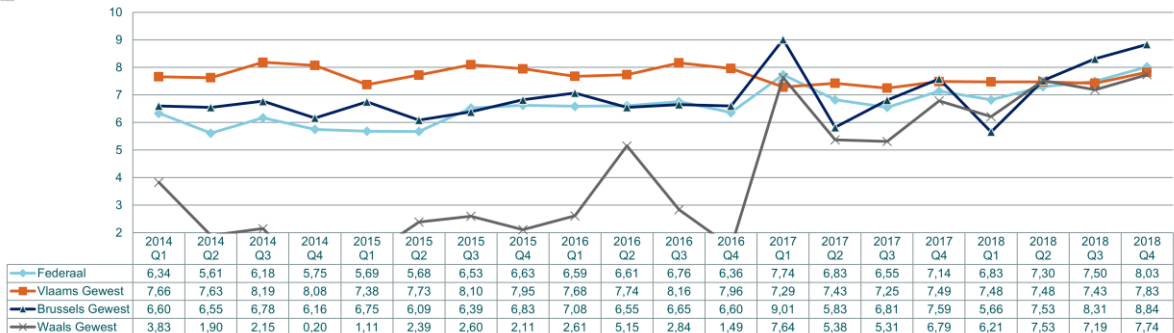
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 22026  
met betaallervaringen: 4056  
% dekking: 18,4%

### Overige gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten



GRAYDON  
open in business

### Overige gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten

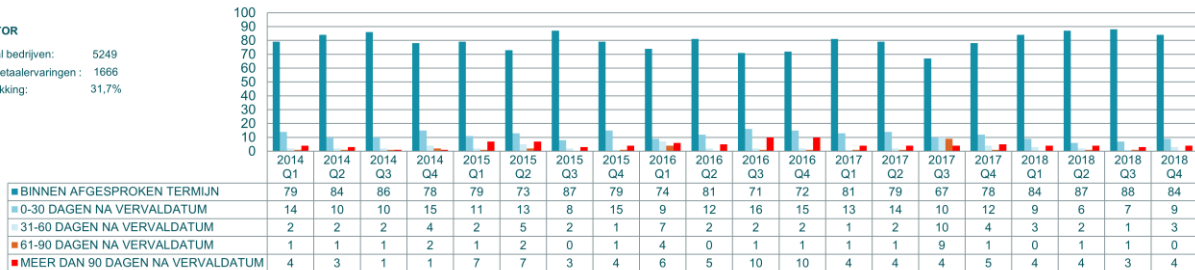


## Nace 75

GRAYDON  
open in business

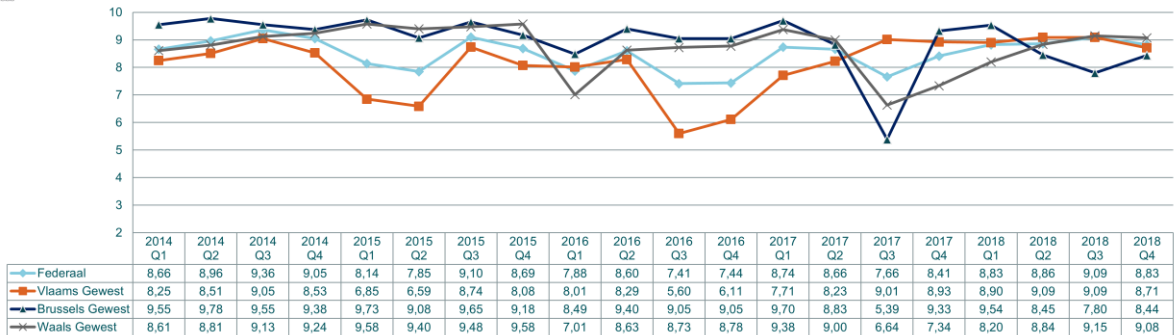
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 5249  
met betaalvervalingen: 1666  
% dekking: 31,7%

### Veterinaire diensten



GRAYDON  
open in business

### Veterinaire diensten

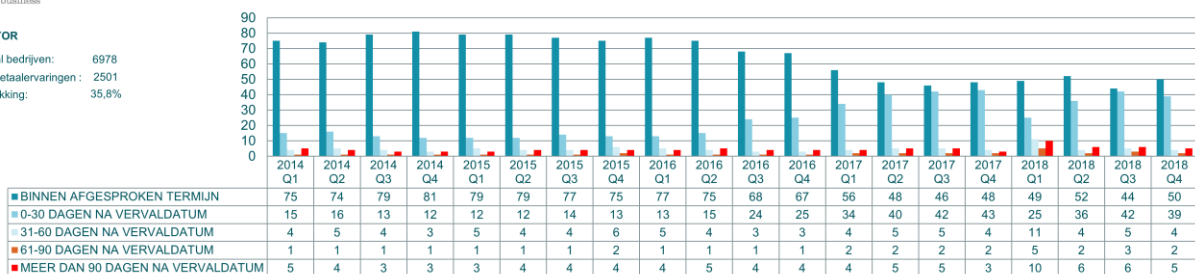


## Nace 77

GRAYDON  
open in business

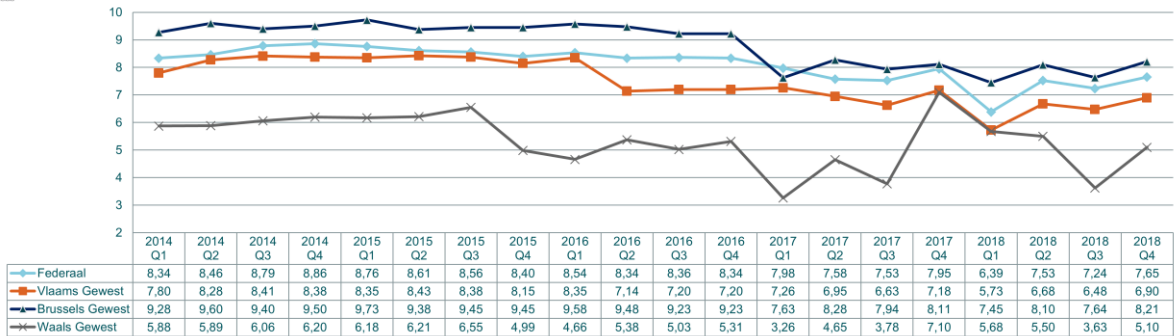
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 6978  
met betaalvervalingen: 2501  
% dekking: 35,8%

### Verhuur en lease



GRAYDON  
open in business

### Verhuur en lease

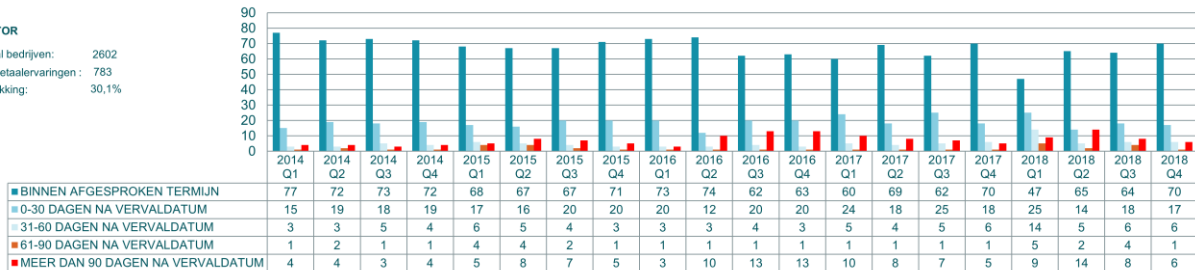


## Nace 78

GRAYDON  
open in business

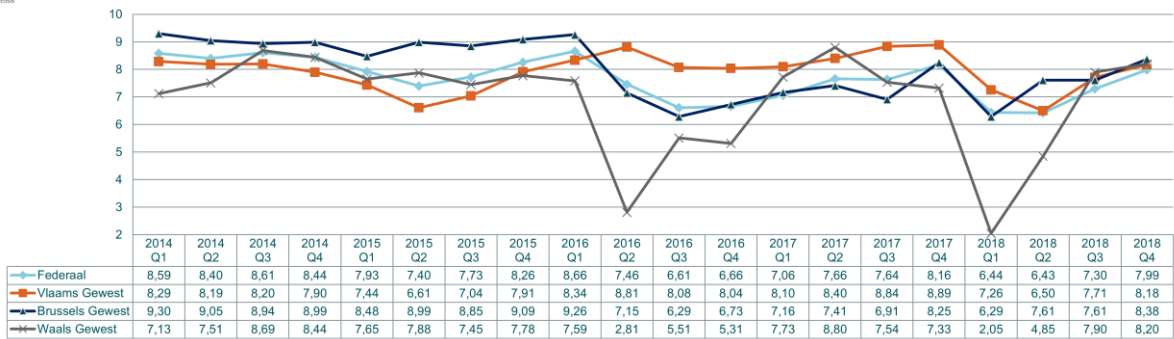
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 2602  
met betaalervaringen: 783  
% dekking: 30,1%

### Terbeschikkingstelling van personeel



GRAYDON  
open in business

### Terbeschikkingstelling van personeel

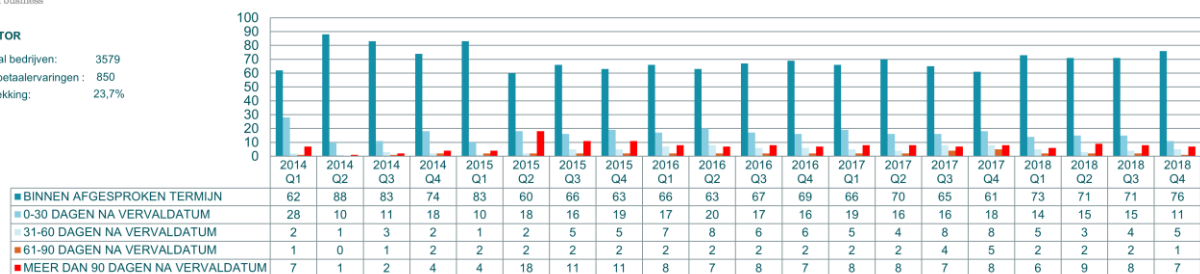


## Nace 79

GRAYDON  
open in business

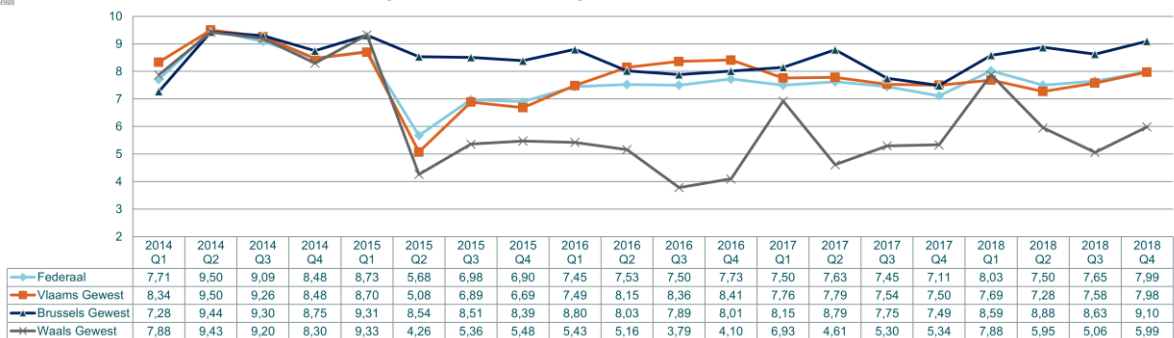
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 3579  
met betaalervaringen: 850  
% dekking: 23,7%

### Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten



GRAYDON  
open in business

### Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten





## Nace 80

GRAYDON  
open in business

### Beveiligings- en opsporingsdiensten

**SECTOR**

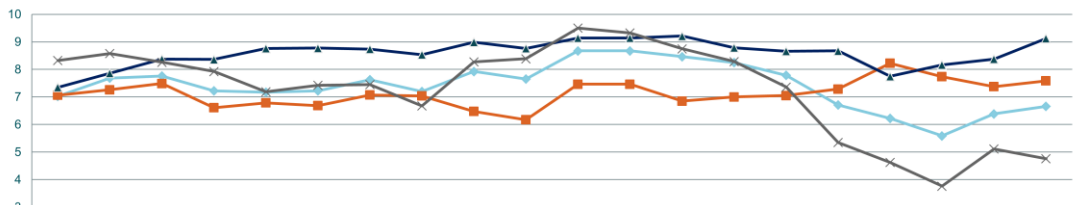
aantal bedrijven: 1192  
met betaalvervingen: 408  
% dekking: 34,2%



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN	67	76	67	63	67	68	64	67	74	70	77	77	80	75	67	56	52	52	57	61
0-30 DAGEN NA VERVALDATUM	16	11	20	20	16	16	22	14	14	17	14	14	10	13	18	21	20	20	21	18
31-60 DAGEN NA VERVALDATUM	4	3	5	6	5	4	5	6	3	3	4	4	4	5	6	6	11	9	8	8
61-90 DAGEN NA VERVALDATUM	2	1	1	2	2	2	2	4	2	2	2	2	1	2	3	3	6	3	1	1
MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM	11	9	7	9	10	10	7	9	7	8	3	3	5	5	6	10	11	16	13	12

GRAYDON  
open in business

### Beveiligings- en opsporingsdiensten



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
Federaal	7,03	7,69	7,76	7,23	7,18	7,23	7,63	7,20	7,93	7,65	8,68	8,68	8,46	8,25	7,79	6,71	6,23	5,59	6,39	6,66
Vlaams Gewest	7,06	7,26	7,49	6,61	6,79	6,69	7,08	7,04	6,48	6,18	7,46	7,46	6,85	7,00	7,05	7,29	8,23	7,74	7,38	7,59
Brussels Gewest	7,35	7,86	8,38	8,36	8,76	8,78	8,74	8,54	8,99	8,76	9,14	9,14	9,21	8,79	8,66	8,68	7,75	8,16	8,38	9,13
Waal Gewest	8,33	8,58	8,26	7,93	7,19	7,43	7,45	6,68	8,28	8,39	9,50	9,33	8,75	8,29	7,36	5,35	4,63	3,76	5,11	4,76

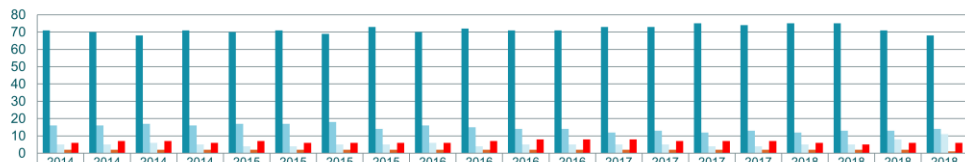
## Nace 81

GRAYDON  
open in business

### Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging

**SECTOR**

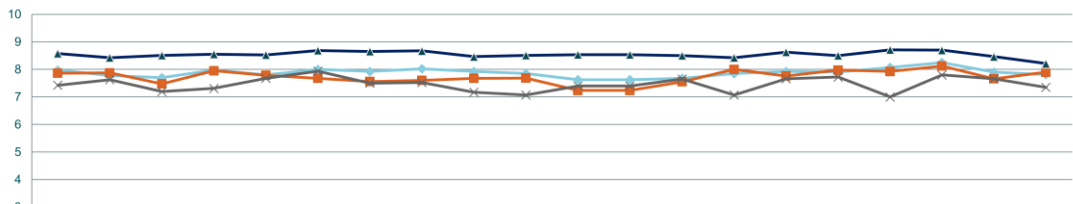
aantal bedrijven: 26196  
met betaalvervingen: 9416  
% dekking: 35,9%



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN	71	70	68	71	70	71	69	73	70	72	71	71	73	73	75	74	75	75	71	68
0-30 DAGEN NA VERVALDATUM	16	16	17	16	17	17	18	14	16	15	14	14	12	13	12	13	12	13	13	14
31-60 DAGEN NA VERVALDATUM	5	5	6	5	4	4	5	5	6	4	5	5	5	5	4	4	5	5	8	11
61-90 DAGEN NA VERVALDATUM	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM	6	7	7	6	7	6	6	6	6	7	8	8	8	8	7	7	6	5	6	6

GRAYDON  
open in business

### Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
Federaal	7,98	7,78	7,70	7,98	7,80	8,00	7,93	8,03	7,93	7,85	7,63	7,63	7,68	7,85	7,93	7,90	8,08	8,25	7,90	7,81
Vlaams Gewest	7,86	7,88	7,48	7,95	7,79	7,68	7,56	7,60	7,68	7,69	7,24	7,24	7,55	8,00	7,76	7,98	7,93	8,13	7,66	7,90
Brussels Gewest	8,58	8,43	8,51	8,55	8,53	8,69	8,65	8,68	8,46	8,51	8,54	8,54	8,50	8,43	8,63	8,50	8,71	8,70	8,46	8,21
Waal Gewest	7,43	7,63	7,20	7,31	7,68	7,94	7,50	7,53	7,18	7,08	7,40	7,40	7,65	7,08	7,66	7,73	7,00	7,80	7,66	7,35

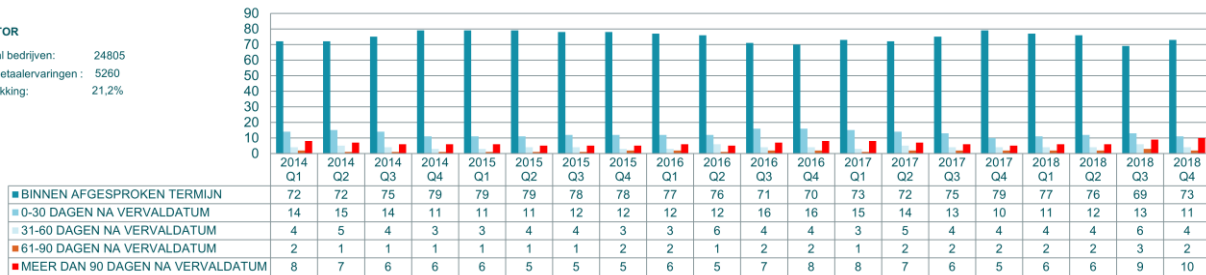
## Nace 82

GRAYDON  
open in business

### Administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten

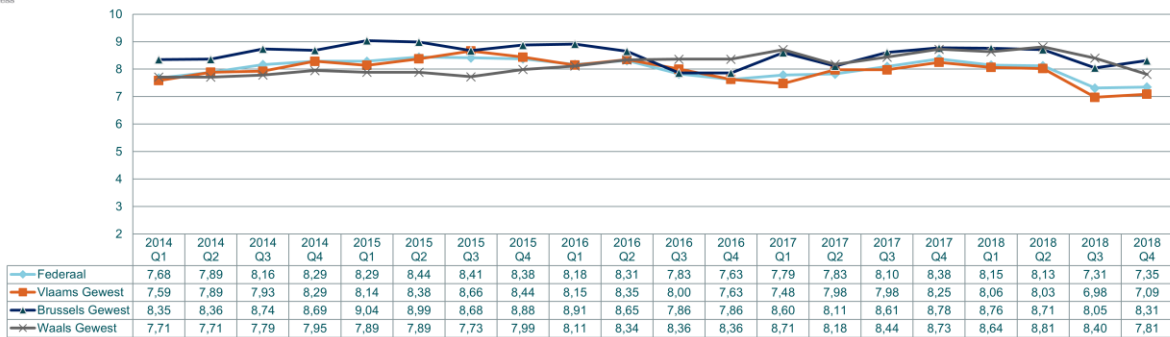
**SECTOR**

aantal bedrijven: 24805  
met betaalervaringen: 5260  
% dekking: 21,2%



GRAYDON  
open in business

### Administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten



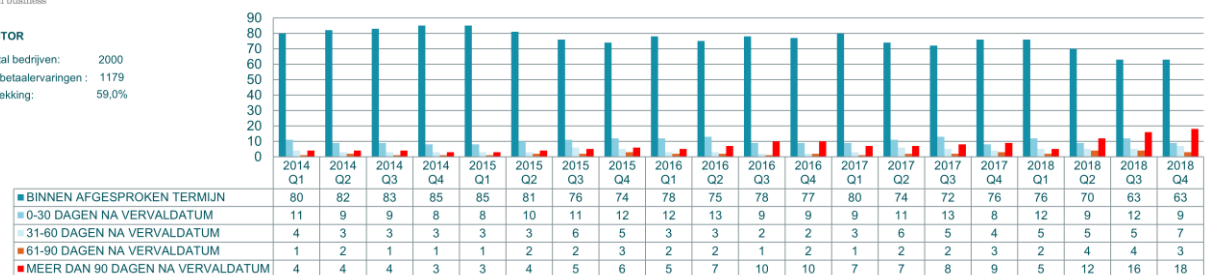
## Nace 84

GRAYDON  
open in business

### Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen

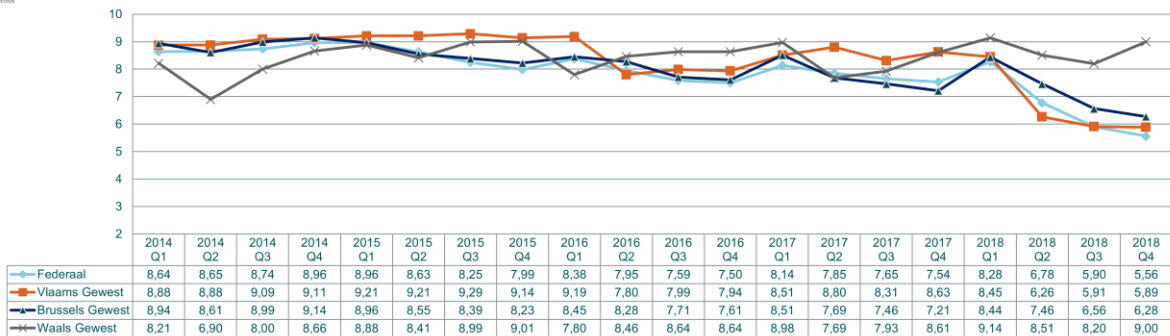
**SECTOR**

aantal bedrijven: 2000  
met betaalervaringen: 1179  
% dekking: 59,0%



GRAYDON  
open in business

### Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen

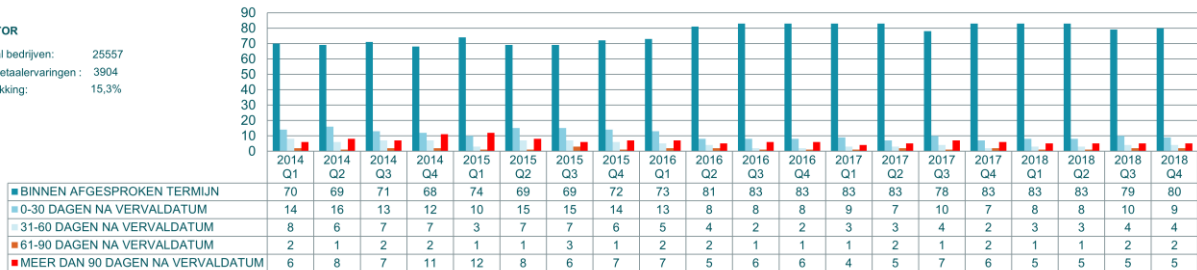


## Nace 85

GRAYDON  
open in business

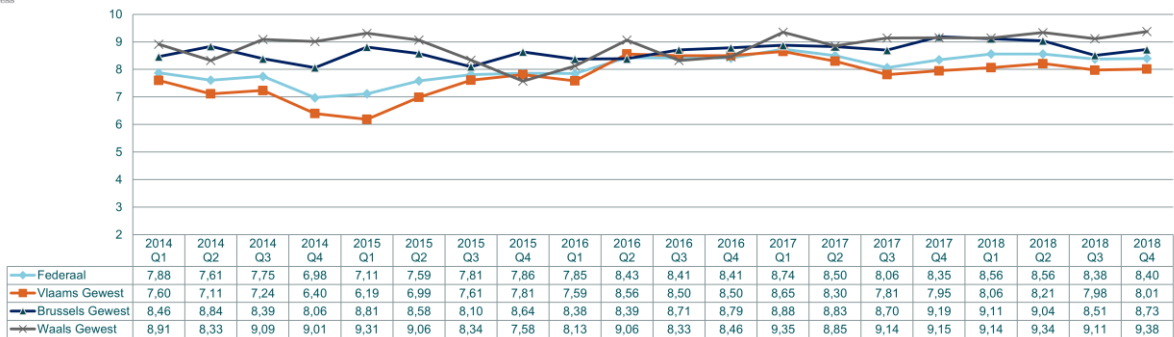
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 25557  
met betaalvervalingen: 3904  
% dekking: 15,3%

### Onderwijs



GRAYDON  
open in business

### Onderwijs

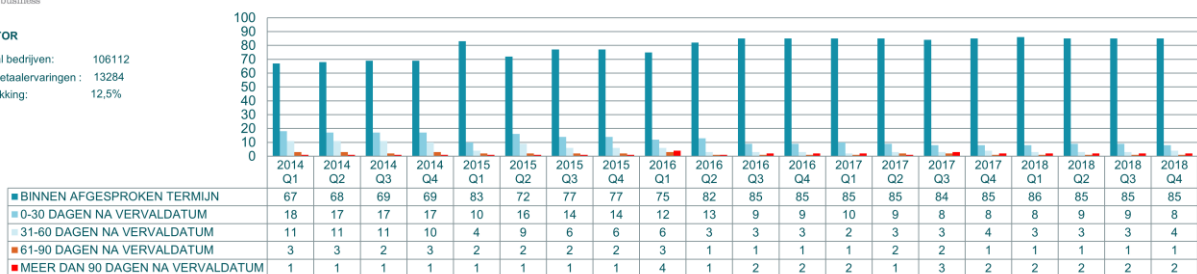


## Nace 86

GRAYDON  
open in business

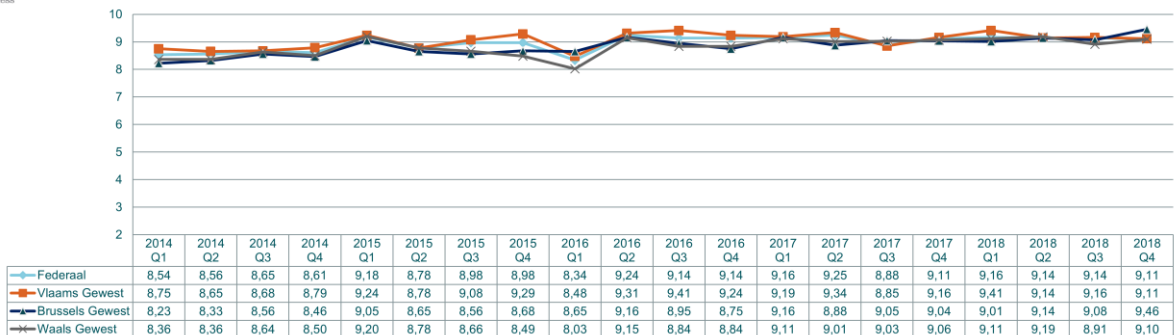
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 106112  
met betaalvervalingen: 13284  
% dekking: 12,5%

### Menselijke gezondheidszorg



GRAYDON  
open in business

### Menselijke gezondheidszorg

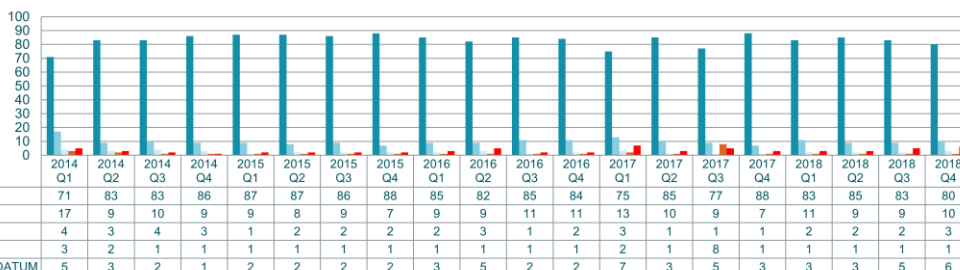


## Nace 87

GRAYDON  
open in business

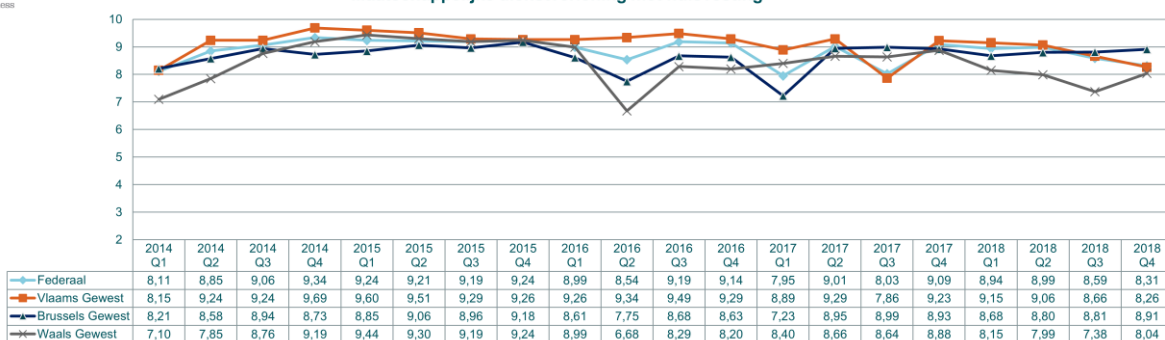
### Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 2179  
met betaalervaringen: 1307  
% dekking: 60,0%



GRAYDON  
open in business

### Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting

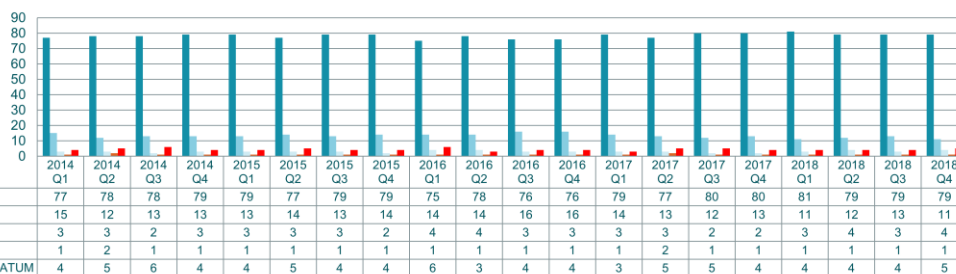


## Nace 88

GRAYDON  
open in business

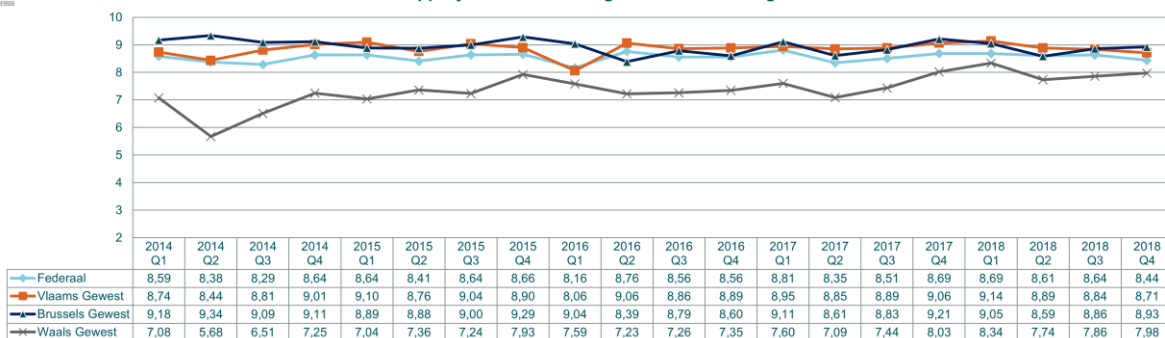
### Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting

**SECTOR**  
aantal bedrijven: 7341  
met betaalervaringen: 1830  
% dekking: 24,9%



GRAYDON  
open in business

### Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting

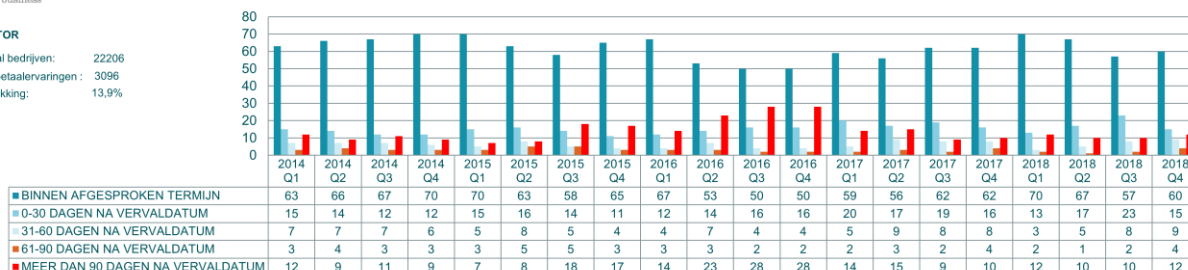


## Nace 90

GRAYDON  
open in business

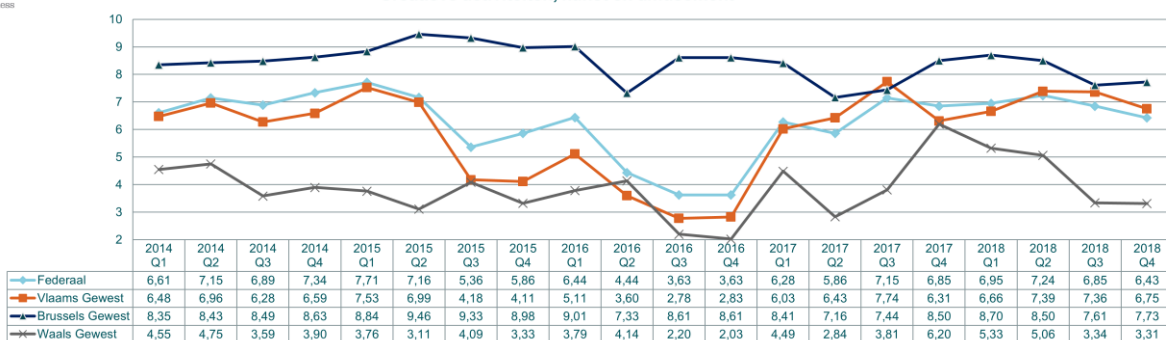
### Creative activiteiten, kunst en amusement

SECTOR  
aantal bedrijven: 22206  
met betaalveringen: 3096  
% dekking: 13,9%



GRAYDON  
open in business

### Creative activiteiten, kunst en amusement

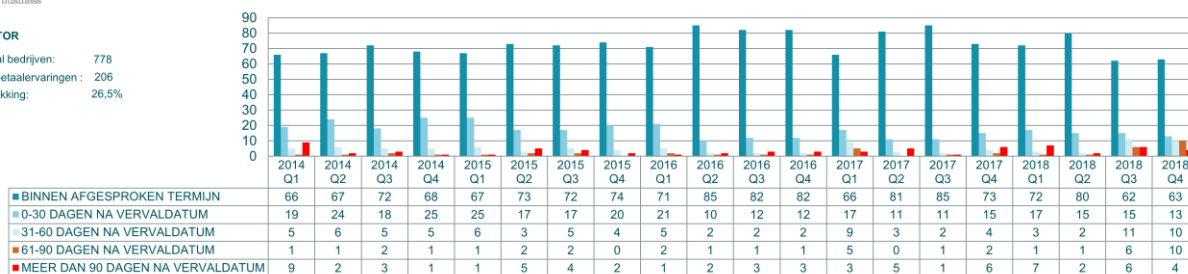


## Nace 91

GRAYDON  
open in business

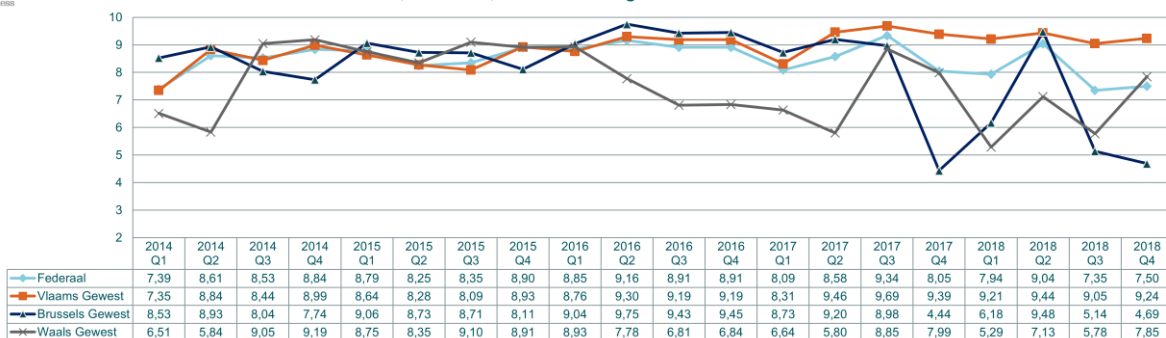
### Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten

SECTOR  
aantal bedrijven: 778  
met betaalveringen: 206  
% dekking: 26,5%



GRAYDON  
open in business

### Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten

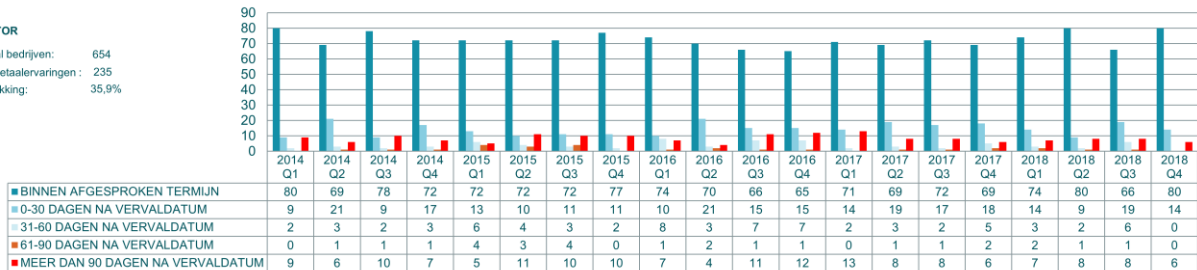


## Nace 92

GRAYDON  
open in business

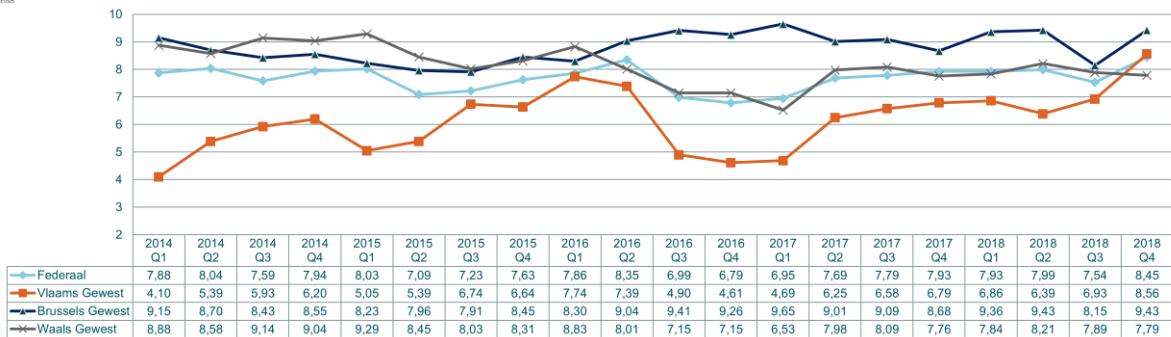
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 654  
met betaalvervingen: 235  
% dekking: 35,9%

### Loterijen en kansspelen



GRAYDON  
open in business

### Loterijen en kansspelen

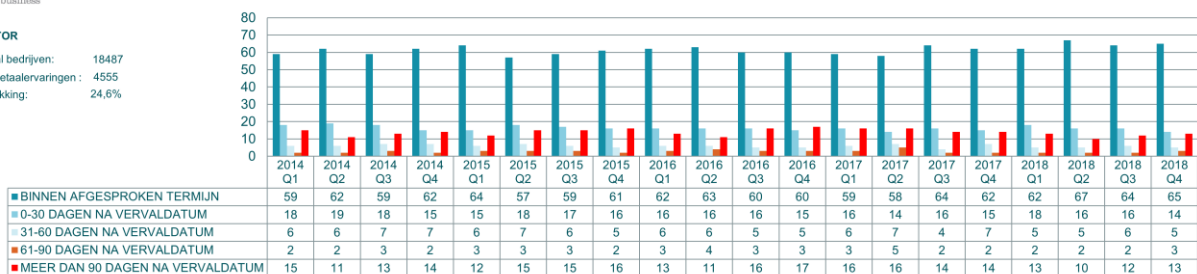


## Nace 93

GRAYDON  
open in business

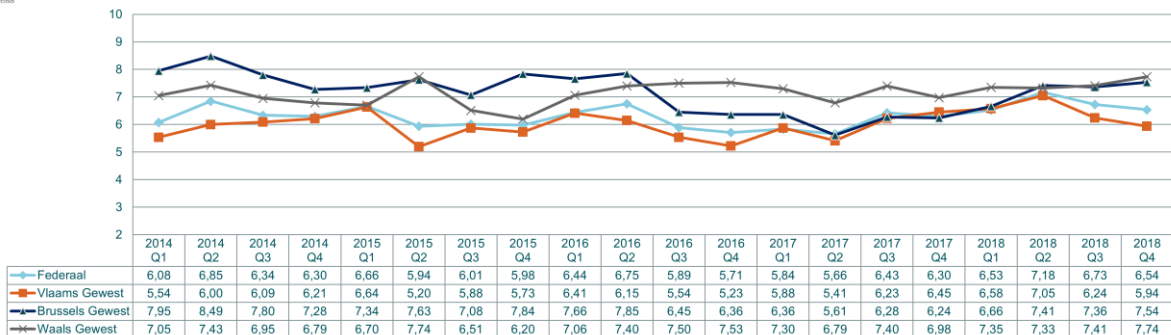
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 18487  
met betaalvervingen: 4555  
% dekking: 24,6%

### Sport, ontspanning en recreatie



GRAYDON  
open in business

### Sport, ontspanning en recreatie

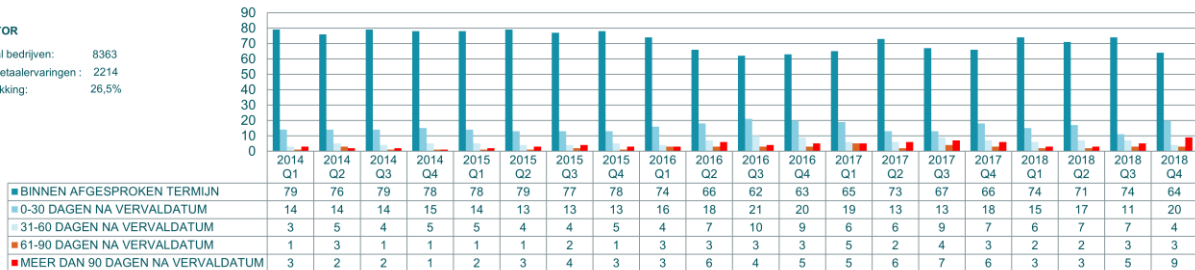


## Nace 94

GRAYDON  
open in business

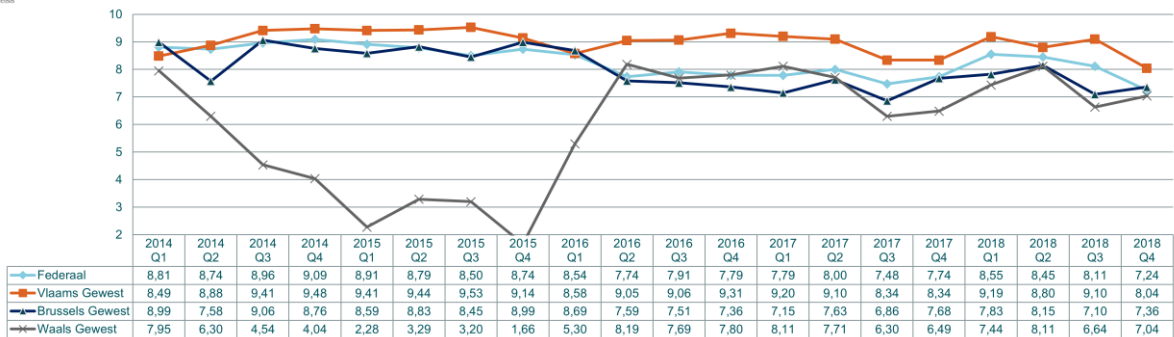
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 8363  
met betaalveraringen: 2214  
% dekking: 26,5%

### Verenigingen



GRAYDON  
open in business

### Verenigingen

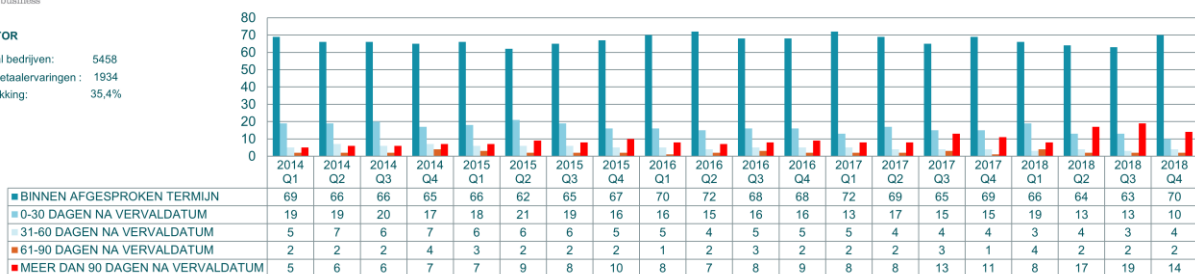


## Nace 95

GRAYDON  
open in business

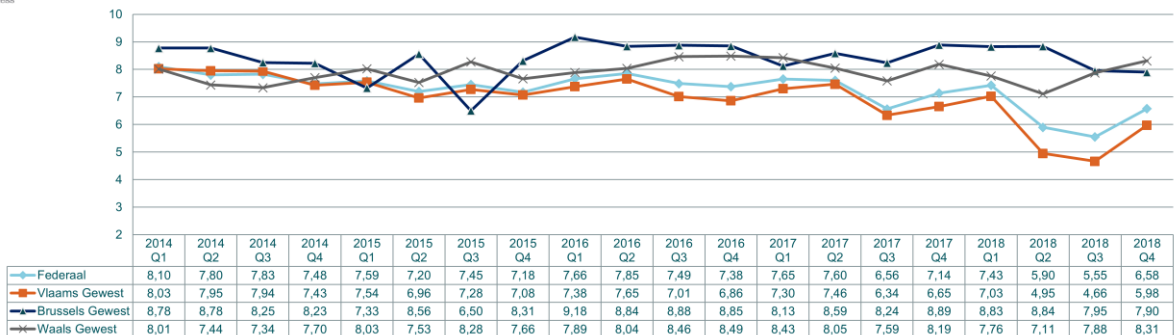
**SECTOR**  
aantal bedrijven: 5458  
met betaalveraringen: 1934  
% dekking: 35,4%

### Reparatie van computers en consumentenartikelen



GRAYDON  
open in business

### Reparatie van computers en consumentenartikelen



## Nace 96

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

aantal bedrijven: 56208  
met betaalveringen: 16953  
% dekking: 30,2%

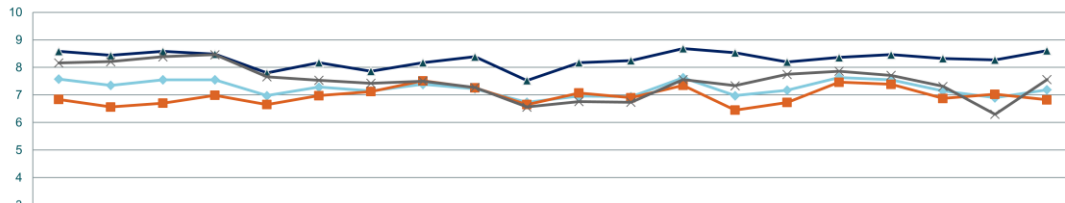
### Overige persoonlijke diensten



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN	69	67	68	68	66	69	66	72	68	66	69	69	71	66	72	74	74	72	69	71
0-30 DAGEN NA VERVALDATUM	16	17	17	17	16	15	17	13	16	14	14	13	14	16	12	13	11	11	13	13
31-60 DAGEN NA VERVALDATUM	5	5	5	5	5	5	4	4	5	4	5	5	5	5	3	3	4	4	4	4
61-90 DAGEN NA VERVALDATUM	2	2	2	2	2	1	2	1	2	3	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1
MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM	8	9	8	8	11	10	10	10	10	12	12	12	8	11	11	9	9	11	12	11

GRAYDON  
open in business

### Overige persoonlijke diensten



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
Federaal	7,58	7,35	7,55	7,55	6,98	7,29	7,15	7,39	7,23	6,74	6,96	6,94	7,63	6,98	7,18	7,64	7,55	7,15	6,90	7,19
Vlaams Gewest	6,84	6,56	6,70	6,99	6,65	6,98	7,13	7,51	7,26	6,65	7,08	6,90	7,35	6,45	6,73	7,46	7,39	6,88	7,03	6,83
Brussels Gewest	8,59	8,44	8,59	8,49	7,80	8,18	7,86	8,18	8,39	7,53	8,18	8,25	8,69	8,54	8,20	8,36	8,46	8,33	8,28	8,61
Waals Gewest	8,16	8,21	8,39	8,46	7,66	7,54	7,43	7,50	7,28	6,56	6,76	6,74	7,56	7,34	7,75	7,86	7,71	7,31	6,30	7,56

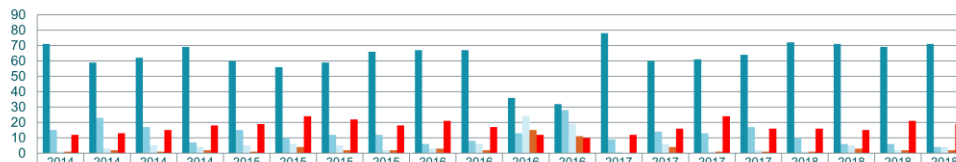
## Nace 97

GRAYDON  
open in business

**SECTOR**

aantal bedrijven: 3525  
met betaalveringen: 269  
% dekking: 7,6%

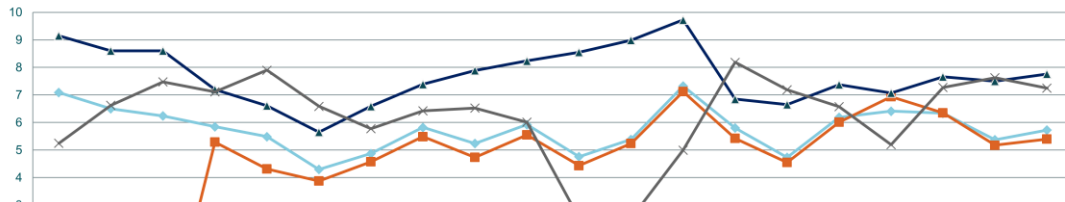
### Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
BINNEN AFGESPROKEN TERMIJN	71	59	62	69	60	56	59	66	67	67	36	32	78	60	61	64	72	71	69	71
0-30 DAGEN NA VERVALDATUM	15	23	17	7	15	10	12	12	6	8	13	28	9	14	13	17	10	6	6	4
31-60 DAGEN NA VERVALDATUM	1	3	5	4	5	6	5	2	3	6	24	19	1	6	1	2	1	5	2	4
61-90 DAGEN NA VERVALDATUM	1	2	1	2	1	4	2	2	3	2	15	11	0	4	1	1	1	3	2	2
MEER DAN 90 DAGEN NA VERVALDATUM	12	13	15	18	19	24	22	18	21	17	12	10	12	16	24	16	16	15	21	19

GRAYDON  
open in business

### Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel



	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
Federaal	7,09	6,50	6,24	5,85	5,49	4,30	4,88	5,83	5,24	5,93	4,76	5,39	7,33	5,80	4,74	6,19	6,41	6,34	5,38	5,73
Vlaams Gewest	0,29	-1,15	-2,30	5,29	4,31	3,88	4,58	5,49	4,74	5,55	4,44	5,24	7,13	5,43	4,55	6,01	6,94	6,35	5,18	5,40
Brussels Gewest	9,15	8,60	8,60	7,20	6,61	5,65	6,59	7,39	7,89	8,24	8,55	8,99	9,73	6,85	6,65	7,38	7,08	7,66	7,50	7,76
Waals Gewest	5,25	6,63	7,48	7,11	7,90	6,59	5,78	6,43	6,53	6,01	2,53	2,53	5,00	8,19	7,19	6,58	5,20	7,28	7,63	7,25



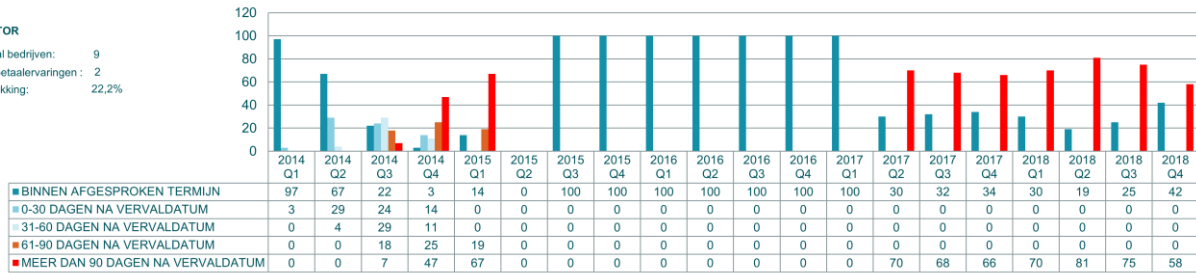
## Nace 98

GRAYDON  
open in business

### Niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door particuliere huishoudens voor eigen gebruik

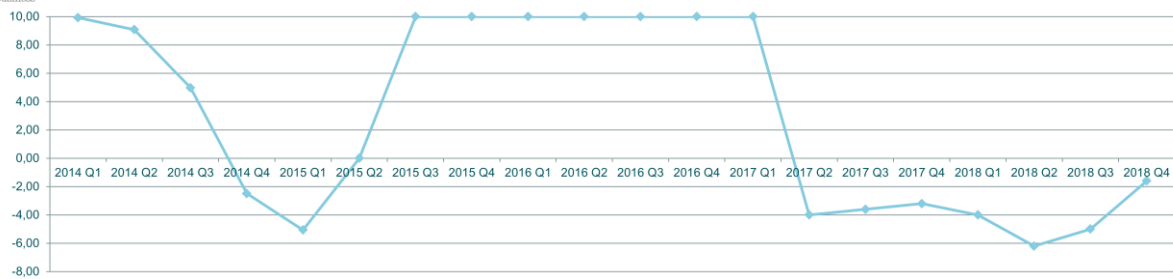
**SECTOR**

aantal bedrijven: 9  
met betaalevaringen: 2  
% dekking: 22,2%



GRAYDON  
open in business

### Niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door particuliere huishoudens voor eigen gebruik



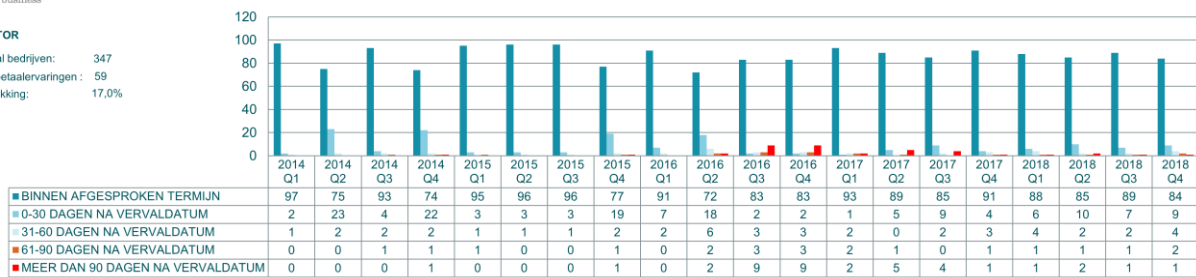
## Nace 99

GRAYDON  
open in business

### Extraterritoriale organisaties en lichamen

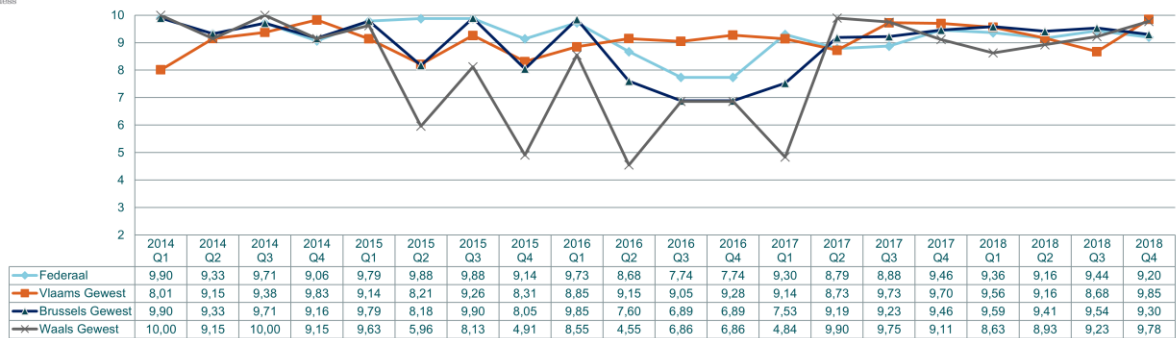
**SECTOR**

aantal bedrijven: 347  
met betaalevaringen: 59  
% dekking: 17,0%



GRAYDON  
open in business

### Extraterritoriale organisaties en lichamen



## Over Graydon

Graydon helpt het bedrijfsleven al 130 jaar lang aan waardevolle bedrijfsinformatie om weloverwogen financiële en commerciële beslissingen te nemen. Door uit diverse bronnen grote hoeveelheden data te verzamelen, analyseren en interpreteren, leveren wij klanten inzichten op het gebied van kredietinformatie, risk & compliance en marketinginformatie. Hierbij maken we gebruik van meer dan 130 internationale databases en de gegevens van meer dan 90 miljoen bedrijven. Graydon heeft kantoren in Antwerpen, Amsterdam, Londen en Cardiff. Sinds 2016 is Graydon onderdeel van Atradius, een van de grootste kredietverzekeraars ter wereld.

Contact algemeen: 03 280 88 00 - [info@graydon.be](mailto:info@graydon.be)